

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2022–2023 mokslo metais apgintų

**BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS**

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2022–2023 mokslo metais apgintų
**BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS**

Vilnius 2023

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2022–2023 mokslo metais apgintų
**BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS**

Vilnius 2023

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

TURINYS

IŽANGINIS ŽODIS	7
GYNYBOS TECHNOLOGIJŲ VADYBOS PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS	9
GYNYBOS IR VIEŠOSIOS VADYBOS PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS	33
NACIONALINIO SAUGUMO IR GYNYBOS PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS	57
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS	99
GYNYBOS IŠTEKLIŲ VADYBOS PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS	149
GYNYBOS STUDIJŲ PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS	179
KARINĖS DIPLOMATIJOS PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ SANTRAUKOS	189

ĮŽANGINIS ŽODIS

Gerbiamas skaitytojai!

Jūsų rankose jau trečiasis Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnų ir studentų apgintų baigiamųjų darbų santraukų rinkinys. Šis leidinys ypatingas tuo, kad darbai buvo rengiami pasikeitus šalies ir tarptautinei saugumo aplinkai, vykstant Rusijos ir Ukrainos karui. Akivaizdu, kad vienintelės šalies aukštosios mokyklos, rengiančios karininkus Lietuvos kariuomenei, kariūnai ir studentai reagavo į išaugusias grėsmes ir baigiamuosiuose darbuose ėmėsi nagrinėti itin aktualius šalies saugumui ir gynybai klausimus.

2023 metais sėkmingai apginta 12 Gynybos technologijų vadybos, 10 Gynybos ir viešosios vadybos, 20 Nacionalinio saugumo ir gynybos, 25 Tarptautinių santykių studijų programų pirmosios pakopos (bakaluro) baigiamųjų darbų. Itin daug dėmesio savo darbuose bakalaurantai skyrė inovacijų taikymo gynybos sistemoje problemoms, kibernetinio ir informacinio atsparumo didinimo klausimams, kovos su propaganda aspektams, išorinių šalies sienų apsaugos užtikrinimo klausimams, pasirengimo valstybės gynybai bei visuomenės atsparumo didinimui, grėsmių demokratijai vertinimui, valstybių tarpusavio santykių pokyčiams bei gynybos politikos kaitos Rusijos ir Ukrainos karo kontekste analizei.

Taip pat 2023 m. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje studijas baigė 29 antrosios studijų pakopos (magistrantūros) studentai, tarnaujantys Lietuvos kariuomenėje arba dirbantys krašto apsaugos sistemoje. Gynybos išteklių vadybos studijų programos magistrantai savo darbuose nagrinėjo kariuomenei aktualių logistikos procesų tobulinimo, mobilizacijos užtikrinimo, krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo, migrantų integravimo į visuomenę probleminius aspektus. Gynybos studijų programos studentų darbuose paliesti jaunimo pilietinių kompetencijų ugdymo, karinių pajėgumų planavimo, kariuomenės ir civilinio sektoriaus bendradarbiavimo klausimai. Karinės diplomatijos magistrantų darbuose galima rasti įdomių naujų išvalgų saugumo strategijos įgyvendinimo, strateginės partnerystės plėtojant gynybos pajėgumus vertinimo ir karinio bendradarbiavimo plėtojimo klausimais.

Leidinio rengėjai ir visa Lietuvos karo akademijos bendruomenė tikisi, kad šis leidinys bus įdomus kiekvienam, tarnaujančiam Lietuvos kariuomenėje bei dirbančiam krašto apsaugos sistemoje, besidominčiam Lietuvos bei tarptautine saugumo situacija ir norinčiam bendradarbiauti tobulinant LKA vykdomas studijų programas bei atliekant su gynyba ir saugumu susijusius mokslinius tyrimus, kurių rezultatai prisidėtų užtikrinant šalies ir tarptautinį saugumą.

*Logistikos ir gynybos technologijų
vadybos mokslo grupės profesorius
dr. Aidas Vasilis Vasiliauskas*

**GYNYBOS TECHNOLOGIJŲ
VADYBOS PROGRAMOS
BAKALAURO STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Krn. Viltė Duobaite

COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS DARBO ORGANIZAVIMUI ŠALIES SAUGUMO IR GYNYBOS STRUKTŪROSE

Darbo vadovė – vyresn. m. d. dr. Renata Činčikaitė

Siekiant užtikrinti šalies saugumo ir gynybos struktūrų veiklą, svarbu nuolat stebėti ir analizuoti, su kokiais iššūkiais susiduria tarnybos ir kaip juos įveikia. Deja, kai kurių iššūkių numatyti neįmanoma, ypač tokių, kokius valstybės tarnyboms sukėlė COVID-19 pandemija.

Baigiamąjo darbo **tyrimo tikslas** yra nustatyti darbo organizavimo sunkumus COVID-19 pandemijos metu, su kuriais susidūrė valstybės tarnybos, ir priemones, kurių buvo imtasi siekiant užtikrinti darbuotojų darbo gerovę dirbant nuotoliniu būdu. Tyrimui atlikti buvo išskelti trys pagrindiniai uždaviniai: 1) išanalizavus mokslinę literatūrą, apibrėžti darbo organizavimo sampratą, jai įtaką darančius veiksnius ir iššūkius, kilusius COVID-19 pandemijos metu, 2) sudaryti tyrimo metodologiją, kuri leistų nustatyti nuotolinio darbo organizavimo sunkumus šalies saugumo ir gynybos struktūrose, 3) atlikti empirinį tyrimą ir pasiūlyti sprendimo būdus, kurie padėtų spręsti saugumo ir gynybos struktūrose kylančias nuotolinio darbo problemas.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje analizuojama mokslinė literatūra darbo organizavimo tematika. Joje yra apibrėžiamos darbo organizavimo, darbuotojų gerovės ir nuotolinio darbo sampratos, atliekama saugumo ir gynybos struktūrų analizė, aptariamas nuotolinio darbo organizavimas, grėsmių identifikavimas ir t. t. Akcentuojami pagrindiniai aspek-

tai, užtikrinantys darbuotojų gerovę ir palankią darbo aplinką darbovietėje. Antroje dalyje pristatoma tyrimo metodologija, aprašomi empirinėje dalyje taikyti metodai: interviu ir apklausa. Interviu metu buvo apklausiami respondentai, organizuojantys darbą Vadovybės apsaugos tarnyboje, t. y. tarnybos direktoriaus pavaduotojas ir valdybos viršininkai. Anketinėje apklausoje dalyvavo 40 darbuotojų iš keturių skirtingų valdybų, kuriems buvo sudarytos sąlygos dirbti nuotoliniu būdu. Trečiojoje dalyje pristatomi tyrimo rezultatai ir pateikiami siūlymai, kaip spręsti identifikuotas problemas.

Atliktas tyrimas leidžia suprasti, kaip buvo organizuojamas darbas COVID-19 pandemijos laikotarpiu ir kaip tarnybos metu buvo sprendžiamos arba nesprendžiamos kilusios problemos. Atlikus tyrimą, nustatyta, kad Vadovybės apsaugos tarnyba tinkamai organizavo darbą atlikdama pavestas užduotis, tačiau iššūkių nebuvo išvengta.

Reikšminiai žodžiai: VAT, iššūkiai, nuotolinis darbas, darbo gerovės užtikrinimas, COVID-19 pandemija.

Krn. Arnas Mykolas Ganatauskas

VEIKLOS TOBULINIMAS UAB „SANISTAL“ VILNIAUS FILIALO SANDĖLYJE

Darbo vadovė – prof. dr. Ieva Meidutė-Kavaliauskienė

UAB „Sanistal“ – kompanija Lietuvoje, prekiaujanti įvairia produkcija: vandentiekio įranga, lauko inžinerijos tinklais, šildymo įrenginiais, metalo dirbiniais ir statybiniais įrankiais. Ši įmonė įkurta Danijoje ir savo veiklą išplėtė Baltijos šalyse. Prieš 19 metų „Sanistal“ pradėjo veikti Lietuvoje ir dabar turi 5 pagrindinius filialus bei 5 paskirstymo funkcijas atliekančius sandėlius. Kadangi ši kompanija atėjo į Lietuvą ne taip ir seniai, gali būti, kad sandėlių veikla nėra optimali ir susiduriama su darbo organizavimo problemomis.

Tyrimo tikslas – nustatyti pagrindines darbo organizavimo sandėliuose problemas. Tyrimas buvo atliekamas viename iš naujausių įmonės Vilniaus filialo sandėlių. Išskirti keturi pagrindiniai uždaviniai: 1) išanalizuoti UAB „Sanistal“ Vilniaus filialo sandėlį, jo techninius ypatumus, 2) nustatyti darbo organizavimo seką, 3) apklausti šio sandėlio darbuotojus, 4) išsiaiškinti, su kokiais galimais sunkumais jie susiduria dirbdami sandėlyje.

Pirmojoje darbo dalyje analizuojama mokslinė literatūra sandėlio valdymo tematika, sandėlio svarba tiekimo grandinėje, kokias funkcijas ir operacijas atlieka šiuolaikiniai sandėliai. Be to, nustatomos pagrindinės problemos, su kuriomis susiduriama valdant sandėlį, aprašoma sandėlio valdymo sistema. Antrojoje dalyje pateikiama tyrimo metodologija, pristatoma įmonė, kurioje buvo atliktas tyrimas, jos veikla, Vilniaus filialo sandėlio svarba tiekimo grandinėje ir technologiniai aspektai. Pasirinkti šie tyrimo metodai: stebėjimas ir anketinė apklausa. Stebėjimo

metu buvo analizuojama sandėlio veikla, darbų seka, techniniai aspektai, taip pat fiksuojamas užsakymų surinkimo laikas. Šis tyrimo metodas leido suprasti sandėlio veiklą, jo ypatumus, sudarė sąlygas nustatyti galimas problemas, su kuriomis susiduriama. Naudojant išanalizuotą mokslinę literatūrą ir stebėjimo duomenis, buvo parengta anketinė apklausa, kurios paskirtis buvo patvirtinti arba paneigti darbo organizavimo problemas įmonės Vilniaus filialo sandėlyje. Trečiojoje šio darbo dalyje analizuojami atlikto tyrimo rezultatai, nustatomos pagrindinės sandėlio veiklos problemos ir pateikiami siūlymai joms spręsti. Pagrindinės nustatytos problemos – prastas inventoriaus sekimas ir pasikartojančios užsakymų surinkimo klaidos.

Reikšminiai žodžiai: *sandėlis, sandėlio valdymas, „Sanistal“, sandėlio valdymo sistema, darbo organizavimo problemos, sandėlio veikla.*

Krn. Aurimas Giržadas

DIRBTINIO INTELEKTO TAIKYMAS KARINIAME TRANSPORTE

Darbo vadovas – doc. dr. Donatas Kriaučiūnas

Šiame baigiamajame darbe yra analizuojamas dirbtinio intelekto taikymas kariniame transporte. Darbe išryškinamos dirbtinio intelekto taikymo problemos ir siūlomi jų sprendimo būdai. Tiriama, kokie elementai reikalingi norint taikyti dirbtinį intelektą kariniame transporte, kaip jie turi būti taikomi ir kiek tai kainuoja. Iškelti šie **tyrimo uždaviniai**: 1) atlikti interviu ir nustatyti, kokie elementai reikalingi norint taikyti dirbtinį intelektą karinėse transporto priemonėse, 2) eksperimentais nustatyti komponentų veikimo diapazoną skirtingomis sąlygomis. Tyrimo metu eksperimentais ir pusiau struktūruotais interviu siekta nustatyti ne tik efektyvumą, bet ir komponentų kainas.

Baigiamasis darbas susideda iš trijų dalių. Pirmoji dalis yra mokslinės literatūros analizė, kurios metu aiškinamasi, kas yra dirbtinis intelektas, kaip jis veikia ir kur yra taikomas. Antroji darbo dalis skirta tyrimui, kuriuo siekta nustatyti, kokie elementai tinkami taikyti dirbtinį intelektą karinėse transporto priemonėse. Trečiojoje dalyje pateikiamos pagal surinktą informaciją sumodeliuotos 3 transporto priemonės, kurios turi skirtingą dirbtinio intelekto technologinių sistemų kiekį. Pagal šiuos modelius suskaičiuojama numanoma jų kaina. Kainų spektras gana platus: nuo 10 eurų už tam tikrą komponentą iki 50 tūkst. eurų ir daugiau. Be to, skiriasi ir darbai, apimantys kėbulo formų ar judėjimą reguliuojančių prietaisų modifikavimą, todėl visų trijų pateikiamų modelių kainos ir galimybės skirtingos.

Reikšminiai žodžiai: *dirbtinis intelektas, karinės transporto priemonės, technologiniai elementai, nuotolinis valdymas, valdymo asistentai.*

Krn. Martyna Griciūtė

INFORMACINIŲ VEIKSMŲ VALDYMAS LIETUVOS KARIUOMENĖJE

Darbo vadovė – doc. dr. Sigutė Stankevičiūtė

Vykstant Rusijos ir Ukrainos kariniam konfliktui, pastebima, kokia svarbi yra socialinė erdvė ir visuomenės informavimas apie įvykius. Lietuvoje pagrindinis informavimo koordinatorius yra Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamentas. Lietuva, kaip NATO valstybė, yra ratifikavusi NATO AJP10.1 informacinių operacijų doktriną ir turi atitikti jos reikalavimus. Dėl geopolitinės situacijos Lietuvos kariuomenė vis didesnę dėmesį skiria nekinetinių pajėgumų stiprinimui, dėl to mažesnis dėmesys tenka kinetinėms pajėgoms. Tai turi įtakos tam, kad informacinių veiksmų valdymas nėra optimalus ir koordinuotas.

Tyrimo objektas yra informacinių veiksmų valdymas Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamente. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti informacinių veiksmų valdymą Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamente ir pateikti informacinių veiksmų valdymo tobulinimo siūlymus. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti mokslinę literatūrą informacinių veiksmų valdymo NATO ir Lietuvos kariuomenėje tematika, 2) pasirinkus tinkamą metodologiją, atlikti informacinių veiksmų valdymo Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamente analizę, 3) pateikti Lietuvos kariuomenės informacinių veiksmų valdymo tobulinimo siūlymus.

Baigiamasis darbas sudarytas iš įvado, 3 skyrių, išvadų ir priedų. Įvade aprašomas tyrimo aktualumas, objektas, tikslas ir uždaviniai, taikyti tyrimo metodai. Pirmajame skyriuje patei-

kiama pasirinktos temos analizė – informacinių operacijų ir informacinių veiksmų apžvalga NATO ir Lietuvos doktrininiuose dokumentuose. Antrajame skyriuje pateikiama metodologija ir ekspertinio tyrimo analizė. Trečiajame skyriuje pristatomas projektas ir analizuojami gauti rezultatai. Darbas baigiamas išvadosimis ir reikiamais priedais.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas ekspertinės apklausos metodas, jį naudojant, pasiekiamas tikslas ir atskleidžiama problematika. Kokybinio tyrimo metu buvo taikomas netikimybinis atrankos metodas, todėl tokiu būdu gauti rezultatai suteikia išsamios informacijos apie tyrimo objektą, tačiau negali būti taikomi generalinei visumai. Ekspertinėje apklausoje dalyvavo 5 tyrimo dalyviai, tiesiogiai susiję su informacinių veiksmų valdymu. Kokybinio tyrimo etapai: 1) atrinkti tyrimo dalyviai, 2) sudarytas interviu klausimynas, 3) surinkti duomenys ir jie apdoroti, 4) išskirtos pagrindinės problemos. Teorinėje dalyje paaiškinta, kad pagrindinė Strateginės komunikacijos departamento funkcija yra koordinuoti ir efektyviai panaudoti turimas informacijos pajėgumų priemones siekiant gauti paramą Lietuvos kariuomenės veiksams bei atgrasyti ir neutralizuoti priešininkų ketinimus. Empirinėje dalyje, išanalizavus ekspertinio interviu rezultatus, nustatyti esminiai informacinių veiksmų valdymo trūkumai. Juos įvertinus, galima teigti, kad, siekiant trūkumus pašalinti, reikia naujos doktrinos, kuri apimtų ekspertinio interviu metu respondentų iškeltų problemų sprendimus. Šis projektas truktų 25 mėnesius.

Reikšminiai žodžiai: *informaciniai veiksmai, Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamentas, informacinės operacijos, strateginė komunikacija, informacinių veiksmų valdymas.*

Krn. Mantas Kairys

**DVIRATĖS ELEKTRINĖS TRANSPORTO
PRIEMONĖS PRITAIKYMAS
LIETUVOS KARIUOMENĖS DALINIUOSE**

Darbo vadovas – doc. dr. Donatas Kriaučiūnas

Augantis elektrinių transporto priemonių populiarumas pastebimas ne tik šiandieniniame eisme, bet ir transporto priemonių rinkos analizėse. Vienas iš pavyzdžių, atspindintis visuomenės poreikius, yra 2019–2020 metais itin spartus ir drastiškas pasaulinis elektrinių transporto priemonių pirkimo augimas 46,4 % (Lieven & Hügler, 2021). Vienas iš naujausių elektrinio transporto pavyzdžių kariuomenėje yra Ukrainoje šiuo metu naudojamos elektrinės dviratės transporto priemonės „Delfast“, leidžiančios kariui kartu gabentis raketų paleidimo sistemą „Javelin“ arba snaiperių komandai judėti greitai ir tyliai. Šie skaičiai ir pavyzdžiai rodo, kad rinkoje atsiranda ne tik įprastų elektrinių transporto priemonių, bet ir karybai reikalingų iki šiol nenaudotų ir Lietuvoje dar nenaudojamų dviračių elektrinių transporto priemonių.

Tyrimo metu buvo atliekamas elektrinės ir vidaus degimo variklio pavaros dviračių transporto priemonių vertinimas ir siekiama pagrįsti elektrinės dviratės transporto priemonės naudojimą Lietuvos kariuomenės daliniuose. Taip pat atlikta mokslinės literatūros, nagrinėjančios elektrinių pavarų pritaikymą dviračiuose transporto priemonėse, analizė, pasirinkus tinkamus tyrimo metodus, įvertinti elektrinės dviratės transporto priemonės ypatumai, sumodeliuotas galimas elektrinės dviratės transporto priemonės vertinimo modelis ir pateikti logistiniai sprendimai. Buvo taikomas eksperimentinio tyrimo metodas ir apklausiami

ekspertai iš Lietuvos kariuomenės Žvalgybos dalinio, Specialiųjų operacijų pajėgų karys, kuris, atlikdamas užduotis, naudoja motorines dvirates transporto priemones, ir Gynybos resursų agentūros specialistas. Gauti rezultatai patvirtino teorinėje dalyje išskirtus elektrinės dviratės transporto priemonės privalumus, svarbius taktikai, ir leido sudaryti naują galimą tiriamo objekto vertinimo modelį su logistiniais problemų sprendimais.

Reikšminiai žodžiai: *elektrinė transporto priemonė, dviratė transporto priemonė, elektrifikacija, Lietuvos kariuomenė.*

Krn. Žygimantas Kanapinskas

KIBERNETINIO ATSPARUMO DIDINIMAS LIETUVOJE: RUSIJOS PROGRAMIŠIŲ GRUPUOČIŲ TYRIMAS

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

Didėjant vartotojų skaičiui kibernetinėje erdvėje, daugėja ir kibernetinių kenkėjų – programišių bei kibernetinių atakų. Tai skatina pasaulį, kartu ir Lietuvą, didinti kibernetinį atsparumą, ypač didelį dėmesį skiriant valstybės agresorės – Rusijos programišiams ir jų veiklai bei gynybai nuo jos.

Šiame baigiamajame bakalauro darbe tiriami Rusijos programišių grupuočių naudojami laužimosi į sistemas būdai. **Tyrimo tikslas** – pateikti siūlymus kibernetiniam atsparumui Lietuvoje didinti. Tikslui pasiekti iškelti trys uždaviniai: 1) atlikti pirminį Rusijos programišių grupuočių vertinimą tam, kad būtų patvirtinta, jog tiriamos grupės yra kilusios iš Rusijos, 2) atlikti gilesnį atrinktų Rusijos programišių grupuočių vertinimą siekiant išskirti tas, apie kurias yra sukauptas didžiausias kiekis patvirtintų duomenų, 3) nustatyti jų dažniausiai naudojamus laužimosi į sistemas būdus.

Tyrimo metu buvo taikoma kokybinė metodologija, naudojamas dokumentų analizės metodas. Buvo atrinkta dvylika programišių grupuočių, kurios, patvirtintais duomenimis, yra kilusios iš Rusijos. Toliau iš dvylikos buvo pasirinktos šešios grupuotės tolesniam tyrimui ir išskirti dažniausiai naudojami laužimosi į sistemas būdai. Gauti tyrimo rezultatai leido nustatyti dažniausius Rusijos kibernetinių grupuočių naudojamus laužimosi į sistemas būdus, taip pat išskirtos silpnosios sistemų vietos ir pateikti siūlymai, kaip jas taisyti ir kaip didinti kibernetinį atsparumą.

Reikšminiai žodžiai: *kibernetinė erdvė, kibernetinio atsparumo didinimas, kibernetinė ataka, Rusijos programišių grupuotės.*

Krn. Paulius Malakauskis

LIETUVOS KARIUOMENĖS KARIŲ ŽVALGYMAS NAUDOJANTIS ATVIRAISIAIS ŠALTINIAIS

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

Informacinėms technologijoms tobulėjant ir didelei gyvenimo daliai persikeliant į socialinius tinklus, atvirųjų šaltinių žvalgymas atlieka vis svarbesnį vaidmenį, karinei žvalgybai siekiant nustatyti savo taikinius bei kitą svarbią informaciją. Visa tai yra ne tik privalumas mūsų žvalgybos agentūroms, bet ir reali grėsmė Lietuvos saugumui dėl mūsų krašto apsaugos sistemoje tarnaujančių asmenų negebėjimo saugiai valdyti apie save skleidžiamos informacijos informacinėje erdvėje.

Atliekant tyrimą, siekta nustatyti, kokios ir kiek informacijos pasirinktų Lietuvos kariuomenės dalinių kariai atskleidžia apie save ir savo dalinį atviruose, laisvai prieinamuose interneto šaltiniuose. Taip aiškintasi, kiek informacijos, kuri gali padaryti žalą Lietuvos kariuomenės ir asmeniniam tarnaujančiųjų saugumui, galima išgauti žvalgant karius atviruosiuose šaltiniuose. Iškelti **tyrimo uždaviniai**: 1) identifikuoti esmines problemas, su kuriomis gali susidurti Lietuvos kariuomenė, ją žvalgant atviruosiuose šaltiniuose, 2) identifikuoti informaciją, kuri gali daryti žalą Lietuvos kariuomenės ir karių asmeniniam saugumui, 3) nustatyti žalingos informacijos apie pasirinktą dalinį kiekį, randamą atviruosiuose šaltiniuose.

Tyrimo struktūra: ekspertinė apklausa, per naršyklę prieinamų duomenų atviruosiuose šaltiniuose rinkimas ir analizė. Atlikus ekspertinę apklausą, buvo nustatytos kritinės informacijos rūšys, kurios kelia grėsmę asmeniniam tarnaujančiųjų ir

Lietuvos saugumui, taip pat, remiantis literatūra, buvo sudarytas sąrašas informacijos, kurią ir buvo siekiama rasti vykdant duomenų paiešką. Pagal atvirai prieinamų duomenų paieškos metu rastą ir nustatytą kritinę informaciją paaiškėjo, kad Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgose kibernetiškai labai pažeidžiamų asmenų skaičius siekia nuo 2 100 iki 3 400. Pagal nustatytą problemą, remiantis Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų ir Estijos gynybos pajėgomis, sudarytas modelis, kuris leistų įvesti mokymus siekiant supažindinti personalą su grėsmėmis ir vykdyti mokymo rezultatų bei naujų kibernetinių grėsmių stebėjimą, siekiant užkardyti kylančias grėsmes.

Reikšminiai žodžiai: *atvirųjų šaltinių žvalgyba, kibernetinis saugumas, personalas, Lietuvos kariuomenė.*

Krn. Eimantas Radiukevičius

DARBO ORGANIZAVIMO PROBLEMŲ IDENTIFIKAVIMAS UAB „DPD LIETUVA“ VILNIAUS TERMINALE

Darbo vadovė – prof. dr. Ieva Meidutė-Kavaliauskienė

UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminalas yra vienas iš 13 Lietuvoje esančių padalinių, kurie atstovauja tarptautinei siuntų pristatymo kompanijai „DPD Group“. Nors šis terminalas veiklą pradėjo 2008 m., per šį laikotarpį Vilniaus padaliniui teko susidurti su daugybe sunkumų, kurie darė nemenką įtaką visam sandėlio darbo organizavimo efektyvumui.

Šio **tyrimo tikslas** – nustatyti darbo organizavimo problemas UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminale. Tikslui pasiekti išskelti keturi pagrindiniai uždaviniai: 1) išanalizuoti UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminalo veiklą, 2) pritaikius stebėjimo metodą, susipažinti su darbo organizavimu UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminale, 3) atlikti kiekybinį tyrimą apklausiant UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminalo darbuotojus, 4) identifikuoti UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminalo darbo organizavimo problemas ir pateikti jo gerinimo siūlymus.

Pirmojoje darbo dalyje analizuojama mokslinė literatūra sandėlio darbo organizavimo tematika. Taip pat apibrėžiama sandėlio sąvoka ir svarba, nustatomi pagrindiniai paskirstymo sandėlio darbo organizavimo procesai bei problemos, su kuriomis dažniausiai susiduriama. Antrojoje darbo dalyje aprašomi stebėsenos ir apklausos metu gauti rezultatai. Trečioji dalis yra projektinė. Joje pateikiami nustatytų problemų sprendimo būdai.

Duomenims rinkti buvo pasirinkti stebėjimo bei apklausos

tyrimo metodai. Stebėsenos metu buvo fiksuojami pagrindiniai darbo organizavimo etapai ir darbų atlikimo laikas. Tai ne tik leido suprasti, kaip organizuojama tokios įmonės veikla, bet ir padėjo nustatyti problemas, susijusias su pažeistomis siuntomis bei jų tvarkymu UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminale. Remiantis išanalizuota moksline literatūra bei stebėsenos tyrimo rezultatais, buvo atlikta UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminalo darbuotojų apklausa. Iš viso buvo apklausta apie 50 rytinės paimamos darbuotojų. Šis tyrimo metodas padėjo susidaryti įspūdį iš darbuotojų pusės apie problemas UAB „DPD Lietuva“ Vilniaus terminale. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, buvo gauti rezultatai, rodantys, kad terminale susiduriama su pažeistų siuntų, jų tvarkymo ir darbuotojų stygiaus problemomis.

Reikšminiai žodžiai: *DPD, paskirstymo sandėlis, terminalas, darbo organizavimo problemos, pažeistos siuntos.*

Krn. Osvaldas Riauka

UŽTAISŲ SANDĖLIAVIMO ĮTAKOS SVIEDINIŲ BALISTINĖMS SAVYBĖMS VERTINIMAS

Darbo vadovas – doc. dr. Andrius Garbaras

Šio bakalauro baigiamojo darbo objektas – užtaisų sandėliavimas. **Tyrimo tikslas** – įvertinti užtaisų sandėliavimo įtaką sviedinių balistinėms savybėms. Tikslui pasiekti iškelti trys uždaviniai: 1) išanalizuoti mokslinę literatūrą, susijusią su sandėliais, šaudmenų ir sprogmenų sandėliavimu ir propelentais, 2) išanalizuoti antrinius duomenis, 3) įvertinti netinkamo užtaisų sandėliavimo įtaką sviedinių balistinėms savybėms.

Baigiamąjį darbą sudaro keturios pagrindinės dalys: įvadas, dėstomoji dalis, išvados ir literatūros sąrašas su priedais. Dėstomoji dalis yra sudaryta iš trijų skyrių. Pirmajame skyriuje analizuojama, kas yra sandėliai, kaip tinkamai turi būti sandėliuojami šaudmenys ir sprogmenys, kokie fizikiniai ir cheminiai procesai vyksta šaudmenyse ir sprogmenyse, kai jie yra sandėliuojami, bei kas yra propelentai, iš ko jie susideda ir t. t. Antrajame skyriuje aprašomas naudotas tyrimo metodas. Trečiajame skyriuje pateikiami tyrimo rezultatai.

Atliekant tyrimą, taikytas antrinių duomenų analizės metodas. Analizuoti antriniai duomenys, surinkti iš viešai neprieinamų šaltinių. Duomenis parengė Federalinis Bundesvero įrangos, informacinių technologijų ir aptarnavimo tarnybos biuras. Tyrimui naudoti duomenys turi žymą NATO UNCLASSIFIED, tai reiškia, kad jie nėra įslaptinti, tačiau nėra ir viešai prieinami, todėl baigiamajame darbe neaprašoma, kokie sviediniai, užtaisai, sprogdikliai buvo naudojami šaudymuose, kada jie buvo vykdomi, kokios tuo metu buvo meteorologinės sąlygos ir pa-

našiai. Tyrimo metu atlikti skaičiavimai naudojant programas „Symbolab“ ir „Microsoft Excel“. Skaičiavimų rezultatai pateikiami lentelėse ir grafikuose.

Atlikus šaltinių ir mokslinės literatūros analizę, išnagrinėti šaudmenų ir sprogmenų sandėliavimo teoriniai aspektai. Tyrimo rezultatai atskleidė, kokią didelę įtaką netinkamas užtaisų sandėliavimas gali padaryti sviedinių balistinėms savybėms.

Reikšminiai žodžiai: *užtaisai, sandėliavimas, balistika, Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalionas.*

Krn. Aleksas Rumševičius

SANDĖLIO VEIKLOS TOBULINIMAS DIEGIANT SANDĖLIO VALDYMO SISTEMĄ

Darbo vadovas – prof. dr. Aidas Vasilis Vasiliauskas

Sandėlis ir jo veiklos ypatumai plačiai aprašomi logistikos srities literatūroje. Dažnu atveju kiekvienam sandėlyje vykstančiam procesui yra priskiriamos dažniausiai pasitaikančios problemos ir galimi jų sprendimo būdai. Šiame darbe išskiriamos pagrindinės problemos daugiausia susijusios su įmonės nedidele veiklos patirtimi ir integracijų, tokių kaip informacinės sistemos, trūkumu. Darbe yra aprašomos sandėlio valdymo sistemos ir jų papildiniai arba atskiros integracijos, kurios gali efektyviai patobulinti sandėlio darbą, padaryti jį našesnę.

MB „WePack“ yra nauja įmonė, įkurta ir vystoma Lietuvoje. Ji veiklą pradėjo 2021 metais. Įmonė turi mažai patirties, todėl susiduria su įvairiomis problemomis. Šios problemos apsunkina įmonės vystymąsi ir augimą. Dėl to MB „WePack“ ieško informacinių sprendimų teikiamoms paslaugoms tobulinti.

Šiame darbe iš visų problemų išskiriama viena – prastas ir lėtas prekių suvedimas į internetinę svetainę, kurioje klientai gali matyti užsakytas siuntas. Šiai problemai spręsti reikalingi brūkšninio kodo skaitytuvai, sparčiai nuskaitantys prekės kodą, jį identifikuojantys ir duomenis perduodantys į kompiuterinę programą.

Reikšminiai žodžiai: *sandėlis, sandėlio valdymo sistema.*

Krn. Martynas Stankevičius

**UAB „BIRŠTONO VANDENTIEKIS“ PASLAUGŲ,
TEIKIAMŲ JURIDINIAMS ASMENIMS,
KOKYBĖS GERINIMAS**

Darbo vadovas – prof. dr. Aidis Vasilis Vasiliauskas

UAB „Birštono vandentiekis“ – su vandens tiekimu bei nuotekų tvarkymu susijusias paslaugas teikianti įmonė, veiklą vykdananti nuo 1991 metų. Įmonės, kaip paslaugų teikėjos, ryšys su vartotojais yra intensyvus, nes vartotojai aktyviai dalyvauja paslaugų teikimo procese. Šiai įmonei yra svarbu teikti vartotojo lūkesčius patenkinančias ir jo kokybės suvokimą atitinkančias paslaugas, todėl jai svarbu žinoti, kaip vartotojas suvokia teikiamų paslaugų kokybę.

Šiame baigiamajame darbe tiriama, kokios UAB „Birštono vandentiekis“ paslaugos yra labiausiai tobulintinos ir kokios priemonės bei sprendimai leistų pagerinti šios įmonės teikiamų paslaugų kokybę ir padidinti vartotojų pasitenkinimą. Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje analizuojami moksliniai literatūros šaltiniai, išsiaiškinama, kokie veiklos organizavimo veiksniai turi įtakos teikiamų paslaugų kokybei ir kokie yra paslaugų kokybės gerinimo aspektai. Antrojoje darbo dalyje pateikiami atliktų kokybinio, įmonės finansinių dokumentų analizės, bei kiekybinio, vartotojų el. apklausos, tyrimų rezultatai. Atlikus kokybinį tyrimą, buvo nustatytas aptarnaujamas segmentas, įmonei atnešantis didžiausias pajamas ir suvartojantis daugiausia teikiamų paslaugų. Taip pat nustatyta, kaip vartotojai suvokia teikiamų paslaugų kokybę. Paaiškėjo, kad dalis apklaustųjų paslaugų teikimo procese patiria problemų – jie susiduria su tiekiamo geriamojo vandens kokybės blogėjimu. Trečiojoje

darbo dalyje pateikiamas nustatytos problemos šalinimo planas. Parengtas vandentiekio įvado kapitalinio remonto projektas, remiantis apklausoje dalyvavusios su vandens kokybės blogėjimu susiduriančios įmonės „X“ atveju. Parengus projektą, kuriuo būtų išspręsta nustatyta problema, apskaičiuota, kad preliminari projekto įgyvendinimo suma siektų 6 624,15 Eur, o preliminari trukmė būtų 95 dienos.

Reikšminiai žodžiai: *įmonė, veiklos organizavimas, paslauga, paslaugų teikimo procesas, paslaugų kokybė, paslaugų kokybės gerinimas.*

Krn. Girdas Stukis

MELAGINGŲ NAUJIENŲ POVEIKIO LIETUVOJE VALDYMAS

Darbo vadovė – doc. dr. Sigutė Stankevičiūtė

Dėl didelio informacijos kiekio ir informacijos šaltinių gausos šiuolaikinėje informacinėje erdvėje vartotojai susiduria su naujais iššūkiais. Šiuo metu iššūkis – ne rasti ir pasiekti informaciją, o ją tinkamai atsirinkti. Žmogus nesugeba tinkamai apdoroti ir įvertinti visos plintančios informacijos, todėl kyla grėsmė, jog jį pasieks nepatikima, nepatikrinta, melaginga informacija. Pasirinkus netinkamus ir nepatikimus informacijos šaltinius, kyla pavojus patekti į informacinį burbulą, tokiu atveju formuojama klaidinga žmogaus nuomonė, įsitikinimai ir požiūris, o tai daro įtaką jo priimamiems sprendimams. Informacija tampa galingu ginklu, galinčiu kelti pavojų valstybės saugumui.

Šiame baigiamajame darbe tiriamos priemonės, padedančios atpažinti melagingas naujienas, valdyti jų srautą ir didinti visuomenės atsparumą melagingoms naujienoms. **Tyrimo tikslas** – įvertinti melagingų naujienų poveikio Lietuvoje valdymą ir pateikti siūlymus, kaip galima jį tobulinti. Buvo išskelti trys tyrimo uždaviniai: 1) atlikti ekspertų interviu metu gautų duomenų analizę, 2) gautus duomenis palyginti su mokslinėje literatūroje pateikiama informacija, 3) apibendrinti tyrimo rezultatus.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas struktūruoto interviu metodas – apklausti trys ekspertai. Tyrimo dalyviai atrinkti pagal profesinę patirtį, taikytas netikimybinis atrankos metodas – tikslinė atranka. Tyrimo dalyvių interviu surengti gyvai lapkričio–gruodžio mėnesiais, interviu įrašyti diktofonu, vėliau įrašai transkribuoti. Atli-

kus tyrimą, įvertintas Lietuvos informacinės erdvės palankumas melagingoms naujienoms plisti, taip pat Lietuvos visuomenės atsparumas melagingoms naujienoms, išskirtos efektyviausios melagingų naujienų poveikio valdymo priemonės. Remiantis tyrimo metu gautais duomenimis, sudarytas melagingų naujienų poveikio valdymo Lietuvoje modelis.

Reikšminiai žodžiai: *melagingos naujienos, poveikio valdymas.*

**GYNYBOS IR VIEŠOSIOS
VADYBOS PROGRAMOS
BAKALAURO STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Št. srž. Giedrius Datkevičius

KARIO TARNYBĄ IR ŠEIMOS PAREIGAS PADEDANTYS DERINTI SPRENDIMAI

Darbo vadovė – lekt. Aušra Kaminskaitė

Kariams vykdant įvairias tarnybos užduotis, kurios atskiria nuo šeimos, o karių šeimoms susiduriant su įvairiais iššūkiais, būtinas stiprus nuolatinis kariuomenės ir kario šeimos bendradarbiavimas sprendžiant įvairius socialinius ar ekonominius klausimus.

Tyrimo problema: kaip vadams, vadovaujantis kariuomenės statutais ir įstatymais, pavyksta pavaldiniams padėti suderinti tarnybos ir šeimos pareigas? Tyrimo objektas – kario tarnybą ir šeimos pareigas padedantys derinti sprendimai. **Tyrimo tikslas** – nustatyti Lietuvos kariuomenėje taikomų sprendimų pakankumą, derinant kario šeimos ir tarnybos pareigas. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) aptarti šeimos sampratą ir modelius, 2) atskleisti problemas, su kuriomis susiduria kariai derindami tarnybos ir šeimos pareigas, 3) išanalizuoti Lietuvos Respublikos ir Lietuvos kariuomenės teisinius dokumentus, reglamentuojančius vadovų (vadų) sprendimus dėl pagalbos darbuotojui (kariui) derinant darbo (tarnybos) ir šeimos pareigas, 4) išnagrinėti Mokomojo pulko vadų priimamus sprendimus dėl kario tarnybos ir šeimos pareigų derinimo numatant jų tobulinimo galimybes.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasitelktas pusiau struktūruotas interviu. Taikytas netikimybinės tikslinės imties vienetų atrankos metodas. Teorinėje dalyje nagrinėjamos civilinės ir karinės šeimos sampratos, aptariami karinės šeimos modeliai bei nagrinėjami karinės tarnybos ir kario šeimos pareigų suderinamumo iššūkiai. Pa-

teikiami Lietuvos teisiniuose dokumentuose reglamentuojami sprendimai, skirti šeimos ir darbo (tarnybos) pareigų derinimo problemoms spręsti civiliams ir kariams.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus darbo temą, gauti tokie pagrindiniai rezultatai: nustatyta, kad sunkiausiai suderinamos kario tarnybinės užduotys su pareigomis šeimoje yra tos, kurios apriboja kario galimybes prisidėti prie šeimos kasdienės veiklos, o karių šeimos dažniausiai susiduria su vaikų priežiūros, jų nuvežimo iki ugdymo įstaigų, popamokinės veiklos organizavimo sunkumais ir rutininių šeimos rūpesčių perkėlimu sutuoktiniui. Taip pat išsiaiškinta, kad teisinis reglamentavimas ir šiuo metu galiojantys įstatymai padeda vadams spręsti pavaldinių problemas, kylančias derinant šeimos ir tarnybos pareigas, tačiau tiesioginiams vadams trūksta didesnių įgaliojimų savarankiškai priimti sprendimus.

Reikšminiai žodžiai: *kario šeima, kario šeimos modeliai, tarnybos ir šeimos pareigų derinimo iššūkiai, teisiniai sprendimai, Lietuvos kariuomenės sprendimai.*

Vyr. srž. Darius Leliūnas

LIETUVOS KARIUOMENĖS KARINIO VIENETO ATSPARUMO INFORMACINĖMS GRĖSMĖMS VERTINIMAS

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

Kompleksiniame informacijos kupiname pasaulyje visuomenė susiduria su informacinėmis grėsmėmis, kartais nesuprasdama, kad pateko į tokių grėsmių apsuptį. Lietuvos kariuomenės karinio vieneto kariams ir personalui yra svarbu įgyti atsparumą informacinėms grėsmėms, kad galėtų atremti priešišku šalių atakas.

Tyrimo problema: daugėjant informacinių atakų, nukreiptų prieš Lietuvos kariuomenę, kyla poreikis suprasti ir atremti informacines grėsmes bei stiprinti Lietuvos kariuomenės atsparumą. Tyrimo objektas: Lietuvos kariuomenės karinio vieneto atsparumas informacinėms grėsmėms. **Tyrimo tikslas** – nustatyti karių / personalo atsparumą informacinėms grėsmėms. Iškelti šie tyrimo uždaviniai: 1) įvertinti respondentų gebėjimą identifikuoti informacinių grėsmių atakas, 2) nustatyti, kokie veiksniai lemia respondentų atsparumą informacinėms grėsmėms, 3) iširti, kokios informacinės grėsmės daro didžiausią įtaką respondentams, ir pateikti atsparumo stiprinimo rekomendacijas.

Darbo struktūra: įvadas, teorinės dalies apžvalga, karių / personalo atsparumo informacinėms grėsmėms ir jį lemiančių veiksnių tyrimas, Lietuvos kariuomenės karinio vieneto atsparumo informacinėms grėsmėms vertinimo tyrimas, Lietuvos kariuomenės karinio vieneto kariams / personalui pateiktos atsparumo informacinėms grėsmėms stiprinimo rekomendacijos, išvados, siūlymai, šaltiniai, priedai.

Atliekant tyrimą, buvo taikoma kiekybinė metodologija,

duomenys rinkti apklausos metodu. Apklauso anketos buvo siunčiamos Lietuvos kariuomenės karinio vieneto kariams / personalui, kurie turi patirties, susijusios su informacinių atakų aplinka. Tyrimo imtis – 50 respondentų. Apklauso anketa sudaryta vadovaujantis Likerto skalės principu. Atlikta teorinė analizė, kurios validumas atsispindi apžvalginame tyrime. Empiriniu būdu atlikus tyrimo analizę, gautos išvados parodė, kad atsparumas informacinėms grėsmėms Lietuvos kariuomenės kariniame vienete yra susijęs su atsparumo informacinėms grėsmėms suvokimo ir poveikio vertinimu. Remiantis duomenų analize, statistiškai reikšmingais skirtumais ir gauta koreliacija, buvo galima daryti prielaidą, kad respondentai, turintys didesnę tarnybos patirtį ir įgytą aukštesnį išsilavinimą, turėjo daugiau kompetencijos suvokti atsparumo informacinėms grėsmėms veiksnius ir daromą poveikį.

Reikšminiai žodžiai: *informacinės grėsmės, atsparumas, informacinės grėsmės Lietuvos kariuomenei, informacinių grėsmių ir atsparumo vertinimas, informacinės operacijos.*

Vyr. srž. Julius Mažeika

**RUSIJOS PROPAGANDOS RAIŠKA
LIETUVIŠKOJE ŽINIASKLAIDOJE:
RUSIJOS KARO PRIEŠ UKRAINĄ ATVEJIS**

Darbo vadovė – doc. dr. Dalia Prakašienė

Bakalauro darbo tyrimo problema: kokie Rusijos propagandos tikslai karo su Ukraina metu ir į kokią tikslinę auditoriją yra orientuoti? Tyrimo objektas: Rusijos propagandos raiška lietuviškoje žiniasklaidoje: Rusijos karo su Ukraina atvejis. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Rusijos propagandos raišką lietuviškoje žiniasklaidoje Rusijos karo su Ukraina metu. Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą, išskirti trys uždaviniai: 1) išanalizuoti propagandos teorinius ir teisinius aspektus, 2) ištirti Rusijos propagandos raišką lietuviškoje internetinėje žiniasklaidoje karo su Ukraina metu, 3) numatyti propagandos valdymo priemonės ir kovos su priešiška propaganda žiniasklaidoje būdus.

Baigiamąjį darbą sudaro šios dalys: įvadas, teorinė dalis, tyrimo metodinis pagrindimas, kokybinė turinio analizė, taip pat išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Pirmojoje, teorinėje, dalyje analizuojami teoriniai propagandos aspektai: apibrėžiama propagandos samprata, kokie yra jos tikslai ir veikimo principai, taip pat apžvelgiamos propagandos rūšys, raiškos technikos ir kaip žiniasklaida tampa propagandos įrankiu. Antrojoje dalyje pateikiama tyrimo metodologija, o trečiojoje – empirinio tyrimo rezultatai.

Atliekant tyrimą, buvo taikoma kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas kokybinis dokumentų analizės metodas. Šiuo metodu buvo atrinkti straipsniai, kuriuose aprašomas Rusijos propagandos skleidimas, susijęs su Rusijos ir Ukrainos

karu. Duomenys buvo surinkti iš internetinių naujienų portalų „Delfi.lt“, „15min.lt“, LRT.lt, „Lrytas.lt“. Iš viso rastos ir atrinktos 34 publikacijos. Tyrimas vykdytas 2022 m. spalio ir lapkričio mėnesiais. Iš straipsnių suvestinės buvo išskirti pagrindiniai propagandininkų tikslai ir taikiniai, dominavę analizuojamose publikacijose. Gauti rezultatai buvo grindžiami ir aprašomi remiantis šaltiniuose pateikiamais teiginiais ir citatomis.

Atlikus šaltinių ir mokslinės literatūros analizę, išnagrinėti propagandos teoriniai aspektai. Tyrimo rezultatai atskleidė Rusijos propagandos tikslus karo su Ukraina metu ir į kokią tikslinę auditoriją jie yra orientuoti. Taip pat nustatyta, kokios propagandos valdymo ir mažinimo priemonės yra taikomos Lietuvoje bei užsienyje.

Reikšminiai žodžiai: *Rusijos propaganda, propaganda žiniasklaidoje, propagandos raiška, propagandos valdymas.*

Vrš. Martynas Mikelionis

KORUPCIJOS PREVENCIJOS VALDYMAS KARINĖJE ORGANIZACIJOJE: LIETUVOS KARIUOMENĖS MOKYKLOS ATVEJIS

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Pagrindinė ginkluotųjų pajėgų užduotis karo metu yra ginkluota valstybės gynyba. Taikos metu tiek kariuomenė, tiek kitos karinės organizacijos ar tarnybos vykdo joms iškeltus taikos meto uždavinius, tačiau, nežiūrint veiklos specifiškumo, kaip ir bet kuri kita organizacija, susiduria su korupcija.

Krašto apsaugos sistemos 2022–2025 m. korupcijos prevencijos veiksnių plane yra akcentuojama, kad korupcija yra vienas iš pavojingiausių socialinių reiškinių, keliančių grėsmę ne tik žmogaus teisėms, bet ir nacionaliniam saugumui, demokratijai, teisinei valstybei. Todėl šio baigiamojo darbo tiriamasis objektas yra korupcijos prevencijos valdymas Lietuvos kariuomenės mokykloje (toliau – LKM). **Tyrimo tikslas** – įvertinti korupcijos prevencijos priemonių valdymą LKM. Išskelti šie tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti korupcijos sampratą, ją lemiančius veiksnius ir padarinius, 2) apžvelgti korupcijos prevencijos priemones gynybos sektoriuje, 3) ištirti informantų patirtį, susijusią su korupcija ir jos prevencija LKM, 4) atskleisti, kaip įgyvendinamas korupcijos prevencijos valdymas LKM, analizuojant pagrindinius uždaro vadybos ciklo etapus.

Baigiamąjį bakalauro darbą sudaro santrauka, santrumpų žodynėlis, įvadas, korupcijos viešajame sektoriuje teorinė ir teisinė analizė, korupcijos prevencijos gynybos sektoriuje bei korupcijos prevencijos LKM tyrimo metodologija ir korupcijos

prevencijos tyrimas LKM. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, siūlymai, literatūros sąrašas ir priedai.

Duomenys tyrimui buvo renkami kokybiniu metodu – pusiau struktūruotu ekspertų interviu. Apklausiami ekspertai padėjo išsiaiškinti korupcijos prevencijos valdymo padėtį LKM, išnagrinėti ir įsigilinti į esamą situaciją. Kokybinis interviu pasirinktas, nes tik tam tikrus kriterijus atitinkantys darbuotojai turi patirties bei žinių ir gali atsakyti į interviu klausimus. Buvo išskirti du respondentų atrankos kriterijai: ne mažesnis nei 10 metų tarnybos stažas LKM ir priklausymas skirtingiems LKM skyriams, kurių veiklos sritys gali būti susijusios su korupcijos rizikomis. Tyrimo imtį sudarė šeši dalyviai. Duomenys buvo renkami tol, kol atsakymai pradėjo kartotis.

Duomenys tyrimui buvo renkami LKM nuo 2022 m. gruodžio 12 d. iki gruodžio 23 d. Tyrimo dalyvių interviu įrašyti diktofonu. Interviu buvo imami respondentų darbo vietose ir truko nuo 7 iki 14 minučių. Visi gauti įrašai transkribuoti, susisteminti ir suvesti į lenteles. Atliekant šiuos interviu, buvo laikomasi akademinės etikos principų, tokių kaip savanoriškumas, anonimiškumas, konfidencialumas. Atlikus pusiau struktūruotus ekspertų interviu, identifikuotos korupcijos prevencijos valdymo LKM problemos: švietimo korupcijos prevencijos klausimais trūkumas, kontrolės nebuvimas.

Reikšminiai žodžiai: *korupcijos prevencija, gynybos sektorius, korupcija, korupcijos prevencijos valdymas.*

Št. srž. Šarūnas Navickas

LIETUVOS KARIUOMENĖS DALYVAVIMAS VALDANT EKSTREMALIĄSIAS SITUACIJAS IR NEPAPRASTĄJĄ PADĖTĮ: KARIŲ PATIRTIS

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Tyrimo aktualumas: Lietuvos kariuomenės karių patirtis dalyvaujant ekstremaliųjų situacijų ir nepaprastosios padėties valdymo procese nebuvo tiriama. Toks tyrimas suteikia žinių, kaip gerinti kariuomenės įtraukimą į ekstremaliųjų situacijų bei nepaprastosios padėties valdymą taktiniu lygiu. Tyrimo problema: trūksta sistemškai surinktos informacijos apie Lietuvos kariuomenės karių asmeninių savybių ir profesinės kompetencijos raišką dalyvaujant ekstremaliųjų situacijų ir nepaprastosios padėties valdymo procese.

Tyrimo tikslas – ištirti karių patirtį Lietuvos kariuomenei dalyvaujant ekstremaliųjų situacijų ir nepaprastosios padėties valdymo procese. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymo sampratą, 2) išskirti Lietuvos kariuomenės vaidmenį valdant ekstremaliąsias situacijas ir nepaprastąją padėtį, 3) ištirti karių asmeninių savybių ir profesinės kompetencijos raišką Lietuvos kariuomenei valdant ekstremaliąsias situacijas ir nepaprastąją padėtį, 4) pateikti Lietuvos kariuomenės dalyvavimo valdant ekstremaliąsias situacijas ir nepaprastąją padėtį gerinimo galimybes taktiniu lygiu.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė ir praktinė dalys, išvados ir siūlymai, priedai. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija, duomenims rinkti – pusiau struktūruoto interviu metodas. Tyrimas atliktas 2022 m. spalio mėnesį Lietuvos kariuomenėje. Apklausta 10 karių, turinčių didesnę nei trejų metų

tarnybos Lietuvos profesinėje karo tarnyboje patirtį. Tyrimas organizuotas laikantis šių etikos principų: informatyvumo, savanoriškumo, konfidencialumo, anonimiškumo ir pagarbos.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti tokie pagrindiniai rezultatai: dėl asmeninių savybių, puoselėjamų vertybių ir įgytos kompetencijos karys tiek psichologiškai, tiek fiziškai būna pasirengęs laiku ir profesionaliai reaguoti į (ne)karinio pobūdžio grėsmes ir ekstremaliąsias situacijas valstybės teritorijoje taikos metu, užtikrinti valstybės saugumą, visuomenės gerovę ir prisidėti prie valstybės ar savivaldybių institucijų funkcijų įgyvendinimo. Identifikuoti trikdžiai, kilę ekstremaliųjų situacijų ir nepaprastosios padėties valdymo procese: 1) kariams trūko informacijos, kaip jie turėtų elgtis tam tikrose situacijose, 2) kilo komunikacijos trikdžių, kai civiliai asmenys nebuvo linkę bendradarbiauti, 3) vienam kariui priskiriama pernelyg daug funkcijų, 4) dėl veiksmų plano nebuvimo ar per didelio darbo krūvio atsiranda žmogiškųjų klaidų, 5) informantai skirtingai vertina karių rengimo dalyvauti ekstremaliosios situacijos ir nepaprastosios padėties valdymo procese organizavimą: vienų teigimu – tai išvis nevykdoma, kitų teigimu – vykdoma tinkamai.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos kariuomenė, ekstremalioji situacija, nepaprastoji padėtis, ekstremaliųjų situacijų valdymo ciklas, karių patirtis.*

Vyr. srž. Ramūnas Ruočkus

TVARIOSIOS PLĖTROS TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS X BATALIONE

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Baigiamojo darbo pagrindinis tikslas – išanalizavus teorinius ir teisinius tvariosios plėtros aspektus, išnagrinėti tvariosios plėtros tikslų įgyvendinimą viename iš Lietuvos kariuomenės batalionų. Nors mokslinių tyrimų tvariosios plėtros klausimais daugėja, nėra mokslinių apibendrinimų, išsamių ir sisteminių apžvalgų apie tvariosios plėtros įgyvendinimą ir jos naudą Lietuvos kariuomenėje.

Šio tyrimo objektas – tvariosios plėtros tikslų įgyvendinimas. **Tyrimo tikslas** – išnagrinėti tvariosios plėtros tikslų įgyvendinimą X batalione. Iškelti tokie tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti tvariosios plėtros įgyvendinimo socialinį aspektą, 2) išanalizuoti tvariosios plėtros įgyvendinimo ekonominį aspektą, 3) išanalizuoti tvariosios plėtros įgyvendinimo aplinkosaugos aspektą, 4) identifikuoti tvariosios plėtros tikslų įgyvendinimo sunkumus atskirose srityse.

Baigiamasis darbas susideda iš įvado, teorinės analizės, tiriamosios dalies ir išvadų. Teorinės analizės dalyje nagrinėjama tvariosios plėtros samprata, tvariosios plėtros tikslai ir jos įgyvendinimo galimybės kariuomenėje. Tiriamojoje dalyje analizuojamas tvariosios plėtros tikslų įgyvendinimas viename iš Lietuvos kariuomenės batalionų. Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas apklausos metodas. Norint suformuoti reprezentatyvią imtį, buvo pasirinktas vienas iš tikimybinės atrankos metodų. Šis metodas tinkamas, kai generalinė visuma yra vienoje vietoje, tyrimo atveju –

kariniame vienete. Tinkamai pritaikius šį metodą, galima daryti prielaidą, kad, tyrimą atlikus kituose daliniuose ar su didesne generaline aibe, rezultatai bus panašūs. Siekiant, kad imties dydis būtų reprezentatyvus, atranka buvo atliekama tikimybinu būdu. Kiekybiniam tyrimui, norint apskaičiuoti imties dydį, kai tyrimui aktuali generalinė visuma yra nedidelė ir baigtinė, buvo pasirinkta Paniotto imties dydžio formulė. Anketinėje apklausoje dalyvavo 177 respondentai. Tyrimui reikalinga teorinė dalis: dokumentai, ataskaitos, moksliniai straipsniai, buvo renkami ir aprašomi 2022 m. birželio–lapkričio mėn. Tyrimas, kuriame buvo taikomas anketinės apklausos metodas, buvo atliekamas 2022 m. gruodžio mėn. Anketavimas vyko iš anksto sutartu laiku. Prieš apklausą buvo užtikrintas informacijos konfidencialumas ir tiriamojo anonimiškumas. Surinkti duomenys buvo apdoroti „Microsoft Excel“ programa bei SPSS programiniu paketu ir pateikti tyrimo duomenų analizėje.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus surinktą informaciją, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) tvariosios plėtros tikslai tarpusavyje glaudžiai susiję, todėl tvariosios plėtros tikslų įgyvendinimas kariuomenėje turi būti sprendžiamas kompleksiskai, atsižvelgiant į aplinkos, socialinius ir ekonominius veiksnius, tausojant gamtos ir finansinius išteklius bei gerinant socialines sąlygas, 2) socialinis tvariosios plėtros aspektas X batalione yra vertinamas geriausiai, 3) su aplinkosauga susijęs tvariosios plėtros aspektas X batalione vertinamas prasčiausiai, 4) tyrimo dalyviai visiškai nesutinka su teiginiu, kad batalione naudojami atsinaujinančios energijos šaltiniai, 5) aukštesnį išsilavinimą turintys respondentai tvariosios plėtros tikslų įgyvendinimą vertina geriau nei kiti respondentai.

Reikšminiai žodžiai: *tvarioji plėtra, tvariosios plėtros tikslai, tvarumas, darnus vystymasis, Lietuvos kariuomenė.*

Vrš. Arūnas Stanelis

EUROPOS SAJUNGOS IŠORINĖS SIENOS APSAUGOS ORGANIZAVIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE: VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS TARNYBOS ATVEJIS

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumulavičius

Saugodama išorines Europos Sąjungos (toliau – ES), kartu ir savo, sienas su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija, Lietuvos Respublika (toliau – LR) pirmoji susiduria su nelegaliais sienos kirtimo atvejais, taip pat su pigesnių prekių gabaniu į Lietuvą ir į kitas ES šalis. Lietuvai, kaip ir kitoms ES šalims, nelegali migracija ir prekyba žmonėmis yra vienos svarbiausių problemų, kurias būtina spręsti.

Šalies teritorijos apsauga daugiausia priklausė nuo kariuomenės ir jos išdėstymo pagal sieną. Tačiau nelikus fizinės apsaugos tarp valstybių, šis sienos apsaugos būdas įgavo naujų neįprastų aspektų. Šiandien sienos apsauga orientuota į žmonių, prekių ir kitų materialinių vertybių srautų tarp valstybių valdymą. Net ir pasikeitus žmonių mąstymui, sienos apsauga išlieka svarbiausiu valstybės saugumo garantu, užtikrinančiu vientisos valstybės kontrolę. Tiriamoji problema: sparčiai didėjant nelegaliai sieną kertančių asmenų skaičiui, padėtis Lietuvos pasienyje su Baltarusija stiprina Lietuvos sienos apsaugos priemonių efektyvumą.

Tyrimo objektas – Lietuvos sienos apsaugos priemonių efektyvumas ir teisinių mechanizmų sąveika valstybės sienos saugumui užtikrinti. **Tyrimo tikslas** – remiantis moksline literatūra, LR teisės aktais ir statistiniais duomenimis, išanalizuoti valstybės sienos saugumo užtikrinimo priemonių naudojimo efekty-

vumą. Tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai: 1) apibrėžti sienos apsaugos organizavimo sampratą ir jos valdymo priemonės, 2) išanalizuoti valstybės sienos apsaugos teisinį reglamentavimą, 3) apibendrinti išvadas dėl Lietuvos Respublikos valstybės sienos apsaugos organizavimo ir priemonių naudojimo efektyvumo.

Tyrimo metodika: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė – teorinėje dalyje, ir kiekybinio tyrimo metodas – tiriamojoje dalyje. Anketinės apklausos duomenys buvo analizuojami „SPSS 27.v“ ir „Microsoft Excel“ programomis.

Darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, metodologinis tyrimo pagrindimas, kiekybinio tyrimo analizė ir išvados. Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinio tyrimo metodologija. Tyrimui atlikti ir tyrimo dalyvių nuomonei atskleisti pasirinktas kiekybinio tyrimo metodas – anketinė apklausa. Klausimai buvo sudaryti taip, kad atitiktų tyrimo tikslą ir uždavinius.

Teorinė ir empirinė ES ir LR teisiųjų dokumentų bei tyrimo dalyvių nuomonių analizė leido padaryti išvadą, kad veikiantys teisės aktai ir taikomos priemonės užtikrina ES išorės sienos saugumą.

Reikšminiai žodžiai: *neteisėtas sienos kirtimas, apsaugos priemonės, teisinis reglamentavimas, priemonių naudojimas.*

Srž. Stasys Sužiedėlis

**PAREIGŪNŲ TARPKULTŪRINIŲ
KOMPETENCIJŲ RAIŠKA
VALDANT NELEGALIĄ IMIGRACIJĄ**

Darbo vadovė – doc. dr. Dalia Prakašienė

Tyrimo problema: vis dažniau keliamas klausimas ne tik, kaip tikslingai reikėtų valdyti nelegalią imigraciją, bet ir kokių priemonių būtų galima imtis, kad pavyktų patobulinti tam reikalingą pareigūnų tarpkultūrinės kompetencijos raišką. Tyrimo objektas – pareigūnų tarpkultūrinės kompetencijos raiška valdant nelegalią imigraciją. **Tyrimo tikslas** – ištirti pareigūnų tarpkultūrinės kompetencijos raišką valdant nelegalią imigraciją. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) aptarti nelegalios imigracijos teorinius ir teisinius aspektus, 2) apžvelgti pareigūnų tarpkultūrinės kompetencijos sampratą ir reikšmę valdant nelegalią imigraciją, 3) nustatyti pareigūnams aktualias tarpkultūrinės kompetencijos raiškos sritis valdant nelegalią imigraciją, 4) identifikuoti pareigūnų tarpkultūrinės kompetencijos vystymo galimybes, prisidedančias valdant nelegalią imigraciją.

Baigiamojo darbo struktūra: įvadas, teorinė dalis, tyrimo metodologija, kokybinio tyrimo rezultatų analizė, išvados, siūlymai, naudotos literatūros sąrašas ir priedai. Atliekant tyrimą, buvo taikoma kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinkti pusiau struktūruoto interviu ir kokybinės turinio analizės metodai. Taikytas netikimybinis atrankos metodas – tikslinė atranka. Nuotoliniu būdu per „WhatsApp“ ir „Viber“ programėles apklausta 10 pareigūnų.

Nustatyta, kad tarpkultūrinė kompetencija siejama su kintančia kultūrine aplinka bei joje kylančiais iššūkiais ir su pasi-

ruošimu priimti skirtumus. Ši kompetencija apima tiek socialinį, tiek kultūrinį aspektus. Kaip problemiščiausios profesinės veiklos sritys įvardyti nelegalių imigrantų sulaikymo procesas, nelegalių imigrantų žmogaus teisių pažeidimai, kalbos barjeras, kultūriniai skirtumai, kompetentingų vertėjų trūkumas, nelegalių imigrantų priešiškus ir pareigūnams kylantys savireguliacijos sunkumai stebint tam tikras situacijas. Informantai nuogąstauja, kad nelegalių imigrantų teisėms mūsų šalyje galioja didesnė tolerancija nei savų piliečių, o imigrantai, tai matydami, pradeda manipuliuoti pareigūnais.

Reikšminiai žodžiai: *tarpkultūrinė kompetencija, pareigūnas, migracija, nelegali migracija, nelegalus imigrantas.*

Vyr. srž. Arūnas Taroza

KARIŲ SOCIALINIŲ TEISIŲ APSAUGOS VEIKSMINGUMAS LIETUVOJE

Darbo vadovas – prof. dr. Alvydas Šakočius

Lietuvos kariuomenės karių socialinės teisės ir jų apsaugos priemonės yra deklaruotos tarptautiniuose teisės aktuose ir sutartyse, Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme (toliau – KASOKTĮ) (1998) ir kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose, tačiau nėra atgalinio ryšio informacijos apie efektyvų ir aiškiai juntamą socialinių teisių apsaugos mechanizmą, kuris nuolat ir besąlygiškai užtikrintų visavertę ir veiksmingą kario gerovę, sudarytų prielaidas laiku pastebėti ir šalinti netiesioginės diskriminacijos apraiškas tarp atitinkamų karių grupių, numatytų tiesioginių socialinių karių ir jų socialines teises nustatančių institucijų dialogą. Vis dar neaišku, kas yra atsakingas už karių socialinių teisių apsaugos veiksmingumą ir koks turi būti šių teisių apsaugos mechanizmas.

Šio tyrimo objektas – tikrosios karo tarnybos karių socialinių garantijų sistema. **Tyrimo tikslas** – įvertinti, ar esamas karių socialinių teisių apsaugos mechanizmas tinkamai užtikrina karių interesus. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti karių socialinių teisių sampratą ir sistemą, 2) atlikti lyginamąją karių ir statutinių pareigūnų socialinių teisių apsaugos priemonių analizę, 3) atlikti karių socialinių teisių apsaugos mechanizmo veiksmingumo empirinį tyrimą kariniame vienetė, 4) pateikti išvadas ir rekomendacijas, kaip tobulinti karių socialinių teisių sistemą.

Baigiamojo darbo struktūra: santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, tyrimo aprašymas, išvados ir rekomendacijos, li-

teratūros sąrašas ir priedai.

Pirmojoje dalyje aprašytas teorinis tyrimas, kuriame išnagrinėta socialinių teisių samprata ir karių socialinių teisių sistema, atlikta teisinių priemonių, užtikrinančių karių ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų socialinių teisių apsaugos veiksmingumą, lyginamoji analizė. Antrojoje dalyje aprašyta pasirinkta empirinio tyrimo metodologija, elementai, imties atrankos metodas ir dydis, tyrimo instrumentai ir apklausos organizavimo būdas. Trečiojoje dalyje pateikta karių socialinių teisių apsaugos veiksmingumo analizė, jos rezultatai, įvertintas socialinių teisių efektyvumas, apsaugos veiksmingumas ir pateikti siūlymai dėl efektyvumo didinimo.

Tyrimo metodai: taikyta mišri metodologija. Teoriniai duomenys gauti atliekant mokslinių darbų ir literatūros, tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių socialinių teisių apsaugą, analizę, taikant sisteminių, lingvistinių ir loginių, lyginamąjį ir apibendrinamąjį metodus. Empirinio tyrimo duomenys gauti pasitelkus anketavimo metodą ir gautų duomenų analizę bei apibendrinimą.

Tyrimo rezultatai: karių socialinės teisės yra aiškiai išdėstytos KASOKTĮ, ir dauguma karių jas žino bei mano, kad jos yra motyvuojančios. Tačiau beveik visi tyrimo dalyviai pritarė, kad kariai turi dalyvauti šių teisių kūrimo procese, o kaip efektyviausią priemonę įvardijo profesinę sąjungą arba karių socialinių teisių gynimo asociaciją. Tokiu būdu karių ir statutinių pareigūnų socialinių teisių apsaugos priemonės būtų vienodos ir padidėtų jų veiksmingumas.

Reikšminiai žodžiai: *socialinė karių apsauga, karių socialinės teisės, karių motyvavimo priemonės.*

Št. srž. Darius Vienažindis

LYDERYSTĖS REIKŠMĖ FORMUOJANT INOVACIJOMS PALANKIĄ APLINKĄ X BATALIONE

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Besikeičiantis pasaulis verčia keistis organizacijas ir jų lyderius. Lyderystės veiksnys ypač svarbus formuojant inovacijoms palankią aplinką ir puoselėjant jas, nes inovacijos leidžia organizacijoms išlikti konkurencingoms. Ne išimtis ir Lietuvos kariuomenė. Kintanti šių dienų aplinka verčia lyderystės ir inovacijų aspektais keistis ir Lietuvos kariuomenę.

Pagrindinė tyrimo problema: kokia lyderystės reikšmė formuojant inovacijoms palankią aplinką? Tyrimo objektas – lyderystės reikšmė formuojant inovacijoms palankią aplinką. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti lyderystės reikšmę formuojant inovacijoms palankią aplinką X batalione. Šiam tikslui pasiekti išskelti keturi uždaviniai: 1) išnagrinėti lyderystės reikšmės vadovaujant organizacijai teorines nuostatas, 2) apibūdinti inovacijų aplinkos teorinę sampratą, 3) atskleisti lyderystės reikšmės formuojant inovacijoms palankią aplinką teorinius principus, 4) ištirti lyderystės reikšmę formuojant inovacijoms palankią aplinką X batalione.

Baigiamasis darbas sudarytas iš trijų dalių. Pirmojoje dalyje analizuojamos lyderystės teorinės nuostatos, apibūdinama inovacijų teorinė samprata, atskleidžiami lyderystės reikšmės formuojant inovacijoms palankią aplinką teoriniai principai. Antrojoje dalyje aprašoma šio tyrimo metodologinė dalis, pagrindiniai tyrimo elementai, tyrimo metodas ir pagrindimas, imties atrankos metodas ir dydis, tyrimo instrumentas, tyrimo

organizavimas, duomenų kodavimas, suvedimas ir analizė, tyrimo apribojimai. Trečiojoje dalyje pateikiama empirinės analizės metu gauta informacija apie lyderystės reikšmę formuojant inovacijoms palankią aplinką X batalione, atliktas tyrimas ir gautų rezultatų analizė. Tyrimo metodai: taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruotas ekspertų interviu. Atrankos metodas: kokybinio tyrimo tikslams pasiekti buvo sudaryta ekspertinė imtis, naudojant kriterinę atranką. Ji pasirinkta todėl, kad tik tam tikrus kriterijus atitinkantys informantai gali atsakyti į užduotus klausimus, reikalaujančius patirties ir žinių dirbant su žmonėmis inovacijų aplinkoje. Išskirti du pagrindiniai atrankos kriterijai:

1. Lietuvos kariuomenės X bataliono vadovaujantys asmenys, susiję su pėstininkų kovos mašinomis „Vilkas“. Šis kriterijus pasirinktas todėl, kad norint kokybiškai atlikti tyrimą, reikalingi kompetencijos ir patirties turintys informantai, dirbantys šios inovacijos aplinkoje.

2. Einamos pareigos turi būti vadovaujamo pobūdžio. Šis kriterijus pasirinktas todėl, kad informantas privalo turėti pavaldinių ir jiems vadovauti, jo priimti sprendimai turi lemti žmonių darbą organizacijoje. Tai svarbu todėl, kad tyrime kalbama apie lyderystės reikšmę formuojant inovacijoms palankią aplinką.

Kokybinio tyrimo imtis – 8 ekspertai. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus turimą informaciją, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) lyderių taikomi lyderystės principai inovacijų aplinkoje atitinka mokslininkų pateiktus principus, 2) tyrimo metu identifikuotos problemos: a) per žema vadovujančių asmenų kompetencija dirbant inovatyvioje aplinkoje, norint tinkamai valdyti pokyčius, b) daug metų organizacijoje dirbančių darbuotojų neinovatyvumas, nepakankamas įsitikinimas dėl inovacijos teikiamos naudos, c) aukštesnė vadovybė nesistengia

palaikyti žemesnės grandies vadovų teikiamų inovacijų, d) išskirti 9 trūkumai diegiant inovacijas: komunikacijos trūkumas, analizės, biurokratinio mechanizmo, laiko, aukštesnės vadovybės patirties trūkumai, vadovybės neatsižvelgimas į daugumos nuomonę, valios kã nors keisti trūkumas, žmonių nusistatymas prieš inovacijas, augimo skausmų trūkumas, e) nėra sistemingo dalijimosi žiniomis organizacijoje – tai suteiktų didesnę pasitikėjimą komanda dirbant su inovacijomis ir skatintų kūrybingumą.

Reikšminiai žodžiai: *lyderystės reikšmė, lyderio svarbumas, inovacijos, inovacijų valdymo ypatumai, lyderystės principai inovatyvioje aplinkoje.*

**NACIONALINIO SAUGUMO
IR GYNYBOS PROGRAMOS
BAKALAURO STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Krn. Lukas Adomaitis

**LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS PASIRENGIMO
VALSTYBĖS GYNYBAI DIDINIMAS:
VYTAUTO DIDŽIOJO ŠAULIŲ 2-OSIOS
RINKTINĖS ATVEJIS**

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Gyvename krizių ir karų laikotarpiu. Istoriskai mūsų atžvilgiu priešiška nusiteikusi Rusijos Federacija kariauja Ukrainoje ir viešai skelbia apie savo imperialistines užgaidas – užimti buvusias Sovietų Sąjungos teritorijas. Privalome ruoštis blogiausiam scenarijui ir turėti pakankamai pajėgumų priešui atgrasyti, o reikalui esant ir ginklu ginti Lietuvos Respubliką. Teikiant valstybei pagalbą, svarbų vaidmenį vaidina Lietuvos šaulių sąjunga (toliau – LŠS), kurios funkcijos yra daug platesnės nei tik ginkluotas valstybės gynimas. Šiame baigiamajame darbe nagrinėjama, ar Vytauto Didžiojo šaulių 2-oji rinktinė yra pakankamai pasirengusi valstybės gynybai.

Tyrimo problema: kaip didinti LŠS Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės pasirengimą valstybės gynybai? Tyrimo objektas – LŠS Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės pasirengimo valstybės gynybai didinimas. **Tyrimo tikslas** – išnagrinėjus LŠS Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės pasirengimą valstybės gynybai, pateikti pasirengimo didinimo sprendimus. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išnagrinėti LŠS veiklos teorinius ir teisinius aspektus, 2) išanalizuoti LŠS Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės pasirengimą valstybės gynybai, 3) identifikavus LŠS Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės pasirengimo valstybės gynybai problemas, pateikti pasirengimo didinimo sprendimus.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmojoje dalyje aptariami LŠS pasirengimo valstybės gynybai teoriniai ir teisiniai aspektai, antrojoje pateikiama tyrimo metodologija, trečiojoje dalyje pristatomas LŠS Vytauto Didžiojo 2-osios šaulių rinktinės pasirengimo valstybės gynybai didinimo tyrimas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros bei dokumentų sisteminimas, analizė, apibendrinimas; anketinė apklausa, statistinė duomenų analizė, naudojant statistinį duomenų apdorojimo paketą socialiniams mokslams („SPSS Statistics“, v. 25.0).

Tyrimo rezultatai parodė, kad labiausiai respondentus stoti į LŠS motyvuoja patriotiškumas ir pareiga Tėvynei, dabartinė Lietuvos geopolitinė situacija, noras priklausyti panašiai mąstančių žmonių bendruomenei. Šauliai neteikia prioriteto dalyvavimui ginkluotoje valstybės gynyboje, dalis šaulių nėra susipažinę su pagrindiniu LŠS įstatymu, jaučia karybai reikalingų žinių ir gebėjimų trūkumą tam tikrose srityse. Šiuo metu šauliai nepasiruošę ginti Tėvynės ginklu.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos šaulių sąjunga, Vytauto Didžiojo šaulių 2-oji rinktinė, pasirengimas valstybės gynybai, pasirengimo valstybės gynybai didinimas.*

Krn. Dominykas Aidukonis

ŽMOGIŠKOJO POTENCIALO PSICHOLOGINIO IR FIZINIO ATSPARUMO UGDYMAS LIETUVOS KARIUOMENĖJE

Darbo vadovė – lekt. Aušra Kaminskaitė

Pagrindiniai Lietuvos kariuomenės ištekliai – žmonės. Lietuva negali pasigirti didele kariuomene ar karinės technikos gausa taip, kaip Kinija, JAV ar Rusija, todėl daugiausia investuoja į karinį personalą. Karinis personalas sudaro pagrindinį gynybos elementą Lietuvos kariuomenėje, todėl svarbu, kad kariai būtų profesionaliai išugdyti naudojant įvairias psichologines ir fizines ugdymo priemones.

Tyrimo problema: psichologinis ir fizinis karių atsparumas yra svarbus rengiant juos vykdyti užduotis bet kokiomis sąlygomis. Tyrimo objektas – žmogiškojo potencialo psichologinio ir fizinio atsparumo ugdymas Lietuvos kariuomenėje. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti, kaip Lietuvos kariuomenėje taikomos žmogiškojo potencialo ugdymo priemonės padeda ugdyti karių psichologinį ir fizinį atsparumą. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išsiaiškinti žmogiškojo potencialo ugdymo ir kario atsparumo sampratas, 2) aptarti psichologinio ir fizinio atsparumo sampratą žmogiškojo potencialo ugdyme, 3) atskleisti, kaip ugdomas karių psichologinis ir fizinis atsparumas, 4) išsiaiškinti, kokie žmogiškojo potencialo ugdymo metodai padeda išugdyti psichologinį ir fizinį karių atsparumą. Atliekant tyrimą, taikytas kokybinis metodas – ekspertinis interviu.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus surinktą informaciją, gauti šie pagrindiniai rezultatai:

1. Žmogiškojo potencialo ir atsparumo sąvokos yra glau-

džiai susijusios tarpusavyje. Karių atsparumas – tai gebėjimas išlikti ramios būsenos stresinėse situacijose, veikti ir įgyvendinti iškeltus organizacinius tikslus. Žmogiškasis potencialas yra žmogaus vertybės ir praktinės savybės, kurios ugdomos pagal sudarytas ugdymo programas.

2. Karių psichologinis ir fizinis ugdymas susideda iš specialių mokymų, kuriuose jie įgauna reagavimo į stresines situacijas patirties. Karių psichologinio ir fizinio atsparumo ugdymas paremtas treniravimusi įvairiais psichofiziniais pratimais, kai jie specialiai įtraukiami į stresines situacijas, norint pamatyti jų reakciją ir mąstymą dorojantis su įvairaus tipo nepatogiomis aplinkybėmis.

3. Kariuomenė žmogiškąjį potencialą ir kartu karių psichologinį ir fizinį atsparumą dažniausiai ugdo pratybomis, kursais, modulinio mokymu, psichofiziniais pratimais. Šie metodai pagal organizacijos specifiką ir tikslus stiprina karių atsparumą atliekant pagrindines funkcijas taikos metu bei kilus kariniam konfliktui.

4. Karių psichologiniam ir fiziniam atsparumui ugdyti yra išskiriamos šios žmogiškojo potencialo ugdymo priemonės: individualūs ugdymo metodai, kolektyviniai ugdymo metodai, specializuoti ugdymo metodai, mišrieji ugdymo metodai, komandos formavimo metodai, komandos koordinacinis ugdymo metodas, kryžminis mokymo metodas. Tačiau kariuomenė yra valstybinė institucija, o personalo rengimas, atsižvelgiant į karinės struktūros specifiką, yra griežtai struktūrizuotas ir aprašytas, todėl karių rengimo metodai daugiausia apima individualiojo ir kolektyvinio rengimo šakas, todėl iš esmės nėra didelės laisvės ugdant karinį personalą.

Reikšminiai žodžiai: *žmogiškasis potencialas, žmogiškasis kapitalas, atsparumas, ugdymo metodai, Lietuvos kariuomenė, psichologinis ir fizinis atsparumas.*

Krn. Martynas Dambrauskas

**NULINĖS TARŠOS („ZERO WASTE“)
APLINKOSAUGOS STRATEGIJOS TAIKYMO
GALIMYBĖS LIETUVOS ĮMONĖSE: KARINĖS
PRAMONĖS ĮMONĖS UAB „OSTARA“ ATVEJIS**

Darbo vadovė – lekt. Aušra Kaminskaitė

Tyrimo problema: kokios yra nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymo galimybės Lietuvos įmonėse? Tyrimo objektas – nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymo galimybės Lietuvos įmonėse. **Tyrimo tikslas** – nustatyti nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymo galimybes Lietuvos įmonėse. Tyrimo uždaviniai: 1) paaiškinti nulinės taršos aplinkosaugos strategijos sampratą, 2) išanalizuoti nulinės taršos aplinkosaugos strategijos įgyvendinimo galimybes reglamentuojančią teisinę bazę, 3) išnagrinėti nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymo įmonių veikloje ir tiekimo grandinėje galimybes, 4) apžvelgti geruosius nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymo pavyzdžius / galimybes tarptautinėje karinėje pramonėje, 5) išsiaiškinti nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymo galimybes UAB „Ostara“.

Baigiamojo darbo struktūra: nulinės taršos aplinkosaugos strategijos teorinių, teisinių ir praktinių aspektų analizė, tyrimo metodologija, nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymo galimybių UAB „Ostara“ tyrimas, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasitelktas pusiau struktūruoto interviu metodas. Atliekant kokybinį tyrimą, apklausti 6 informantai, atitinkantys generalinę visumą. Tyrimo organizavimo seka: teorinės medžiagos analizė ir aprašymas, tyrimo metodologijos pasirinkimas ir

aprašymas, tyrimo instrumento – interviu klausimyno sudarymas remiantis išanalizuota literatūra, pusiau struktūruoto interviu atlikimas duomenis įrašant į mobiliojo telefono diktofoną, duomenų transkripcija, sisteminimas ir apdorojimas žymint esminius informantų atsakymų aspektus ir vėliau juos išskiriant į kategorijas ir subkategorijas su pagrindžiančiais teiginiais, duomenų aprašymas ir interpretavimas.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti šie pagrindiniai rezultatai: Europos Sąjungoje ir Lietuvoje teisinė bazė yra stipri ir reglamentuoja visus nulinės taršos aplinkosaugos strategijos aspektus, kurie leidžia įgyvendinti šią strategiją įvairia veikla užsiimančioms įmonėms. Analizuojant nulinės taršos aplinkosaugos strategijos taikymą įmonių veikloje ir tiekimo grandinėje, išsiaiškinta, kad vieni pagrindinių aspektų to siekiant – tai vadybos tobulinimas bei žaliosios tiekimo grandinės valdymas, susijęs su tiekėjais, pirkimais, gamyba, pakavimu, sandėliavimu, transportavimu, klientais bei produkto dizainu. Išanalizavus nulinės taršos strategijos taikymo karinėje pramonėje pavyzdžius, pastebima, kad, neatsižvelgiant į šių įmonių specifiškumą ir įtaką saugumui, jose vis tiek svarbus nulinės taršos tikslo įgyvendinimas. Tirtos įmonės atveju taikomos priemonės iš dalies atitinka nulinės taršos aplinkosaugos strategijoje numatomas priemones. UAB „Ostara“ nesusiduria su didesniais sunkumais, trukdančiais taikyti aplinkos apsaugos priemones. Administruojant įmonę, pagrindiniai aspektai, į kuriuos atsižvelgiama, – tai darbuotojų švietimas aplinkos apsaugos klausimais ir žaliosios tiekimo grandinės taikymo aspektai, tačiau papildomų priemonių, motyvuojančių darbuotojus saugoti aplinką, ir žiedinės ekonomikos principų taikymo UAB „Ostara“ nėra. Tirtos įmonės atveju veikia kontrolės mechanizmai, kurie kontroliuoja, kaip laikomasi numatytų aplinkosaugos priemonių.

Reikšminiai žodžiai: *nulinė tarša, aplinkosaugos strategija, taikymo galimybės, Lietuvos įmonės, karinė pramonė.*

Krn. Donata Drobnytė

LIETUVOS VISUOMENĖS ATSPARUMO STIPRINIMAS ŠIUOLAIKINIŲ KARINIŲ GRĖSMIŲ KONTEKSTE

Darbo vadovė – doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė-Markelienė

Bakalauro baigiamajame darbe iškeltas probleminis klausimas: kokią veikmę Lietuvos visuomenės atsparumui daro šiuolaikiniai kariniai konfliktai? Tyrimo objektas – Lietuvos visuomenės atsparumo stiprinimas. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti šiuolaikinių karinių konfliktų daromą veikmę stiprinant Lietuvos visuomenės atsparumą. Tyrimo tikslui pasiekti iškelti trys uždaviniai: 1) išnagrinėti visuomenės atsparumo stiprinimo teorinius aspektus, 2) apibrėžti tyrimo metodologiją remiantis visuomenės atsparumo stiprinimo teorine samprata, 3) išnagrinėti Lietuvos visuomenės atsparumo stiprinimą Rusijos karo Ukrainoje kontekste, 4) pateikti Lietuvos visuomenės atsparumo stiprinimo priemonių vadybinius sprendimus.

Bakalauro baigiamasis darbas sudarytas iš įvado, pagrindinės darbo dalies iš trijų skyrių, išvadų, literatūros bei priedų. Pirmajame skyriuje nagrinėjami visuomenės atsparumo sampratos teoriniai aspektai ir apibrėžiama visuomenės atsparumo šiuolaikinėms karinėms grėsmėms teorinė samprata. Antrajame skyriuje nagrinėjama tyrimo metodologija. Trečiajame skyriuje, išanalizavus ekspertų nuomonę apie Lietuvos visuomenės atsparumo stiprinimo priemones Rusijos karo Ukrainoje kontekste, pateikiami empirinio tyrimo rezultatai. Empiriniame tyrime taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruotas ekspertinis interviu metodas. Tyrimo atrankinė imtis – 8 informantai. Kokybinis tyrimas atliktas 2022 m.

spalio 10 d. – 2022 m. lapkričio 18 d. krašto apsaugos sistemos institucijose. Atrankos imčiai sudaryti naudoti netikimybinės atrankos bei „Sniego gniūžtės“ metodai. Interviu metu informantams užduoti klausimai, sudaryti remiantis tyrimo instrumento gairėmis. Informantai suskirstyti į tris grupes: karininkai, atsargos karininkai ir civiliai specialistai.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti rezultatai: 1) visuomenės atsparumo sąvoką panašiai apibrėžia ir mokslininkai, ir tyrimo ekspertai – ji suprantama kaip visuomenės gebėjimas atsispirti grėsmėms bei atsigauti po jų, 2) mokslininkai ir tyrimo dalyviai panašiai vertina Rusijos karo Ukrainoje „pamokas“ Lietuvos visuomenės atsparumui stiprinti, 3) mokslininkai ir tyrimo dalyviai išskiria šias atsparumą stiprinančias priemones: vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų mokymo veiklos vykdymas, edukacijų, susijusių su nacionalinio saugumo tema, rengimas ir kursų pilietiškumo tematika organizavimas.

Reikšminiai žodžiai: *visuomenės atsparumas, atsparumo stiprinimo priemonės, atsparumas karinių grėsmių kontekste.*

Krn. Grantas Gliaudis

**KARIUOMENĖS TAIKOS METO UŽDUOTYS
ORGANIZUOJANT VALSTYBĖS SIENOS
KONTROLĘ: KARINIŲ IR CIVILINIŲ
INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO
YPATUMŲ ANALIZĖ**

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Lietuvos didžiausias siekis – apsaugoti piliečius ir šalį nuo galimų vidaus ir išorės grėsmių. Tai padeda įgyvendinti Lietuvos kariuomenė, kuri ne tik aktyviai treniruojasi ir rengiasi galimoms grėsmėms, bet ir vykdo numatytas taikos meto užduotis. Dažnai atvejais Lietuvos kariuomenė bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai (toliau – LR VRM) pavaldžiomis institucijomis, tokiomis kaip Valstybės sienos apsaugos tarnyba. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, suformuluota bakalauro darbo problema: kaip vyksta Lietuvos kariuomenės ir civilinių institucijų bendradarbiavimas vykdant taikos meto užduotis?

Tyrimo objektas – Lietuvos kariuomenės ir civilinių institucijų bendradarbiavimas vykdant taikos meto užduotis. **Tyrimo tikslas** – identifikuoti Lietuvos kariuomenės ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie LR VRM bendradarbiavimo ypatumus organizuojant sienos kontrolę. Siekiant nustatyto tikslo suformuluoti keturi uždaviniai: 1) išnagrinėti kariuomenės taikos meto užduotis ir jų reglamentavimą, 2) išanalizuoti civilinių ir karinių organizacijų bendradarbiavimo teorinius aspektus, 3) remiantis empirinio tyrimo rezultatais, identifikuoti Lietuvos kariuomenės ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos bendradar-

biavimo ypatumus organizuojant sienos kontrolę, 4) suformuluoti Lietuvos kariuomenės ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos bendradarbiavimo gerinimo siūlymus remiantis atlikto tyrimo rezultatais.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys: įvadas, dėstomoji dalis, išvados su rekomendacijomis, taip pat literatūros sąrašas ir priedai. Dėstomoji dalis susideda iš trijų skyrių, kuriuose pateikiama: 1) kariuomenės taikos meto užduočių ir bendradarbiavimo su valstybinėmis institucijomis teoriniai ir teisiniai aspektai, 2) tyrimo metodologija, 3) Lietuvos kariuomenės ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos bendradarbiavimo ekspertinis tyrimas.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija, o duomenims rinkti pasitelktas ekspertinio interviu metodas. Tyrimo tikslams pasiekti sudaryta ekspertinė imtis, naudojant kriterinę atranką. Imtis yra santykinai nedidelė – ją sudaro 6 tyrimo dalyviai. Pirmiausia buvo sudarytas interviu klausimynas, po to atrinkti tyrimo dalyviai. Ekspertinis interviu buvo įrašomas į diktofoną, o gauti duomenys transkribuojami, sisteminami ir apdorojami. Atlikus tyrimą, gauti rezultatai atskleidė ekspertų nuomonę apie Lietuvos kariuomenės ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos bendradarbiavimo ypatumus organizuojant sienos kontrolę, išryškino bendradarbiavimo trūkumus ir privalumus.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos kariuomenė, taikos meto užduotys, sienos kontrolė, bendradarbiavimas, Valstybės sienos apsaugos tarnyba.*

Krn. Milita Gudaitytė

**LYDERYSTĖS KOMPETENCIJŲ PLĖTOJIMO
VERTINIMAS LIETUVOS DIDŽIOJO
ETMONO JONO KAROLIO CHODKEVIČIAUS
PĖSTININKŲ BRIGADOJE „ŽEMAITIJA“**

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

Lyderystė yra apibrėžiama kaip procesas, kurio metu asmuo įkvepia kitą siekti bendro tikslo. Lyderis yra viena iš sudedamųjų lyderystės proceso dalių. Norėdamas įgyvendinti jam iškelto tikslus ir uždavinius, lyderis turi nuolat tobulinti įgimtus ar įgytus įgūdžius bei žinias. Lyderystės ugdymas tapo vienu svarbiausių visuomenės ir kariuomenės pažangos kriterijų. Lyderystės kompetencijos yra labai svarbus kariuomenės komponentas. Daugiausia dėmesio skiriama vadovaujamas pareigas einantiems kariams. Kompetentingi kariuomenės vadai turėtų rodyti pavyzdį ir stengtis bendrauti bei palaikyti gerus santykius su pavaldiniais. Taip pat vadai turi ugdyti ir kitus lyderystės įgūdžius, kurdami pozityvią aplinką, siekdami tobulėti ir teikdami paramą. Parama apima augimo skatinimą, pagalbą mokantis, konsultavimą, instruktavimą ir mentorystę. Kariuomenės lyderiai taip pat turėtų padėti vykdyti misijas, teikdami nurodymus ir gaires, kurdami ir nuosekliai bei etišškai vykdydami planus.

Tyrimo problema: kokias vado, kaip lyderio, kompetencijas reikia ugdyti ir tobulinti, kad savo pavyzdžiu motyvuotų ir skatintų karius siekti užsibrėžtų tikslų, profesionaliai atlikdami pareigas? Tyrimo objektas – lyderystės kompetencijų plėtojimo vertinimas Lietuvos didžiojo etmono Jono Karolio Chodkevičiaus pėstininkų brigadoje „Žemaitija“. **Tyrimo tikslas** – išsi-

aiškinus vyraujančias vadų lyderystės kompetencijas, pateikti siūlymus dėl jų tobulinimo. Tikslui įgyvendinti iškelti keturi uždaviniai: 1) atskleisti lyderystės kompetencijos ir lyderio sampratą, 2) paaiškinti lyderystės kompetencijos plėtojimo ir lyderių ugdymo principus, 3) išsiaiškinti vyraujančias vadų, kaip lyderių, kompetencijas, 4) nustatyti galimas problemas ugdant lyderystės kompetencijas.

Baigiamojo darbo struktūra: santrauka, įvadas, dėstomoji dalis, kuri susideda iš trijų skyrių: 1) „Lyderystės samprata“, 2) „Lyderio kompetencijų ugdymas Lietuvos kariuomenėje“, 3) „Karinės lyderystės kompetencijos“, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Kiekybiniam tyrimui atlikti buvo pasirinktas elektroninės apklausos metodas.

Gavus empirinio tyrimo rezultatus, buvo sukurti lyderystės kompetencijų gerinimo modeliai. Pirmasis modelis padėjo nustatyti, kad, norit pasiekti, jog būrių vadai tobulintų gebėjimą vadovauti, reikia ugdyti šiuos gebėjimus: dvi socialines kompetencijas: (1) G – gebėjimą daryti įtaką aplinkiniams ir (2) J – gebėjimą mokyti ir lavinti (pavaldinius), bei asmeninę kompetenciją (3) D – gebėjimą nuolat ugdyti savo asmenybę. Antruoju modeliu nustatyta, kad, norint, jog būrių vadai tobulintų gebėjimą daryti įtaką aplinkiniams, reikia ugdyti šiuos gebėjimus: dvi asmenines kompetencijas: (1) D – gebėjimą nuolat ugdyti savo asmenybę, (2) A – gebėjimą valdyti save, socialinę kompetenciją (3) I – gebėjimą vadovauti ir profesinę kompetenciją (4) E – gebėjimą spręsti problemas. Sudaryti tiesiniai regresiniai modeliai apima visas kompetencijų rūšis ir yra tinkami gerinant vado, kaip lyderio, kompetencijas.

Reikšminiai žodžiai: *lyderystė, lyderis, kompetencija, vadas, lyderių ugdymas, vadų rengimas, lyderystės kompetencija.*

Krn. Osvaldas Jankauskas

ŽVALGYBOS METODŲ TAIKYMAS RUSIJOS IR UKRAINOS KARINIO KONFLIKTO ATVEJU

Darbo vadovas – lekt. Andrius Tekorius

Žvalgyba karinio konflikto metu laikui bėgant keitėsi, bet jos svarba išliko didelė iki šių laikų. Tai galima pastebėti Rusijos ir Ukrainos kariniame konflikte, kuriame žvalgybos vaidmuo turi didelę reikšmę veiksnių eigai. Todėl šio **tyrimo tikslas** yra nustatyti žvalgybos tarnybų taikomus žvalgybos metodus karinio konflikto metu. Tyrimo problema: kokiais žvalgybos metodais vykdoma žvalgyba karinio konflikto metu? Tyrimo objektas – žvalgybos metodai karinio konflikto metu. Iškelti šie tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti žvalgybos sąvoką, 2) išnagrinėti žvalgybos metodus, 3) išanalizuoti žvalgybą karinio konflikto kontekste, 4) identifikuoti Rusijos ir Ukrainos žvalgybų taikomus žvalgybos metodus Rusijos ir Ukrainos karinio konflikto kontekste.

Baigiamąjį darbą sudaro šešios dalys: įvadas, teorinė dalis, tyrimo metodologija, tiriamoji dalis, išvados ir rekomendacijos. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas dokumentų analizės metodas, o duomenų analizei taikyta kiekybinė turinio analizė. Tyrimas vyko 4 etapais: 1) atrankos kriterijų nustatymas, 2) kategorijų ir subkategorijų nustatymas, 3) duomenų skaičiavimas, 4) duomenų teikimas interpretacijai. Kiekybinės turinio analizės metu buvo išanalizuoti 98 dokumentai: 93 žiniasklaidos tinklalapių naujienų pranešimai ir 5 ataskaitos (2014–2022 m. laikotarpiu).

Teorinėje darbo dalyje apibrėžiama, kad žvalgyba – tai procesas, kurio metu renkama informacija apie rizikos veiksnius,

pavojus ir grėsmes valstybės nacionaliniam saugumui, vėliau ši informacija apdorojama bei pateikiama sprendimus priimančioms institucijoms tam, kad būtų tinkamai užtikrintas valstybės nacionalinis saugumas. Taip pat išsiaiškinta, kad žvalgybos tarnybos taiko tris pagrindinius žvalgybos metodus: žmogiškųjų šaltinių žvalgybą (HUMINT), atvirųjų šaltinių žvalgybą (OSINT) ir techninių šaltinių žvalgybą (TECHINT).

Tyrimo dalyje buvo nustatyta, kad: 1) Rusijos žvalgybos tarnybos 2014–2022 m. laikotarpiu dažniausiai taikė žmogiškųjų šaltinių ir techninių šaltinių žvalgybos metodus, 2) Ukrainos žvalgybos tarnybos 2014–2022 m. laikotarpiu dažniausiai taikė atvirųjų šaltinių ir techninių šaltinių žvalgybos metodus, 3) tiek Rusijos, tiek Ukrainos žvalgybos tarnybos dažniausiai taikė kibernetinę žvalgybą.

Reikšminiai žodžiai: *žvalgybos metodai, Rusijos ir Ukrainos karinis konfliktas.*

Krn. Rokas Jarutis

MINKŠTOSIOS GALIOS TAIKYMAS LIETUVOS UŽSIENIO POLITIKOJE XVIII LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS VEIKLOS LAIKOTARPIU

Darbo vadovė – lekt. Viktorija Rimaitė-Beržiūnienė

Tarptautinėje erdvėje ilgai dominavo kietosios galios modelis, grindžiamas kariniais ir ekonominiais galios aspektais. Tačiau keičiantis tarptautinei politinei aplinkai, minkštoji galia sulaukia vis didesnio populiarumo dėl geopolitinės padėties pokyčių ir minkštosios galios potencialo daryti įtaką tarptautinėje erdvėje efektyviau, nei pasitelkus kietosios galios priemones. Nors minkštoji galia yra populiari galios forma užsienio politikoje, Lietuvos Respublikos minkštosios galios taikymo užsienio politikoje aspektas nėra gausiai analizuotas. Dėl šios priežasties kyla mokslinė problema: kokius minkštosios galios elementus Lietuva naudoja užsienio politikoje?

Tyrimo objektas – minkštosios galios taikymas Lietuvos užsienio politikoje XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos laikotarpiu. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti minkštosios galios taikymo atvejus Lietuvos užsienio politikoje XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos laikotarpiu. Tyrimo uždaviniai: 1) suformuoti teorinį tyrimo pagrindą, grįstą minkštosios galios sąvoka ir užsienio politikos santykiu su minkštąja galia, 2) suformuluoti tyrimo metodologiją, kurios pagrindu analizuojamas minkštosios galios taikymas Lietuvos užsienio politikoje, 3) identifikuoti minkštosios galios elementus XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos metu, 4) išanalizuoti minkšto-

sios galios formas ir strategijas, taikytas XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos metu.

Darbas sudarytas iš trijų dalių. Pirmojoje dalyje pateikiama minkštosios galios sąvokos teorinė analizė, taip pat jos formų bei strategijų analizė, nagrinėjamas jos ryšys su kietąja galia ir santykis su užsienio politika. Antrojoje dalyje išdėstoma tyrimo metodologija, o trečioji dalis – tai empirinė analizė. Taip pat darbe pateikiamas įvadas, išvados, rekomendacijos ir priedai.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė tyrimo metodologija, grindžiama indukcine tyrimo logika – dokumentų analize. Duomenų rinkimo procesui pasirinktas atrankos metodas, grįstas aiškiai išskirtais kriterijais, apibrėžiamais metodologinėje darbo dalyje. Jis pasirinktas, nes buvo reikalingi dokumentai, susiję su Lietuvos Respublikos užsienio politikos vykdymu XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos laikotarpiu.

Atlikus teorinę ir empirinę analizę, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) suformuotas teorinis pagrindas, kuriuo buvo galima remtis vykdant tyrimą, 2) suformuluota tyrimo metodologija, kuri leido nustatyti, kokias minkštosios galios strategijas, formas bei elementus Lietuva naudoja užsienio politikoje XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos laikotarpiu, 3) identifikuoti minkštosios galios elementai XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos laikotarpiu, 4) išanalizuotos minkštosios galios formos ir strategijos, taikytos XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos metu.

Reikšminiai žodžiai: *minkštoji galia, užsienio politika, vyriausybė, teisinis dokumentas.*

Krn. Germanas Leleika

NUTEKINTŲ RUSIJOS FEDERACIJOS VALSTYBINIŲ DUOMENŲ AKTUALUMO VERTINIMAS

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

Nuo Rusijos Federacijos karo Ukrainoje pradžios pastebimai padidėjęs programišių įsilaužimo ir duomenų pažeidimo Rusijos atžvilgiu atvejų skaičius. Toks duomenų nutekėjimas sudaro prielaidas žvalgybos institucijoms juos išnaudoti. Tačiau kyla klausimas dėl tokių duomenų aktualumo, todėl šią problemą nagrinėja baigiamasis darbas. **Tyrimo objektas** yra nutekinti Rusijos Federacijos valstybiniai duomenys. Iškelti trys tyrimo uždaviniai: 1) paaiškinti nutekintų duomenų sampratą, metodus, grėsmes bei pavyzdžius remiantis teoriniais bei teisiniais šaltiniais ir konkrečiais atvejais, 2) aprašyti tyrimo metodologiją, 3) atlikti nutekintų Rusijos Federacijos valstybinių duomenų prieinamumo bei aktualumo vertinimą pagal 13 kategorijų.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmoji dalis – tai duomenų nutekėjimo teisinė ir teorinė analizė, joje aprašoma duomenų nutekėjimo samprata, duomenų pažeidimo būdai, duomenų nutekėjimo organizacijose vidaus grėsmės ir rizikos veiksniai, duomenų nutekėjimo incidentai ir jų pasekmės. Antrojoje dalyje aprašoma tyrimo metodologija ir ją detalizuojantys aspektai. Trečioji dalis yra nutekintų Rusijos Federacijos valstybinių institucijų duomenų analizė, apimanti šaltinių analizę bei palyginimą, nutekintų Rusijos Federacijos saugumo institucijų duomenų bazių tyrimą, nutekintų Rusijos Federacijos valstybinių institucijų duomenų tyrimo rezultatus.

Atliekant tyrimą taikyta kiekybinė metodologija. Duomenys rinkti iš viešai prieinamų šaltinių – forumo *breached.to* ir svetainės *ddosecrets.com*.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, gauti šie rezultatai: iš 387 įrašų apie 71 proc. atskleidžia asmenų vardus bei pavardes, apie 42 proc. įrašų atskleidžia žmonių gimimo datas, apie 51 proc. – asmenų tarnybos dalinio kodą ar pavadinimą, apie 52 proc. – karinius arba pareiginius asmenų laipsnius, apie 17 proc. įrašų sudarė sąlygas rasti asmenų gyvenamąsias vietas, apie 18 proc. įrašų sudarė sąlygas rasti asmenų nuotraukas, 12 proc. – rasti informaciją apie asmenų šeimos narius, apie 16 proc. įrašų atskleidė asmenų socialinių tinklų anketas, apie 4 proc. sudarė sąlygas rasti asmenų kontaktinius duomenis, apie 19 proc. įrašų atskleidė asmenų prisijungimo slaptažodžius, o 19 proc. – ir jų slaptažodžius, maždaug 38 proc. įrašų pavyko papildyti kitais šaltiniais, apie 61 proc. įrašų skelbia kitokią aktualią informaciją, kurios susisteminti nepavyko.

Reikšminiai žodžiai: *nutekinti duomenys, duomenų nutekėjimas, duomenų pažeidimas, atvirųjų šaltinių žvalgyba, nutekintų duomenų aktualumo vertinimas, nutekinti Rusijos Federacijos duomenys.*

Krn. Gabrielius Makauskas

**PRIVALOMOSIOS KARO TARNYBOS
ORGANIZAVIMO ŠIUOLAIKINIAI
PROBLEMINEIAI ASPEKTAI**

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumalavičius

Ilgą laiką nepatyrus karo, kilo problema, susijusi su šių dienų šaukimu į kariuomenę, – tai visuomenės paramos ir supratimo stoka. Daugelis žmonių, ypač jaunesnės kartos, nevysiškai suprantą karinio šaukimo sąvoką ar jo priežastis. Dėl to gali kilti plataus masto protestų ir pasipriešinimas, nes žmonės mano, kad yra verčiami tarnauti prieš savo valią. Be to, visuomenė gali neįvertinti kareivių pasiaukojimo ir dėl to neremti kariuomenės. Taip randasi atskirtis tarp kariuomenės ir visuomenės, kurią gali būti sunku įveikti. Siekiant išspręsti šią problemą, svarbu, kad vyriausybė ir kariuomenė stengtųsi šviesti visuomenę apie šaukimo į kariuomenę paskirtį bei svarbą ir pagrįsti, kodėl tam tikromis aplinkybėmis jis yra būtinas.

Šio **tyrimo tikslas** – išsiaiškinti privalomosios karo tarnybos organizavimo šiuolaikinius probleminius aspektus ir pateikti vadybinius sprendimus, kaip jį gerinti. Tyrimo problema: 17–34 metų amžiaus žmonių nuomonės tyrimo trūkumas. Tyrimo objektas – privalomosios karo tarnybos organizavimo šiuolaikiniai probleminiai aspektai. Tyrimo tikslui įgyvendinti iškelti trys uždaviniai: 1) apibrėžti karo tarnybos sampratą ir jos organizavimą, 2) nustatyti privalomosios karo tarnybos organizavimo šiuolaikinius probleminius aspektus, 3) atlikus empirinį tyrimą, pateikti galimus sprendimus probleminiams aspektams mažinti.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmojoje dalyje nagrinėjami privalomosios karo tarnybos teoriniai aspektai, joje aptariami socialiniai, ekonominiai, politiniai probleminiai aspektai, taip pat privalomosios karo tarnybos samprata, nauda valstybei ir teisiniai pagrindai Lietuvoje. Antrojoje dalyje pateikiama visuomenės nuomonės apie privalomąją karo tarnybą tyrimo metodologija. Trečioji dalis – visuomenės nuomonės apie privalomąją karo tarnybą tyrimas, apimantis respondentų demografinių rodiklių analizę, jų turimų žinių patikrinimą ir jų nuomonės apie pateiktus teiginius (nuo „visiškai nesutinku“ iki „visiškai sutinku“) išsiaiškinimą.

Tiriant visuomenės nuomonę apie privalomąją karo tarnybą, naudota apklausa anketavimo būdu, kadangi buvo renkama didelės imties informacija. Tyrime dalyvavo 441 respondentas. Susistemintus tyrimo rezultatus, nustatyta, kad didžiausias trūkumas yra visuomenės turimos žinios, dėl kurių susiformuoja klaidingi stereotipai apie privalomąją karo tarnybą. Kiti aspektai, tokie kaip didesnis atlyginimas ir kariuomenės disciplina, didelės įtakos norui atlikti privalomąją karo tarnybą neturi. Be to, dauguma žmonių įvardijo, kad šaukimas į kariuomenę suteikia svarbių asmeninių įgūdžių, o neigiamų aspektų beveik pusė respondentų neįžvelgia.

Reikšminiai žodžiai: *privalomoji karo tarnyba, visuomenės nuomonė, kariuomenė.*

Krn. Gediminas Masys

RELIGINIO PERSONALO (KARO KAPELIONŲ) FUNKCIJŲ ĮGYVENDINIMAS TAIKOS IR KARO METO KARIUOMENĖJE

Darbo vadovas – prof. dr. Alvydas Šakočius

Religija nuo seno turi didelę įtaką individui ir visuomenei. Karo kapelionai tradiciškai atlieka vadų ir personalo patarėjų religiniais, moraliniais ir etiniais klausimais vaidmenį.

Kaip baigiamojo darbo tyrimo objektas pasirinktos religinio personalo (karo kapelionų) funkcijos. **Tyrimo tikslas** – atskleisti religinio personalo (karo kapelionų) funkcijų įgyvendinimą taikos ir karo meto kariuomenėje. Tyrimo tikslas detalizuojamas šiais uždaviniais: 1) teoriškai pagrįsti religinio personalo (karo kapelionų) funkcijų įgyvendinimo taikos ir karo meto kariuomenėje aspektus, 2) parengti tyrimo metodologiją, 3) galiausiai atlikti religinio personalo (karo kapelionų) funkcijų įgyvendinimo taikos ir karo meto kariuomenėje empirinę analizę.

Darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, praktinė dalis, apibendrinimas ir literatūros sąrašas. Teorinėje dalyje išnagrinėti 24 literatūros šaltiniai, atskleidžiantys religinio personalo (karo kapelionų) funkcijų įgyvendinimą taikos ir karo meto kariuomenėje. Apie 83 proc. šaltinių – anglų kalba. Praktinėje dalyje išsamiai aprašytas empirinis tyrimas ir pateikti projektiniai siūlymai.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruoto interviu metodas. Kaip tyrimo imties atrankos metodas pasirinkta tikslinė imties vienetų atranka.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus temą, paaiškėjo, kad karo kapelionų funkcijos taikos metu skiriasi nuo jų funkcijų karo

metu. Pastaruoju metu karo kapelionų funkcijų skaičius itin padidėjo: kai kur jie privalo palaikyti humanitarines iniciatyvas, aptarnauti ne tik savo tikėjimo, bet ir kitų tikėjimų karius ir pan. Kai nereikia palaikyti karių mūšio lauke, karo kapelionai užsiima įprasta dvasininko veikla, atlikdami atitinkamas funkcijas. Karo kapelionai gana aktyviai dalyvauja įvairiuose seminaruose, susitikimuose, atlieka stažuotes. Taip jie kelia profesines ir asmenines kompetencijas, siekdami kuo geriau atlikti savo funkcijas. Be tiesioginių funkcijų: maldų prieš mūšį, palaiminimo suteikimo, nuodėmių išrišimo, paskutinio patepimo suteikimo – viena iš pagrindinių karo kapeliono funkcijų karo laiku yra patriotizmo skatinimas.

Reikšminiai žodžiai: *karo kapelionas, karo kapeliono funkcijos taikos metu, karo kapeliono funkcijos karo metu, karo kapeliono funkcijų įgyvendinimas.*

Krn. Lukas Pečiulis

KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS IR MOKSLO BEI STUDIJŲ INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMAS DIEGIANT GYNYBOS INOVACIJAS

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Šiandien technologijos tobulėja kasdien, tad auga ir gynybos inovacijų poreikis. Norint šį poreikį patenkinti, reikalingas viešojo sektoriaus ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimas. Technologijos krašto apsaugos sistemai, šiuo atveju viešajam sektoriui, yra labai reikalingos norint užtikrinti šalies saugumą.

Baigiamajame darbe tiriamas viešojo sektoriaus ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimas, jo svarba diegiant inovacijas, analizuojama bendradarbiavimo problematika. Nustačius bendradarbiavimo problemas, tyrimo metu siekiama išskirti tobulintinas bendradarbiavimo sritis ir ištirti krašto apsaugos sistemos ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimo ypatumus diegiant gynybos inovacijas.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, išsiaiškinta bendradarbiavimo svarba ir specifika viešajame sektoriuje. Taip pat atskleidžiama mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo reikšmė diegiant gynybos inovacijas bei analizuojama teisinė viešojo sektoriaus ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimo aplinka gynybos inovacijų kontekste.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje pateikiama mokslinės literatūros analizė, susijusi su viešojo sektoriaus ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimu diegiant gynybos inovacijas. Antrojoje dalyje pateikiama tyrimo metodologija, t. y. aiškinama, kaip buvo atliekamas empirinis tyrimas,

koks jo pagrindinis tikslas, kokie išsikelti uždaviniai. Trečiojoje dalyje aprašomas tyrimas, kuriuo siekta atskleisti viešojo sektoriaus ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimo reikšmę gynybos inovacijų kontekste ir bendradarbiavimo problematiką. Identifikavus problemas, buvo siekiama nustatyti tobulintinas bendradarbiavimo sritis.

Atliekant tyrimą, buvo taikoma kokybinė metodologija, naudotas pusiau struktūruotas ekspertų interviu. Tyrimo metu apklausti 5 informantai. Gauti duomenys suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas.

Atlikus mokslinės literatūros bei tyrimo duomenų analizę, buvo gauti šie pagrindiniai rezultatai: NATO ir Europos Sąjungos bendruomenėse vyksta viešojo sektoriaus ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimas gynybos inovacijų kontekste, tačiau Lietuvoje pastebima didelė tokio bendradarbiavimo problematika, stabdanti inovacijų diegimo procesą. Empirinio tyrimo metu nustatyta, kad Lietuva mažais žingsneliais juda link NATO valstybių bendradarbiavimo lygio ir pastebimi teigiami pokyčiai, tačiau dar yra kur tobulėti, kad būtų pasiektos norimos viešojo sektoriaus ir mokslo bei studijų institucijų bendradarbiavimo perspektyvos diegiant gynybos inovacijas.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos krašto apsaugos sistema, mokslo ir studijų institucijos, gynybos inovacijos, bendradarbiavimas.*

Krn. Andrius Remeika

ORGANIZUOTO NUSIKALSTAMUMO KAIP GRĖSMĖS NACIONALINIAM SAUGUMUI PREVENCIJA IR KONTROLĖ

Darbo vadovas – lekt. dr. Vladas Tumulavičius

Organizuotas nusikalstamumas (prekyba narkotikais, žmoniėmis, ginklais, nelegali migracija, nusikaltimai kibernetinėje erdvėje, pinigų plovimas) įvardijamas kaip grėsmė šalies nacionaliniam saugumui. Besivystančios technologijos, krizės ir daugelis kitų veiksnių smarkiai lemia organizuoto nusikalstamumo, kaip grėsmės nacionaliniam saugumui, atsparumą prevencijai bei kontrolei ir skatina nevaldomą organizuoto nusikalstamumo vystymąsi.

Baigiamojo bakalauro darbo **tyrimo tikslas** yra išanalizuoti organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės vykdymą, taip pat valstybės institucijų taikomas organizuoto nusikalstamumo mažinimo priemones. Tyrimo problema – organizuoto nusikalstamumo įtaka šalies nacionaliniam saugumui, institucijų praktinis prevencijos ir kontrolės vykdymas. Tyrimo objektas – organizuoto nusikalstamumo prevencija ir kontrolė. Tyrimo tikslui pasiekti išskelti šie uždaviniai: 1) išnagrinėti organizuoto nusikalstamumo sampratą, 2) identifikuoti prioritetiškes organizuoto nusikalstamumo keliamas grėsmes ir Lietuvos valstybės institucijų taikomą prevenciją bei kontrolę kovojant su organizuotu nusikalstamumu, 3) ištirti Lietuvos kriminalinės policijos biuro nuomonę apie organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės vykdymą.

Baigiamasis darbas sudarytas iš trijų pagrindinių dalių. Pirmojoje dalyje aptariama organizuoto nusikalstamumo samprata,

organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės teoriniai bei teisiniai aspektai. Antrojoje dalyje pateikiama tyrimo metodologija. Trečioji dalis – Lietuvos kriminalinės policijos biuro specialistų nuomonės apie organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės vykdymą Lietuvoje tyrimas.

Tiriant Lietuvos kriminalinės policijos biuro specialistų nuomonę apie organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės vykdymą Lietuvoje, naudota anketinė apklausa internetu, nes rinkta informacija, kurios oficiali statistika nepublikuoja. Tyrimo metu buvo apklausta 80 Lietuvos kriminalinės policijos biuro specialistų.

Susisteminius atlikto tyrimo rezultatus, nustatyta, kad: 1) Lietuvos kriminalinės policijos biuro specialistai teigiamai vertina organizuoto nusikalstamumo prevenciją ir kontrolę Lietuvoje, tačiau išvelgia ir trūkumų, 2) išanalizavus problemas, su kurio- mis susiduria subjektai vykdant organizuoto nusikalstamumo prevenciją ir kontrolę, galima teigti, jog pagrindinės problemos yra subjektų finansavimo trūkumas bei profesionalių pareigūnų bei mokymų dirbti kibernetinėje erdvėje stoka, 3) tyrimo metu nustatytos 8 organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės tobulinimo gairės: finansavimo, motyvacijos, švietimo, kvalifikacijos, tarpinstitucinio bendradarbiavimo, bausmių griežtinimo, visuotinio turto deklaravimo ir žmonių pritraukimo dirbti policijoje.

Reikšminiai žodžiai: *organizuotas nusikalstamumas, nusikalstamumo prevencija, organizuoto nusikalstamumo prevencija ir kontrolė, grėsmė nacionaliniam saugumui.*

Krn. Silvija Skorkaitė

PROPAGANDOS GRĖSMĖS NACIONALINIAM SAUGUMUI IGNALINOS RAJONE RUSIJOS IR UKRAINOS KARO METU

Darbo vadovė – vyr. m. d. dr. Vida Česnuitytė

Ignalinos rajonas, esantis Rytų Lietuvos regione, neretai pavadinamas probleminiu dėl kultūrinio ir demografinio palikimo. Dėl nenatūralių priežasčių rajone kūrėsi etninės rusų grupės. Propagandos sklaidai palankias sąlygas sudaro tai, kad daug gyventojų moka rusų kalbą, turi ryšį su rusų kultūra.

Bakalauro baigiamojo darbo tyrimo problemos: kokią grėsmę propaganda kelia nacionaliniam saugumui Ignalinos rajone? Kiek propaganda susijusi su gyventojų naudojamais informacijos šaltiniais? Kokią grėsmę propaganda, skleidžiama gyventojų naudojamuose šaltiniuose, kelia nacionaliniam saugumui Rusijos ir Ukrainos karo kontekste? Tyrimo objektas – propagandos grėsmės nacionaliniam saugumui Ignalinos rajone Rusijos ir Ukrainos karo metu. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti propagandos keliamas grėsmes nacionaliniam saugumui Ignalinos rajone Rusijos ir Ukrainos karo metu. Tyrimo tikslui pasiekti išskirti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti teorines propagandos ir nacionalinio saugumo sampratas, 2) atskleisti propagandos grėsmes nacionaliniam saugumui Rusijos ir Ukrainos karo metu, 3) identifikuoti propagandos grėsmes nacionaliniam saugumui Ignalinos rajone Rusijos ir Ukrainos karo metu, 4) suformuluoti siūlymus, kaip užkardyti propagandos grėsmes nacionaliniam saugumui Ignalinos rajone.

Taikyti šie tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, Ignalinos rajono statistinių duomenų analizė, kiekybinė apkla-

sa raštu, matematinės statistikos metodai.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindiniai dėstomosios dalies skyriai. Pirmajame skyriuje analizuojamos propagandos grėsmių nacionaliniam saugumui teorinės įžvalgos. Antrajame skyriuje aptariama tyrimo metodologija. Trečiajame skyriuje pateikiamas ir aptariamas propagandos grėsmių nacionaliniam saugumui tyrimas Ignalinos rajone.

Atlikus teorinę ir empirinę analizę, išsiaiškinta, kad propaganda – tai manipuliavimas žmonių jausmais ir emocijomis, siekiant pakeisti viešąją nuomonę ir elgseną, taip paruošiant visuomenę aktyviems veiksams ateityje. Nacionalinis saugumas suprantamas kaip saugumo garantas, gebėjimas išsaugoti šalies identitetą, apsisaugant nuo priešišku jėgų. Rusijos ir Ukrainos hibridinio karo metu propaganda yra naudojama kaip pagrindinis informacinio karo ginklas. Ignalinos rajono gyventojams didžiausia rizika būti paveiktiems propagandos kyla skaitant internetinius tinklalapius, kuriuos jie naudoja kaip informacijos šaltinius. Ignalinos rajono gyventojai nepritaria Rusijos vykdomam karui ir palankiai vertina NATO bei ES. Suformuluoti tokie siūlymai, kaip užkardyti propagandos sklaidą Ignalinos rajone: viešinti demaskuotą propagandą, tęsti draudimą retransliuoti Rusijos ir Baltarusijos programas, tobulinti „Facebook“ algoritmą.

Reikšminiai žodžiai: *propaganda, nacionalinis saugumas, Ignalinos rajonas, Rusijos ir Ukrainos karas.*

Krn. Laurynas Steponėnas

**VISAPUSIO POŽIŪRIO Į SAUGUMĄ IR
VISUOTINĖS GYNYBOS PRINCIPŲ
TAIKYMAS LIETUVOJE**

Darbo vadovas – dr. Mantas Bileišis

Visuotinės gynybos ir visapusio požiūrio į saugumą principai, prasidėjus kariniams veiksams Ukrainoje, tampa vis populiarešni ir labiau taikomi tiek užsienio valstybėse, tiek Lietuvoje. Tokios gynybos tikslas yra pasiruošti ne tik ginkluotam užpuolimui, bet ir kitokio tipo krizėms bei grėsmėms, ruošiant visuomenę ir puoselėjant jos pilietiškumą.

Tad šio darbo **tyrimo tikslas** yra išanalizuoti visapusio požiūrio į saugumą ir visuotinės gynybos principų taikymą Lietuvoje. Tyrimo problema: kaip visapusio požiūrio į saugumą ir visuotinės gynybos principai yra taikomi Lietuvoje? Tam, kad būtų galima įgyvendinti tyrimo tikslą, iškelti trys uždaviniai: 1) išsiaiškinti, kas yra visuotinės gynybos ir visapusio požiūrio į saugumą principai ir kaip jie taikomi Lietuvoje, 2) išnagrinėti viešojo sektoriaus strateginio planavimo / valdymo aspektus, 3) išnagrinėti ekspertų nuomonę apie visuotinės gynybos ir visapusio požiūrio į saugumą principų taikymą Lietuvoje.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmojoje dalyje nagrinėjami gynybos planavimo aspektai: visuotinė gynyba, visapusis požiūris į saugumą ir strateginis planavimas bei valdymas viešajame sektoriuje. Antrojoje dalyje aprašomas kokybinis tyrimas, visapusio požiūrio į saugumą ir visuotinės gynybos koncepcijų taikymas Lietuvoje, interviu metodologija. Trečiojoje dalyje pateikiamas kokybinis tyrimas: tyrimo rezultatai, tyrimo rezultatų apibendrinimas ir projektiniai siūlymai,

taip pat vadybiniai sprendimai.

Tiriant viešojo sektoriaus organizacijas, susijusias su visuotine gynyba, buvo naudojamas kokybinis tyrimo metodas – interviu, nes reikėjo apklausti ekspertus, susijusius su planavimu. Atliekant tyrimą, apklausti 5 viešojo sektoriaus institucijų informantai, atrinkti netikimybinio būdu iš šių institucijų: Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento prie Krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos šaulių sąjungos, Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto, Ekstremalių sveikatai situacijų centro.

Susisteminius tyrimo rezultatus, nustatyta, kad: 1) pagrindinis iššūkis, susijęs su visuotine gynyba Lietuvoje, šiuo metu yra visuomenės nepilietiškumas / abejingumas, 2) didžiausia Lietuvos sėkmės istorija, susijusi su visuotine gynyba, yra nepriklausomybės iškovojimas ir įstojimas į ES bei NATO, 3) informantai, dirbantys institucijose, kurios yra glaudžiau susijusios su visuotine gynyba bei jos planavimu, pateikė gilesnius ir aiškesnius atsakymus, palyginti su tais informantais, kurie dirba institucijose, taip pat susijusiose su visuotine gynyba, bet ne taip tiesiogiai.

Reikšminiai žodžiai: *strateginis valdymas, strateginis planavimas, visuotinė gynyba, visapusiškas požiūris į saugumą.*

Krn. Martynas Steponėnas

KARINIO VIENETO PERSONALO PASITENKINIMO SAVO TARNYBA (VEIKLA) VERTINIMAS

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Dabartinėje visuomenėje darbuotojo pasitenkinimas darbu tampa vis svarbesne vadybine tema. Kiekvienai organizacijai yra labai svarbus jų darbuotojų pasitenkinimas atliekamam darbu, kaip ir kariuomenėje kiekvienam vadui yra svarbu jo karių ar pavaldinių pasitenkinimas tarnyba. Bet prieš bandant gerinti personalo pasitenkinimą tarnyba, reikia nustatyti, kas jį lemia.

Šio **tyrimo tikslas** – įvertinti karinio vieneto personalo pasitenkinimą tarnyba. Tyrimo problema: pasitenkinimo kariniame vienete lemiančių veiksnių identifikavimas ir pasitenkinimo lygio nustatymas. Tyrimo objektas – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo bataliono personalo pasitenkinimo tarnyba vertinimas.

Siekiant tyrimo tikslo, iškelti trys uždaviniai: 1) išanalizuoti literatūros šaltinius siekiant išsiaiškinti pasitenkinimo sampratą, 2) parengti tyrimo modelį ir tyrimo metodiką, skirtą nustatyti pasirinkto karinio vieneto personalo pasitenkinimą tarnyba, 3) įvertinti karių ir civilių pasitenkinimą tarnyba.

Baigiamąjį darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmojoje dalyje nagrinėjamos pasitenkinimo darbu koncepcijos, modeliai ir sąvokos, aptariami pasitenkinimą darbu lemiantys veiksniai ir pasitenkinimo tarnyba ypatumai kariuomenėje. Antroji dalis – bataliono personalo pasitenkinimo tarnyba vertinimo tyrimo metodologijos pasirinkimo analizė. Trečioji dalis – bataliono personalo pasitenkinimo tarnyba tyrimas.

Tyrimo metu buvo apklausti 185 respondentai: 177 batalione tarnaujantys kariai ir 8 civiliai darbuotojai. Susisteminius tyrimo rezultatus, nustatyta, kad: 1) Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo bataliono personalo pasitenkinimo tarnyba lygis yra aukštas, 2) iš visų vertinimo komponentų geriausiai įvertintas žinių ir įgūdžių vertinimo komponentas, lemiantis darbuotojo pasitenkinimą, gerai įvertintas ir vadų bei vadovų lyderystės vertinimo komponentas, 3) žemiau įvertintas motyvacijos vertinimo komponentas.

Reikšminiai žodžiai: *pasitenkinimas darbu, pasitenkinimą lemiantys veiksniai, pasitenkinimo darbu vertinimas.*

Krn. Justas Šarūnas

HIBRIDINIŲ GRĖSMIŲ ATRĖMIMO POTENCIALAS LIETUVOJE

Darbo vadovė – vyresn. m. d. dr. Gerda Jakštaitė-Confortola

Šio bakalauro darbo tyrimo problema: koks yra Lietuvos potencialas atremti hibridines grėsmes? Tyrimo objektas – hibridinių grėsmių atrėmimo potencialas Lietuvoje. **Tyrimo tikslas** – išnagrinėti hibridinių grėsmių atrėmimo potencialą Lietuvoje. Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą, išskirti keturi uždaviniai: 1) paaiškinti hibridinio karo sampratą, 2) apžvelgti hibridinių grėsmių tipus, pavojus ir metodus, 3) apžvelgti hibridinio konflikto Ukrainoje poveikį saugumo užtikrinimo procesams Lietuvoje, 4) ištirti ekspertų nuomonę apie hibridinių grėsmių atrėmimo potencialą Lietuvoje.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, dėstomoji dalis, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Pirmajame dėstomosios dalies skyriuje analizuojama hibridinio karo samprata, antrajame – apžvelgiami hibridinių grėsmių tipai, pavojai ir metodai, o trečiajame skyriuje nagrinėjamas hibridinio konflikto Ukrainoje poveikis saugumo užtikrinimo procesams Lietuvoje. Toliau ketvirtajame skyriuje pateikiama empirinio tyrimo metodologija, o penktajame skyriuje aptariami empirinio ekspertų nuomonės tyrimo rezultatai.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas struktūruoto ekspertinio interviu metodas. Atrankinė imtis sudaryta naudojant tikslinę atranką, kurią siejo vienas požymis – hibridinės grėsmės. Atrankinė imtis – 5 tyrimo dalyviai. Kokybinis tyrimas buvo atliekamas darbo autoriaus praktikos metu – nuo 2022 m. spalio 10 d. iki 2022 m.

lapkričio 18 d., Ruklos pabėgėlių priėmimo centre. Interviu imti nuotoliniu būdu, naudojant „Zoom“ platformą, o interviu imant gyvai naudota „Iphone Voice Memos“. Įrašytas tekstas buvo transkribuojamas naudojant „Microsoft Word“ programą, o gauti rezultatai pateikti lentelėse.

Atlikus šaltinių ir mokslinės literatūros analizę, išnagrinėta hibridinio karo samprata, hibridinių grėsmių tipai, pavojai ir metodai bei hibridinio konflikto Ukrainoje poveikis saugumo užtikrinimo procesams Lietuvoje. Tyrimo rezultatai atskleidė ekspertų nuomonę apie pagrindines pasireiškiančias hibridines grėsmes Lietuvoje, apie tokių grėsmių padarinius Lietuvoje ir apie tai, ką Lietuva yra padariusi kovodama su hibridinėmis grėsmėmis ir kiek ta kova yra efektyvi.

Reikšminiai žodžiai: *hibridinės grėsmės, atrėmimo potencialas, kova su hibridinėmis grėsmėmis, hibridinis karas.*

Krn. Jurgita Tukalytė

KARO UKRAINOJE POVEIKIS JAV IR LIETUVOS STRATEGINEI PARTNERYSTEI SAUGUMO IR GYNYBOS SRITYJE

Darbo vadovė – vyresn. m. d. dr. Gerda Jakštaitė-Confortola

2014 metų karas Ukrainoje sukėlė ne tik Lietuvos ir kitų Baltijos šalių nerimą dėl agresyvios Rusijos pozicijos, bet ir viso pasaulio susirūpinimą dėl saugumo. Valstybes susirūpinti dėl saugumo ir suvereniteto paskatino Rusijos operacijos kaimyninėse šalyse, ypač Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse. JAV ėmėsi veiksmų kovoti su Rusijos agresija Ukrainoje ir bandė įtikinti susirūpinusius sąjungininkus dėl JAV įsipareigojimo užtikrinant jų saugumą. 2022 metų Rusijos invazija į Ukrainą parodė, kad ši agresorė nesiliauja vykdyti agresyvių veiksmų prieš Ukrainą, todėl vystosi JAV ir Lietuvos strateginė partnerystė dvišaliu ir daugiašaliu formatu, norint sustiprinti Rytų flangą ir būti pasirėngus atremti išorės grėsmes. Atsižvelgus į šių įvykių kontekstą, suformuluota baigiamojo darbo tyrimo problema: kaip vystėsi JAV ir Lietuvos strateginė partnerystė saugumo ir gynybos srityje 2014–2022 metais?

Tyrimo objektas – JAV ir Lietuvos strateginė partnerystė saugumo ir gynybos srityje 2014–2022 metais. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti, kaip vystėsi JAV ir Lietuvos strateginė partnerystė saugumo ir gynybos srityje 2014–2022 metais. Tikslui pasiekti išskelti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti strateginės partnerystės sampratą ir bruožus bei saugumo ir gynybos teorinius aspektus, 2) aptarti JAV ir Lietuvos interesus ir požiūrį į strateginę partnerystę bei dvišales ir daugiašales iniciatyvas saugumo ir gynybos srityje iki 2014 metų, 3) išanalizuoti JAV ir Lietuvos interesus ir

požiūrį į strateginę partnerystę bei dvišales ir daugiašales iniciatyvas saugumo ir gynybos srityje 2014–2022 metais, 4) įvertinti pokyčius JAV ir Lietuvos strateginėje partnerystėje saugumo ir gynybos srityje 2014–2022 metais.

Bakalauro baigiamąjį darbą sudaro santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, dėstomoji dalis iš 4 skyrių, išvados, rekomendacijos, literatūra ir priedai. Empirinio tyrimo duomenims rinkti buvo naudojama pirminių šaltinių analizė (analizuoti oficialūs puslapiai, juose pateikta prezidentų retorika ir pranešimai) ir kokybinis metodas – ekspertinis interviu.

Atlikus mokslinių šaltinių analizę, išnagrinėta strateginės partnerystės samprata ir bruožai bei saugumo ir gynybos teoriniai aspektai. Empirinio tyrimo rezultatai padėjo atskleisti esminius JAV ir Lietuvos strateginės partnerystės saugumo ir gynybos srityje pokyčius pasirinktu laikotarpiu. Atlikus lyginamąją analizę duomenų iki 2014 metų ir 2014–2022 metais, prieita prie išvados, kad karas Ukrainoje padarė didelį poveikį JAV ir Lietuvos strateginei partnerystei, ypač užtikrinant saugumo priemones regione ir NATO įsipareigojimo kontekste.

Reikšminiai žodžiai: *strateginė partnerystė, saugumas ir gynyba, JAV, Lietuva, Baltijos šalis, karas Ukrainoje, NATO.*

Krn. Gabrielė Varanavičiūtė

**PAGALBA UKRAINOS KARO PABĖGĖLIAMS
TARPTAUTINĖS MIGRACIJOS PROCESŲ
KONTEKSTE**

Darbo vadovė – vyr. m. d. dr. Vida Česnuitytė

Po 2022 m. vasario 24 d. Rusijos karinės invazijos į Ukrainą milijonai žmonių buvo priversti palikti namus ir ieškoti prieglobsčio. Kaip ir daugelis kitų Europos valstybių, Lietuvos Respublika teikia finansinę, materialinę ir humanitarinę paramą Ukrainai ir jos žmonėms.

Pagrindinis šio baigiamojo darbo tyrimo probleminis klausimas: kokios yra galimybės padėti karo pabėgėliams iš Ukrainos tarptautinės migracijos procesų kontekste? **Tyrimo tikslas** – ištyrėti pagalbą, teikiamą Ukrainos karo pabėgėliams, tarptautinės migracijos procesų kontekste. Tikslui pasiekti suformuluoti tokie uždaviniai: 1) išanalizuoti migracijos ir karo pabėgėlių sampratas teoriniu aspektu, 2) apžvelgti pagalbos karo pabėgėliams reglamentavimą Lietuvos Respublikos ir tarptautiniuose dokumentuose, 3) išanalizuoti institucijų ir organizacijų, teikiančių pagalbą karo pabėgėliams, funkcijas, 4) ištyrėti Lietuvos institucijų ir organizacijų teikiamą pagalbą Ukrainos karo pabėgėliams.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys dėstomosios dalies skyriai, išvados ir rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Dėstomosios dalies pirmajame skyriuje analizuojami migracijos procesai ir reiškiniai, antrajame skyriuje pristatoma tyrimo metodologija, trečiajame skyriuje analizuojami pagalbos Ukrainos karo pabėgėliams Lietuvoje empirinio tyrimo rezultatai.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija, pusiau struktūruotas interviu metodas. Kokybinio tyrimo imtį sudaro

4 informantai iš Lietuvos institucijų ir 4 informantai iš nevyriausybinių organizacijų, kurie dirba pagalbos Ukrainos karo pabėgėliams srityje. Atrankinė imtis sudaryta naudojant netikimybinės tikslinės atrankos metodą. Kokybinis tyrimas atliktas 2022 m. spalio–lapkričio mėn.

Atlikus tyrimą, identifikuota, kad, teikiant pagalbą Ukrainos karo pabėgėliams, Lietuvos institucijos atsakingos už sprendimų priėmimą, veiklos koordinavimą, finansavimą, o nevyriausybinių organizacijų pagalbą ukrainiečiams teikia tiesiogiai, įskaitant socialines, humanitarines, psichologines ir kitas paslaugas. Nustatyta, kad organizuojant ir teikiant pagalbą Ukrainos karo pabėgėliams, Lietuvos institucijos ir nevyriausybinių organizacijų susiduria su tam tikrais iššūkiais, tokiais kaip komunikacijos trūkumas, psichologiniai, logistiniai, finansiniai sunkumai.

Reikšminiai žodžiai: *migracija, karo pabėgėliai, Lietuvos institucijos, nevyriausybinių organizacijų, Rusijos ir Ukrainos karas.*

Krn. Marijus Žėkas

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS PASIRENGIMO VEIKTI KARO PADĖTIES METU VERTINIMAS

Darbo vadovė – doc. dr. Vidmantė Giedraitytė

Viena iš labiausiai vertinamų vertybių šių dienų kontekste – saugumas. Politiniai nesklandumai, militarizacija kaimyninėse šalyse skatina nuolat gerinti pasirengimo veiksmus ir turėti aiškiai apibrėžtas institucijų funkcijas karo padėties metu. Geras savivaldybės pasirengimas veikti karo padėties metu prisideda prie šalies gynybos ir stiprina gyventojų saugumą, kadangi savivaldybių funkcijos įvardijamos kaip vienos iš svarbiausių veiklos kryptių siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą. Kaunas – antras pagal dydį Lietuvos miestas, strategiškai svarbus bendrame valstybės gynybos paveiksle. Šios priežastys motyvuoja aktualizuoti ir ištirti Kauno miesto savivaldybės pasirengimą veikti karo padėties metu.

Tyrimo problema: kaip Kauno miesto savivaldybėje vykdomi procesai sudaro sąlygas gerai pasirengti veiksams karo padėties metu? Tyrimo objektas: Kauno miesto savivaldybės pasirengimas veikti karo padėties metu. **Tyrimo tikslas** – įvertinti Kauno miesto savivaldybės pasirengimą veikti karo padėties metu. Tyrimo uždaviniai: 1) apibūdinti karo, karo padėties ir savivaldybės sąvokas, 2) aptarti savivaldybės institucijų ir įstaigų funkcijas bei veiklos organizavimo tvarką karo padėties metu, 3) įvertinti Kauno miesto savivaldybės pasirengimą veikti karo padėties metu.

Baigiamąjį darbą sudaro savivaldybių pasirengimo veikti karo padėties metu organizavimo ir kontrolės aspektų teorinė

analizė, tyrimo metodologija, Kauno miesto savivaldybės pasirengimo veikti karo padėties metu tyrimas ir vertinimas, išvados ir rekomendacijos. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasitelktas ekspertų interviu.

Atlikus teorinės dalies analizę ir tyrimą, gauti šie rezultatai: karas ir karo padėtis šiais laikais suprantama kaip ypatingo pasirengimo reikalaujantis reiškinys, apimantis grėsmes valstybei, jėgos naudojimą ir tarptautinius įsipareigojimus. Pasirengti karui ir karo padėčiai pasitelkiami savivaldybių mobilizaciniai planai ir numatytos vadovavimo bei valdymo institucijos, tokios kaip savivaldybės administracijos direktorius, mobilizacijos valdymo grupė ir karo komendantas. Nustatyta, kad privalo būti itin stiprus krašto apsaugos subjektų ir savivaldybės institucijų bendradarbiavimas. Kauno miesto savivaldybė pasirengimo veiksmus vykdo įstatymų nustatyta tvarka. Užtikrintas personalo rezervas, o procesų organizavimas ir kontrolė vykdomi pagal plačiai pasaulyje naudojamus pasiteisinančius procesus. Tačiau savivaldybės pasirengimas veikti karo padėties metu yra gana formalaus lygio. Išskirti pagrindiniai pasirengimo trūkumai: neatitikimas tarp teisinės bazės ir nurodymų savivaldybėms, nepakankamas bendradarbiavimas su svarbiomis institucijomis, menkas personalo parengtumas ir atsarginių komunikacijos sistemų stoka. Kauno miesto savivaldybėje vykdomi procesai nesudaro visapusiškų sąlygų gerai pasirengti veiksmams karo padėties metu.

Reikšminiai žodžiai: *savivaldybė, karo padėtis, pasirengimas, vertinimas.*

**TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ
PROGRAMOS BAKALAURO STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Krn. Erikas Astrakovas

TERORISTINĖS GRUPĖS VALSTYBĖS VALDYME: AFGANISTANO ATVEJO ANALIZĖ

Darbo vadovė – lekt. dr. Agnietė Žotkevičiūtė-Banevičienė

Klasikinės teroristinės grupės, siekdamos savo tikslų, anksčiau remdavosi karine jėga, tačiau pastaruoju metu galima pastebėti naują tendenciją, kai teroristinės grupės ne tik pasitelkia karinę jėgą, bet ir bando įsitvirtinti valstybės valdymo aparate. Šią naują kylančią terorizmo tendenciją patvirtina ir mokslininkai O. A. Honigas bei I. Yahelis. Jie neseniai pradėjo analizuoti kylančią penktąją terorizmo bangą, kurią apibūdina terorizmo studijose pasirodžiusi nauja sąvoka „pusiau teroristinės valstybės“. Ši sąvoka apibūdina teroristines grupes, kurios kontroliuoja dalį nusilpusios valstybės teritorijos ir užsiima valdymu toje teritorijoje. Teroristinių grupių valstybės valdymas yra gana nauja tyrimo sritis.

Šio baigiamojo darbo tiriamasis objektas – Talibano valdžios įtvirtinimas mažai tirtas arba visai netirtas. Tad aktualu ištirti, kaip Talibanas užsitikrina valdžią Afganistane ir kokios yra galimybės ateityje. **Tyrimo tikslas** – nustatyti, kaip Talibanas įtvirtino savo valdžią Afganistane nuo 2021 m. rugpjūčio mėnesio iki 2022 m. rugsėjo mėnesio.

Reikšminiai žodžiai: *pusiau teroristinės valstybės, valstybę kuriančios teroristinės grupės.*

Krn. Marius Barzdelis

GRĖSMIŲ DEMOKRATIJAI POZICIONAVIMO DINAMIKA ŠIAURĖS ATLANTO SUTARTIES ORGANIZACIJOJE

Darbo vadovas – prof. dr. Giedrius Česnakas

NATO nuo pat įsteigimo pabrėžia demokratijos ir jos vertybių svarbą Aljanso funkcionavimui. Daugėja publikacijų apie aštriąją galią, kuri yra nukreipta į demokratinių vertybių ir demokratijos funkcionavimo procesų ardymą. Kaip teigia saugumo ekspertė Jessica Ludvik, Rusijos Federacija ir Kinijos Liaudies Respublika yra nusitaikiusios į demokratines valstybes ir demokratiją, stengiasi ją ardyti, diskredituoti, taip pat ir NATO aljansą.

Šio tyrimo problema: kaip pozicinuojama demokratija, grėsmės jai ir kovos su jomis būdai NATO baigiamuosiuose dokumentuose ir strateginėse koncepcijose? Tai suponuoja pagrindinį **tyrimo tikslą** – įvertinti demokratijos, grėsmių jai ir kovos su grėsmėmis būdų intensyvumo NATO dinamiką, analizuojant NATO dokumentus nuo 1949 m. iki 2022 m. ir pateikiant tos kaitos aiškinimą. Tyrimo objektas – demokratijos minėjimo intensyvumas šiuose dokumentuose. Iškelti keturi tyrimo uždaviniai: 1) pristatyti hegemoninio stabilumo bei sugrėsminimo teorijas ir parodyti jų galimybes aiškinti demokratijos poziconavimą NATO, 2) suformuluoti tyrimo metodologiją, leidžiančią identifikuoti grėsmių demokratijai NATO kaitos intensyvumą (koks jis fiksuotas dokumentuose), 3) nustatyti, kaip kinta grėsmių demokratijai intensyvumas NATO, tai lemiančias priežastis, 4) reflektuoti, kodėl kinta demokratijos, grėsmių jai ir kovos su grėsmėmis intensyvumas.

Atliekant empirinį tyrimą, pasitelkta NATO viršūnių susitikimų baigiamųjų dokumentų ir strateginių koncepcijų diskurso analizė. Ieškant reikšminių žodžių, prasidedančių „demok-“ (angl. *democ-*), buvo identifikuojamas demokratijos paminėjimo kontekstas, grėsmės demokratijai, atsakas į jas ir pažeidumas. Mokslinio diskurso reflektavimas ir kiekybinių duomenų analizė paremti pirminių dokumentų kodavimu.

Atlikus tyrimą, nustatyta, kad demokratija intensyviausiai minima akcentuojant NATO plėtrą. Tai paaiškina hegemoninio stabilumo teorija, kuri susieja demokratines vertybes ir politinės sistemos plėtrą, dominuojant demokratiniam hegemonui. Tiesioginės grėsmės demokratijai minimos mažiau nei pusėje analizuojamų dokumentų, tačiau netiesioginės grėsmės demokratijai identifikuojamos visu tyrimo laikotarpiu, dažniausiai siejant su fiziniu valstybių išlikimu. Nustatyti pagrindiniai grėsmės šaltiniai – terorizmas, masinio naikinimo ginklai ir kibernetinės atakos. Tyrimo metu pastebėtas minėjimo intensyvumo augimas. Grėsmių objektais tampa ne tik konvenciniai, bet ir politiniai kariniai pajėgumai. Nuo konvencinių grėsmių pereinama prie nekonvencinių, minimi hibridinio karo instrumentai siekiant paveikti demokratijos procesus NATO, o tai paaiškina sugrėsminimo teorija, kuri teigia, kad fasilituojančios sąlygos įteisina ekstremalias priemones grėsmėms suvaldyti. Atlikus tyrimą, galima teigti, kad grėsmių demokratijai pozicionavimo dinamika NATO intensyvėja ir priklauso nuo tarptautinės aplinkos. Vis ryškesnio grėsmių demokratijai pozicionavimo dinamikos intensyvėjimo galima tikėtis ir ateityje.

Reikšminiai žodžiai: *hegemonija, sugrėsminimo teorija, hegemoninio stabilumo teorija, diskurso analizė, saugumo priemonės, demokratija, grėsmė, aštrioji galia.*

Krn. Jurgis Bekampis

JAPONIJOS GYNYBOS POLITIKOS KAITA 2013–2022 METAIS

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

Japonija nacionalinio saugumo dokumentuose Kiniją aprašo kaip didžiausią grėsmę regione ir nurodo, kad, siekiant ją suvaldyti, bus didinamas gynybos biudžetas, ginkluojamasi, stiprinamas bendradarbiavimas su kitomis šalimis, ypač JAV. Nepaisant to, Japonija yra ekonomiškai priklausoma nuo Kinijos, rengia su šia šalimi aukšto lygio pareigūnų susitikimus, skatina abipusius santykius, diplomatinėse ataskaitose Kiniją apibūdina kaip svarbią partnerę regione ir sudarinėja su šia šalimi naujus prekybos sandorius.

Atsižvelgiant į tai, keliamas empirinio tyrimo klausimas: kaip keitėsi Japonijos gynybos politika 2013–2022 m., bandant subalansuoti Kinijos grėsmę nepaisant tarpusavio priklausomybės? Tyrimo objektas – Japonijos gynybos politika. **Tyrimo tikslas** – remiantis grėsmės balanso teorija, įvertinti Japonijos gynybos politikos kaitą 2013–2022 metais. Tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) aprašyti pagrindines grėsmės balanso teorijos prielaidas, 2) remiantis grėsmės balanso teorija, suformuluoti tyrimo dizainą, 3) išanalizuoti Kinijos, kaip grėsmės Japonijos nacionaliniam saugumui, sampratą 2013–2022 m., 4) išanalizuoti Japonijos gynybos politiką 2013–2022 metais.

Baigiamąjį darbą sudaro santrauka, įvadas, keturi skyriai, išvados, literatūros ir šaltinių sąrašas. Pirmajame skyriuje apžvelgiama grėsmės balanso teorija, išskiriami 4 grėsmės komponentai ir nustatomi būdai, kaip subalansuoti grėsmę. Antrajame skyriuje, remiantis grėsmės balanso teorija, suformuluojamas

tyrimo dizainas. Trečiajame skyriuje atliekama Kinijos analizė pagal 4 grėsmės komponentus, padedanti nustatyti Kinijos grėsmės sampratą Japonijos gynybos politikoje. Ketvirtajame skyriuje analizuojama Japonijos gynybos politika, vidinės ir išorinės priemonės, kurių imtasi norint subalansuoti Kinijos grėsmę. Pastarojo skyriaus pabaigoje pateikiamas Japonijos vidinio ir išorinio balansavimo vertinimas.

Bakalauro baigiamajame darbe remiamasi moksline literatūra aprašant grėsmės balanso teorijos ištakas, pagrindinius teiginius, 4 grėsmės komponentus ir grėsmės balansavimo strategijas. Siekiant nustatyti Kinijos grėsmės sampratą Japonijos gynybos politikoje ir Japonijos karinių pajėgumų bei gynybos politikos pokyčius, atliekama antrinė statistinių duomenų analizė bei kokybinė turinio analizė, kuri remiasi oficialiais Japonijos ir JAV dokumentais.

Tyrimui apibendrinti pasitelkiami pusiau struktūruoti ekspertiniai interviu. Trečiojo ir ketvirtojo skyrių medžiagą papildoma Japonijos ir Vakarų žiniasklaidos straipsniai. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus tyrimo metu surinktą medžiagą, galima teigti, kad Japonija balansuoja Kinijos grėsmę vidinėmis (ginklavimasis, gynybos biudžeto didinimas) ir išorinėmis (bendradarbiavimas su JAV ir kitomis regiono valstybėmis) priemonėmis, nepaisydama tarpusavio priklausomybės.

Reikšminiai žodžiai: *grėsmės balansavimas, grėsmė, nacionalinis saugumas, gynybos politika, Japonija, Kinija.*

Krn. Ignas Bilinevyčia

RUSIJOS VEIKSNYS SUOMIJOS GYNIBOS POLITIKOS RAIDAI

Darbo vadovas – prof. dr. Mindaugas Jurkynas

Suomija istoriškai nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos buvo neutrali valstybė. Ji nepriklausė kariniam aljansui, tačiau bendradarbiavo su transatlantinėmis valstybėmis saugumo klausimais, bendradarbiaudavo ir su Rusijos Federacija tarptautinės saugumo situacijos ir Baltijos jūros regiono klausimais. 2014 metais prasidėjus Rusijos karui su Ukraina, pradėta kritikuoti neutrali Suomijos užsienio politika. Susirūpinta dėl valstybės saugumo užtikrinimo, pradėti pokyčiai Suomijos gynybos politikoje: padidėjo valstybės gynybos biudžetas, atnaujinamos ir perkamos gynybos priemonės. Didžiausias pokytis gynybos politikoje įvyko 2022 metais, kai Suomija priėmė istorinį sprendimą ir pateikė paraišką stoti į NATO. Sparčiai kintant saugumo aplinkai, svarbu identifikuoti, kokią įtaką ir kokiose srityse valstybės gynybos politikai turėjo Rusijos veiksnys ir vykstantis Rusijos karas su Ukraina. Taip pat svarbu susieti Rusijos veiksnį su Suomijos gynybos politikos raida Rusijos ir Ukrainos karo metu.

Tyrimo tikslas – nustatyti Suomijos gynybos politikos raidos priežastis ir susieti jas su Rusijos veiksniumi, besikeičiant saugumo aplinkai dėl vykstančio Rusijos karo su Ukraina, tiriant tendencijas 2014–2022 metais. Tikslui įgyvendinti pasitelkiami šie uždaviniai: 1) suformuoti teorinius rėmus Suomijos saugumo politikos pokyčių analizei, remiantis neorealizmo teorija, 2) aptarti ir paaiškinti Suomijos gynybos politikos raidos priežastis 2014–2022 metais.

Atliekant tyrimą, naudotas atvejo analizės metodas. Dominintis saugumo politikos klausimais Suomijoje, empirinei duomenų analizei taikyti teorinio modelio kriterijai. Siekiant aprašyti neorealizmo teoriją, analizuota mokslinė literatūra. Atliekant tyrimą, naudotas kokybinių duomenų analizės metodas, antrinių statistinių duomenų analizė, dokumentų analizės metodas. Analizuota informacija iš organizacinių šaltinių, rinkti duomenys iš duomenų bazių tam, kad Rusijos veiksnys būtų susietas su Suomijos gynybos politikos raida.

Reikšminiai žodžiai: *neorealizmas, grėsmė, saugumo politika, kariniai pajėgumai, geografinis artumas, saugumo aplinka, Rusija, NATO.*

Krn. Andželika Blinovaitė

BALTIJOS VALSTYBIŲ NAUJAUSIŲ KARINIŲ STRATEGIJŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

Darbo vadovas – doc. dr. Algirdas Revaitis

Dažnai tarptautiniame kontekste į Baltijos valstybes žiūrima kaip į vieną vienetą. Baltijos valstybės plačiai bendradarbiauja tarpusavyje, laikosi panašių užsienio politikos tikslų ir karinio saugumo aplinkos suvokimo (ypač dėl Rusijos keliamų grėsmių). Baltijos valstybės turi panašius strateginius saugumo politikos tikslus, visos trys valstybės beveik tuo pačiu metu prisijungė prie Europos Sąjungos ir Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos. Taip pat Baltijos valstybes sieja geografinė ir geopolitinė padėtis, panaši istorija bei dydis (visos yra priskiriamos mažų valstybių kategorijai). Atsižvelgiant į besikeičiančią saugumo aplinką, esamas ir naujas grėsmes bei jų tipus, svarbu įvertinti ir palyginti, kaip Baltijos valstybės rengia savo karines strategijas. Kartu įvertinti, kiek tarpusavyje jos yra panašios ir kaip skiriasi, ar jų elementai tinkamai balansuoja. Nors nekintantys veiksniai, tokie kaip geografinė ir geopolitinė padėtis, istorija, dydis, kaimyninė šalis Rusija, yra panašūs, vis dėlto yra veiksmų, kurie nuolat kinta ir yra dinamiški, vienas iš jų – grėsmių suvokimas.

Kiekvienos karinės strategijos rengimas prasideda nuo strateginių prielaidų formavimo, šios prielaidos yra keliamos vertinant galimas grėsmes, rizikos veiksmus ir pavojus valstybės kariniam saugumui. Strateginės prielaidos yra būtinos siekiant tinkamai suformuluoti karinius tikslus, į kuriuos atsižvelgiant yra formuojamos karinės strateginės koncepcijos ir identifikuojami būtini kariniai resursai. Taigi, grėsmių suvokimas daro įtaką karinių strategijų tikslų elemento apibrėžimui, o šis – karinių

strateginių koncepcijų ir karinių resursų elementams. Skirtingas arba tapatus grėsmių suvokimas gali lemti parengtas skirtingas arba panašias karines strategijas. Atsižvelgiant į tai, galima kelti klausimą, ar Baltijos valstybių karinių grėsmių suvokimas karinėse strategijose panašus, ar skiriasi.

Tyrimo objektas – Baltijos valstybių karinės strategijos. **Tyrimo tikslas** – nustatyti, ar Baltijos valstybių karinėse strategijose labiau dominuoja panašumai ar skirtumai. Tikslui įgyvendinti pasitelkiami šie uždaviniai: 1) išnagrinėti karinės strategijos rengimo modelį ir mokslininkų įžvalgas, susijusias su karinės strategijos rengimu, 2) parengti Lykke karinės strategijos rengimo modelio modifikaciją, pritaikant ją Baltijos valstybių karinių strategijų analizei, 3) išanalizuoti Lietuvos, Latvijos ir Estijos karinių strategijų elementus ir jų balansą, 4) išnagrinėti Lietuvos, Latvijos ir Estijos karinių strategijų panašumus ir skirtumus. Buvo taikomi šie tyrimo metodai: kokybinė pirminių šaltinių turinio analizė, duomenų interpretacijos metodas, lyginamoji analizė.

Ginamasis teiginys – panašus grėsmių, rizikos veiksnių ir pavojų valstybės kariniam saugumui suvokimas lemia Baltijos valstybių karinių strategijų panašumus.

Reikšminiai žodžiai: *karinė strategija, strateginės prielaidos, kariniai tikslai, karinės strateginės koncepcijos, kariniai resursai.*

Krn. Paulius Galuškinas

**KRAŠTUTINIŲ DEŠINIŲJŲ EKSTREMISTŲ
TERORIZMAS VAKARŲ PASAULYJE
XXI AMŽIUIJE: SISTEMINIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ**

Darbo vadovė – lekt. dr. Agnietė Žotkevičiūtė-Banevičienė

Dešiniųjų ekstremistų terorizmas yra auganti ir vis didesnę grėsmę tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu lygiu kelianti XXI amžiaus problema, ypač Vakarų pasaulio valstybėse. Viena vertus, dešinėsios ekstremistinės idėjos pasaulio istorijoje nėra naujas dalykas, kita vertus, šiuolaikinis kraštutinių dešiniųjų ekstremistų terorizmas yra svarbus saugumo studijoms dėl didėjančio ekstremistinių politinių idėjų populiarumo ir puikių sąlygų šioms idėjoms plisti, o organizacijos, užsiimančios dešiniąja ekstremistine veikla, dažnai peržengia valstybių sienas ir dėl to tampa iššūkiu tarptautiniams santykiams.

Atsižvelgiant į tokio pobūdžio ekstremizmo populiarėjimą, šio darbo **tyrimo tikslas** – nustatyti dešiniųjų teroristų radiklizacijos ir sisteminių terorizmą skatinančių veiksnių sąveiką skirtinguose regionuose (JAV ir Vakarų Europoje). Tyrimo objektas – dešiniųjų ekstremistų terorizmas Vakarų pasaulyje XXI amžiuje.

Darbe siekiama apžvelgti dešiniųjų ekstremistų terorizmo raidą ir jos tendencijas, bruožus, dešiniųjų ekstremistų terorizmo tipologiją. Remiantis mokslinės literatūros analize ir sinteze, siekiama identifikuoti sisteminius terorizmą skatinančius veiksnius ir sukurti tyrimo modelį, pritaikytą dešiniojo ekstremizmo analizei. Remiantis teoriniu tyrimo modeliu, atliekama terorizmą skatinančių sisteminių veiksnių sąveikos su dešiniuuoju ekstremizmu analizė. Tyrimas atliekamas pasitelkiant pirminių ir antrinių šaltinių analizę, interpretacinį ir lyginamąjį metodus.

Reikšminiai žodžiai: *dešinysis ekstremizmas, terorizmas, sisteminiai terorizmą skatinantys veiksniai.*

Krn. Justas Girdauskas

JAV IR RUSIJOS SANTYKIAI BEI JŲ DINAMIKA ŽVELGIANT PER KINIJOS EKONOMINIO AUGIMO PRIZMĘ 2009–2022 METAIS

Darbo vadovas – doc. dr. Valentinas Beržiūnas

Kinijos ekonominis augimas sukelia pokyčių tarptautinėje arenoje. Šie pokyčiai meta iššūkį išlaikant JAV hegemonijos statusą. JAV priverstos taikyti išorinį balansavimą, kuriant ir plečiant sąjungas aplink Kiniją. Tam, kad JAV pavyktų išlaikyti ekonominės galios balansą, Vašingtonas į išorinio balansavimo strategiją turi įtraukti ir Rusiją. Dėl šios priežasties keičiasi JAV ir Rusijos santykių dinamika. Tačiau, apžvelgus literatūrą, pasigendama detalaus šių tarptautinėje sistemoje vykstančių veiksnių sujungimo.

Atliekant baigiamojo darbo tyrimą, pasitelkta pasaulio sistemos teorija, kuri padėjo sujungti šiuos tris veiksnius: 1) Kinijos ekonominės galios augimą, 2) Kinijos ir JAV santykinės ekonominės galios pokytį ir JAV reakciją į tai, 3) JAV ir Rusijos santykių dinamiką.

Tyrimo tikslas – remiantis pasaulio sistemos perspektyva, atskleisti potencialią JAV ir Rusijos santykių dinamiką žvelgiant per Kinijos ekonominio augimo ir JAV santykinės ekonominės galios mažėjimo prizmę. Tikslui įgyvendinti pasitelkiami šie uždaviniai: 1) išanalizuoti pasaulio sistemos perspektyvą ir atskleisti pagrindines teorines sąvokas, 2) išskirti teorines prielaidas Kinijos ekonominio augimo ir poveikio JAV užsienio politikai Rusijos atžvilgiu tyrimui, 3) nustatyti Kinijos ėjimo link „branduolio“ poveikį JAV santykinei ekonominei galiai ir iša-

nalizuoti JAV ekonominės galios mažėjimo implikacijas šalies užsienio politikai, 4) ištirti JAV ekonominės galios mažėjimo poveikį santykių su Rusija dinamikai.

Reikšminiai žodžiai: *geoekonominės zonos („branduolys“, „periferija“, „pusiau periferija“), pasaulio sistema, hegemonijos ciklai, hegemonas, išorinis balansavimas, „Anakondos žiedas“.*

Krn. Vakarė Kartanaitė

**LIETUVOS, KAIP MAŽOS VALSTYBĖS,
UŽSIENIO POLITIKA: 2014–2022 M.
SANTYKIŲ SU RUSIJA ATVEJIS**

Darbo vadovas – prof. dr. Mindaugas Jurkynas

1990 metais, Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, pagal strateginį tikslą šalis nusprendė integruotis į Vakarų, stoti į Europos Sąjungą ir NATO. Tokie Lietuvos veiksmai Rusijoje buvo suvokiami kaip grėsmė Rusijos įtakoje buvusiai valstybei. Iki pat šių dienų padėtis nėra pakitusi. Lietuvos ir Rusijos santykiai, Lietuvos užsienio politika yra nacionaliniai ir tarptautiniai valstybių interesai, tik Lietuvos santykiai su Rusija vis dar išlieka iš visų sudėtingiausi. Lietuvą, kaip valstybę, galima vertinti remiantis mažųjų valstybių koncepcija, kai pastebimas tokių valstybių šliejimasis prie didesnių organizacijų, tokių kaip ES ir NATO, tam, kad mažoji valstybė jaustųsi saugiai, įtvirtintų šalies ekonomiką bei politinius užsienio ryšius.

2014 metai pasaulyje buvo vadinami „Tarptautinio saugumo grėsmės metais“ dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą. Buvo teigiama, kad agresyvūs Rusijos veiksmai Ukrainoje kelia didelę grėsmę visam regionui, todėl pagrindinis Lietuvos tikslas buvo stiprinti šalies saugumą ir stabilumą. Po įvykių Ukrainoje padidėjęs priešiškus Rusijai padarė įtaką Lietuvos, kaip suverenos valstybės, užsienio politikai.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos užsienio politiką ir joje vykstančius procesus nuo 2014 m. santykių su Rusija atžvilgiu. Tyrimo uždaviniai: 1) išnagrinėti mažos valstybės bei jos užsienio politikos sampratą ir išskirti teorinius kriterijus empirinei analizei, 2) išanalizuoti pagrindines valstybės užsienio,

energetikos, saugumo ir karinės politikos sritis remiantis mažos valstybės teorija, 3) išanalizuoti, kokia buvo Lietuvos energetikos politika santykių su Rusija atžvilgiu 2014–2022 m., 4) išanalizuoti, kokia buvo Lietuvos karinė politika santykių su Rusija atžvilgiu 2014–2022 m., 5) išanalizuoti, kokia buvo Lietuvos saugumo politika santykių su Rusija atžvilgiu 2014–2022 m.

Ginamasis teiginys: Lietuvos, kaip mažos valstybės, užsienio politika santykių su Rusija atžvilgiu sugebėjo pasiekti svarbių PESCO laimėjimų saugumo srities kibernetinėse operacijose, karinėje politikoje bendradarbiaujant su NATO ir ES, atsilaukti prieš didžiąją pasaulio jėgą, kurti alternatyvas energetikos sektoriuose ir diplomatiniais instrumentais ginti valstybę.

Bakalauro baigiamajame darbe pasirinktas kokybinis tyrimas – pirminių ir antrinių šaltinių analizė. Analizuojami 2014–2022 m. dokumentai, Valstybės saugumo departamento metiniai saugumo vertinimai ir veiklos ataskaitos, Lietuvos Respublikos užsienio politikos strateginiai dokumentai, Europos Sąjungos Tarybos raštai, Lietuvos Respublikos įstatymai ir strategijos. Nustatyta, kad Lietuvos užsienio politikai ir valstybės saugumui didelę įtaką daro Rusijos hegemoninė valdžia, žvalgybos tarnybos, kibernetinės atakos, energetinės bei ekonominės grėsmės ir karinis Rusijos potencialas. Taigi, galima teigti, kad Lietuvai, kaip mažai valstybei, būtina narystė NATO ir ES užsitikrinant nacionalinį saugumą ir įveikiant užsienio politikos iššūkius, susijusius su Rusija.

Reikšminiai žodžiai: *strateginė partnerystė, Lietuvos užsienio politika, mažosios valstybės koncepcija, Rytų partnerystė, ekonominiai santykiai, energetinis saugumas, Lietuvos ir Rusijos santykiai.*

Krn. Juras Gabrielius Kimbartas

**THE PROTRACTED SURVIVAL OF BOKO
HARAM FROM A REVOLUTIONARY
WARFARE PERSPECTIVE
(UŽSITĘSĖS „BOKO HARAM“ GRUPUOTĖS
GYVAVIMAS IŠ REVOLIUCINIO KARO
PERSPEKTYVOS)**

Darbo vadovė – lekt. dr. Danguolė Bardauskaitė

Since 2009 Boko Haram has been carrying out terrorist attacks in the northeastern part of Nigeria. In 2015 the group was seen as the world's deadliest terrorist organization, however, due to internal disagreements in 2016, Boko Haram split into two factions, namely the Islamic State – West Africa Province (ISWAP) and Jamā'at Ahl as-Sunnah lid-Da'wah wa'l-Jihād (JAS), which is still often referred to by its original name – Boko Haram. While the two factions were competing with each other, the Nigerian government was able to achieve greater results in pushing jihadists out and claimed the technical defeat of Boko Haram in 2019. Nevertheless, attacks continue, and Boko Haram has yet to be fully defeated. While considered to be a terrorist organization, Boko Haram has bigger goals than the terrorization of the inhabitants of the Lake Chad region. Boko Haram should be viewed as an insurgency that bases itself on far-reaching ideological and political aims to transform society and overthrow existing authorities, utilizes an intelligent approach for attaining popular support, and adapts its military strategy to combat conventional forces. Due to their various operating procedures, several researchers have described Boko Haram as

a complex insurgency, utilizing the principles of revolutionary warfare theories. With the help of these theories, it may be easier to address a gap in academic literature and find the answer to why Boko Haram has survived in the background of several crackdowns from the Multinational Joint Task Force (MNJTF). By analyzing the operating practices of Boko Haram, it would be possible to highlight the ones that play the biggest role in shaping the survivability of the group.

The research problem (question). What factors have contributed the most to the prolonged survival of Boko Haram? Research objective. To determine the main factors that shape the protracted survival of Boko Haram. This objective is to be achieved through the completion of the following research tasks: describe the Focoist and Maoist approaches to revolutionary warfare while explaining their appropriateness for the research of Boko Haram; describe the research methodology used to compile and compare the factors that contribute to the survival of Boko Haram; analyze the practices of Boko Haram in their operational environment through theoretically defined operational pillars; determine the relative importance of different operational pillars in shaping the survivability of Boko Haram.

Defense statement: the primary reason behind the protracted survival of Boko Haram is their military strategy.

The theoretical and empirical analysis yielded the following results: the primary aspect contributing to the protracted survival of Boko Haram is their military pillar. While ISWAP is largely successful due to the combination of its more sustainable strategy for attaining popular support and its military approach, JAS is largely surviving thanks to its unconventional military strategy.

Keywords: *Boko Haram, ISWAP, protracted survival, Revolutionary Warfare.*

Krn. Karolis Liaudeneckas

SAUGUMIZACIJOS DISKURSAS LIETUVOS ŽINIASKLAIDOJE RUSIJOS KARO PRIEŠ UKRAINĄ KONTEKSTE

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

Saugumizacijos diskursas Lietuvoje pasikeitė 2022 m. vasario 24 dieną, kai Rusija pradėjo karinę invaziją į Ukrainą. Karas Ukrainoje dar labiau paskatino Lietuvą eiti saugumizacijos proceso linkme, o žiniasklaida pradėjo dar daugiau rašyti apie Lietuvos saugumo diskursą. Karo metu reikšmingą vaidmenį atlieka žiniasklaida, iš kurios gauname visas naujienas apie esamą situaciją. Informacijos sklaidą lemia ir socialiniai tinklai bei žmonių liudijimai, kai informacija gaunama iš pirmų lūpų. Mums aktualiu aspektu išlieka šio karo sąveika su Lietuva ir jos saugumu. Žiniasklaida Lietuvoje teikia informaciją apie karą Ukrainoje plačiais šaltiniais, ir auditorija ne visada gali pasitikėti šios informacijos patikimumu, nes ne visą informaciją įmanoma patvirtinti remiantis neutraliais šaltiniais.

Tyrimui pasirinktas šių dienų aktualiausias Europai ir Lietuvai konfliktas. Šis baigiamasis darbas atskleidžia, kaip žiniasklaidos priemonės sugeba reaguoti į kylančias grėsmes. Rusijos ir Ukrainos karas buvo netikėtas, todėl svarbu nustatyti, kaip žiniasklaida sugeba reaguoti į konfliktą. Svarbu atkreipti dėmesį, kad šiame darbe tiriamas saugumizacijos diskursas Lietuvos žiniasklaidoje, o ne kaip žiniasklaida veikia auditoriją. Visuomenė bent jau iš dalies formuoja savo žinojimą apie saugumo situaciją pagal auditorijos vartojamus žiniasklaidos pranešimus. Iš to kyla probleminis klausimas, kokį saugumizacijos diskursą kuria Lietuvos žiniasklaidos naujienų portalai LRT.lt bei „Delfi.lt“ ir kaip

jį perteikia auditorijai Rusijos karo su Ukraina kontekste.

Tyrimo tikslas – nustatyti saugumizacijos diskursus, vyraujančius Lietuvos žiniasklaidoje, Rusijos karo su Ukraina kontekste nuo 2022 m. vasario 24 d. iki rugpjūčio 24 d. Tikslui įgyvendinti pasitelkiami šie uždaviniai: 1) apibūdinti saugumizacijos teorijos ir socialinio konstruktyvizmo, kaip pagrindinės teorinės priegios, aktualumą tyrimui, 2) išnagrinėti, kaip kito naujienų portalų LRT.lt ir „Delfi.lt“ publikacijų apie Lietuvos saugumą turinys nuo 2022 m. vasario 24 d. iki rugpjūčio 24 d., 3) nustatyti publikacijų skaičių ir tendencijas LRT.lt ir „Delfi.lt“ portaluose, kuriuose formuojamas saugumizacijos diskursas Lietuvos žiniasklaidoje Rusijos karo su Ukraina kontekste nuo 2022 m. vasario 24 d. iki rugpjūčio 24 d., 4) palyginti „Delfi.lt“ ir LRT.lt naujienų portalus ir jų duomenis dėl saugumizacijos diskurso formavimo Lietuvos žiniasklaidoje.

Ginamieji teiginiai: 1) žiniasklaidos naujienų portalai plačiai kalba apie Rusijos karą su Ukraina labiau perduodami politikų formuojamą saugumizacijos diskursą, negu atsakydami į auditorijos domėjimąsi tokia informacija, 2) saugumizacijos diskursas Lietuvos žiniasklaidos naujienų portaluose tyrimo laikotarpiu procentiškai mažėjo.

Tyrimo metodologinį pagrindą sudaro kritinio diskurso analizė ir interviu. Kaip pagrindinė teorinė prieiga naudojamas socialinis konstruktyvizmas. Kritinė diskurso analizė yra diskurso analizės kryptis, nagrinėjanti kalbos funkciją visuomenėje ir politiniuose procesuose, kuri tradiciškai orientuota į politikų ir valdžios institucijų generuojamus tekstus, tokius kaip naujienos ir politinės kalbos. Naudojamas nuotolinis interviu ir struktūruotas klausimynas, pasitelkiama rašytinė komunikacija tam, kad būtų galima pastebėti, kaip skirtingi žiniasklaidos portalai reagavo ir rašė apie Lietuvos saugumą Rusijos karo su Ukraina kontekste.

Reikšminiai žodžiai: *karas Ukrainoje, konfliktas Ukrainoje, Lietuva, saugumizacija, diskursas, žiniasklaida.*

Krn. Paula Lišauskaitė

KINIJOS IR UKRAINOS STRATEGINĖS PARTNERYSTĖS (2012–2022 METAIS) KAITA KINIJOS GLOBALIOS VIZIJOS KONTEKSTE

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

1991 metų Sovietų Sąjungos griūtis suponavo tai, kad Ukraina ėmė laviruoti tarp Rytų ir Vakarų. Šia Ukrainos geopolitinė orientacija pasinaudojo Kinija – ji pasiūlė Ukrainai pasirašyti Bendrą deklaraciją dėl Kinijos ir Ukrainos strateginės partnerystės užmezgimo ir plėtojimo. 2014 metais Rusijai aneksavus Krymo pusiasalį, Ukrainos valdžios retorikoje nuolat pabrėžta, kad šalis turi kuo skubiau prisijungti prie Europos Sąjungos. Suvokdama didžiausios Europos valstybės geopolitinę svarbą ir nestabilią politinę situaciją, Kinija siekė pasinaudoti dvišale strategine partneryste įgyvendindama savo globalią viziją. Viena iš esminių Kinijos užduočių – savitų taisyklių rinkinių kūrimas, kuris pateisina Pekino manipuliavimą kitų valstybių politiniais sprendimais, šioms nesilaikant Kinijos nustatytų taisyklių. Tai kelia didelį nerimą Europos Sąjungos valstybėms, pabrėžiančioms geopolitinę Kinijos grėsmę ir galimas ambicijas Juodosios jūros regione. Taigi, kyla probleminis klausimas: kaip kito dvišalė strateginė Kinijos ir Ukrainos partnerystė Kinijos globalios vizijos kontekste 2012–2022 metais?

Tyrimo tikslas – įvertinti Kinijos ir Ukrainos strateginės partnerystės kaitą Kinijos globalios vizijos kontekste (2012–2022 metais). Tikslui įgyvendinti suformuluoti šie uždaviniai: 1) atskleisti strateginių partnerysčių sampratą socialinio konstruktivizmo kontekste, 2) suformuluoti dvipakopį empirinio tyrimo dizainą, remiantis Xi Jinpingo kalbomis, oficialiais dokumentais,

ekspertinio diskurso analize bei struktūruotu interviu; tyrimo dizainas apimtų: 2.1. Kinijos globalią viziją, misiją ir priemones; 2.2. Kinijos ir Ukrainos strateginės partnerystės kaitą Kinijos globalios vizijos kontekste, 3) apibrėžti Kinijos globalią viziją, misiją bei priemones, 4) išanalizuoti Kinijos ir Ukrainos strateginės partnerystės kaitą 2012–2022 metais.

Ginamasis teiginys: Kinijos ir Ukrainos strateginės partnerystės kaita 2012–2022 metais atitinka Kinijos suformuotą globalios vizijos tikslą tapti taikos pasaulyje kūrėja ir viešųjų gėrybių teikėja, kuri siekia prisidėti prie pasaulinio vystymosi, ginti tarptautinę tvarką bei bendrąsias žmonijos vertybes.

Šiame bakalauro baigiamajame darbe tyrimo duomenys analizuojami taikant kokybinį turinio analizės metodą. Tyrimo laikotarpis – 2012–2022 metai. Siekiant suvokti strategines partnerystes, kaip taisyklių rinkinius socialinio konstruktyvizmo kontekste, pasitelkiama mokslinės literatūros analizė. Empiriniam tyrimui atlikti buvo taikomi šie tyrimo metodai: kokybinė Xi Jinpingo kalbų turinio analizė, kokybinė Kinijos ir Ukrainos oficialių dokumentų turinio analizė, ekspertinio diskurso kokybinė analizė bei struktūruotas ekspertinis interviu.

Reikšminiai žodžiai: *socialinis konstruktyvizmas, strateginė partnerystė, vizija, misija, Kinija, Ukraina.*

Krn. Mantas Mačionis

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS
MINISTERIJOS IR VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJOS KRIZIŲ KOMUNIKACIJOS
STRATEGIJOS IR TAKTIKOS:
2021 M. MIGRANTŲ KRIZĖS ATVEJIS**

Darbo vadovė – lekt. dr. Viktorija Rimaitė-Beržiūnienė

Nagrinėjant mokslinius darbus apie krizių komunikaciją, jų modelius, strategijas, pastebėta, kad daugiausia dėmesio yra skiriama organizacijų krizių vidinei ir išorinei komunikacijai. Tačiau yra ir nemažai mokslinių darbų, kuriuose krizių komunikacija tiriama, kai krizė kyla ne organizacijoje, o valstybėje, kai atsiranda ir politinės komunikacijos lygmuo, nes krizių komunikacijoje dalyvauja ir politikai, tokio tipo komunikacija tiriama kitų krizių metu, ypač per COVID-19 pandemiją. Pasirinktas šio darbo atvejis – neseniai vykusį ir moksliškai netirtą migrantų krizę Lietuvoje. Tai sudaro prielaidas nagrinėti krizių komunikaciją, kuri vyksta ne tik tam tikroje organizacijoje, bet ir visos valstybės mastu neseniai kilusios migrantų krizės metu.

Tyrimo tikslas – ištirti VRM ir KAM krizių komunikacijos 2021 m. migrantų krizės metu strategiją ir taktiką: atskleisti, kaip ši komunikacija atitinka strateginius modelius, taip pat taktiniu lygiu nustatyti komunikacijos greitį, tikslumą ir nuoseklumą. Tikslui įgyvendinti pasitelkiami šie uždaviniai: 1) suformuoti teorinį tyrimo pagrindą, grįstą situacinės krizės komunikacijos teorija, pristatant pagrindines teorines sąvokas: politinė komunikacija, krizė ir jos stadijos, krizių komunikacija ir lygiai, 2) laikantis teorinių nuostatų, suformuluoti metodologinius kri-

terijus, kuriais remiantis tiriama KAM ir VRM vykdyta migran-
tų krizės komunikacija taktiniu ir strateginiu lygiu, 3) taktiniu
lygiu ištirti KAM ir VRM komunikacijos greitį, tikslumą ir nuo-
seklumą, o strateginiu lygiu ištirti, kaip krizių komunikacijos
strategijos atitinka SKKT strateginius modelius, 4) apibendrinti
tyrimo rezultatus ir suformuluoti išvadas.

Teorinėje dalyje apžvelgiama mokslinė literatūra, kurioje
aprašyta krizių komunikacija ir politinė komunikacija, siekiant
sudaryti sąlygas KAM ir VRM krizių komunikacijos empiriniam
tyrimui. Empirinėje dalyje pasitelktas kokybinis turinio analizės
metodas, nes šis tyrimo metodas suteikia galimybę tirti sociali-
nės medijos įrašų ir internetinių svetainių turinį. Šiame darbe
pasirinkta tirti krizinę stadiją, todėl tyrimo laikotarpis – 2021 m.
birželio, liepos ir rugpjūčio mėnesiai, nes šiuo laikotarpiu krizė
buvo intensyviausia. Tyrimo metu analizuoti KAM ir VRM tin-
klalapiai, KAM ir VRM oficiali „Facebook“ paskyra, viešosios
spaudos konferencijos, kuriose dalyvavo KAM ir VRM atstovai,
ministrų Agnės Bilotaitės ir Arvydo Anušausko „Facebook“ pa-
skyros. KAM ir VRM pasirinktos kaip dvi pagrindinės krizę val-
džiusios Lietuvos Respublikos institucijos.

Reikšminiai žodžiai: *politinė komunikacija, krizė, krizių ko-
munikacija, situacinė krizės komunikacijos teorija, nelegali mi-
gracija, hibridinė ataka.*

Krn. Kernius Miklušis

JUNGTINĖS KARALYSTĖS PASITRAUKIMO IŠ EUROPOS SAJUNGOS PRIEŽASTYS IR PROCESAS

Darbo vadovė – lekt. dr. Danguolė Bardauskaitė

Jungtinės Karalystės išstojimas iš Europos Sąjungos buvo sukrečiantis netikėtas įvykis užsienio politikos apžvalgininkams, tarptautinei bendruomenei, kitoms valstybėms ir, žinoma, pačiai ES. Šis įvykis ir jo procesas ne tik sukretė, bet ir uždavė daugybę klausimų. Du iš jų: kodėl Jungtinė Karalystė pasirinko išstoti ir kas lėmė valstybės bei pačių žmonių apsisprendimą? Vertinant Jungtinės Karalystės pasitraukimo poveikį ES, reikia atkreipti dėmesį, kad Jungtinė Karalystė pasitraukė iš ES, kai jos užsienio politika išgyveno itin sunkų laikotarpį dėl pandemijos. Pasitraukimas buvo didžiulis smūgis ES ir jos prestižui.

Tyrimo tikslas – nustatyti, kokios priežastys lėmė Jungtinės Karalystės pasitraukimą iš ES, ir išanalizuoti pasitraukimo procesą. Tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) pristatyti neoklasikinio realizmo teoriją, išskiriant aspektus, aktualius nagrinėjamam tyrimo objektui, 2) sukonstruoti tyrimo modelį, leidžiantį nustatyti Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES priežastis ir procesą, 3) paaiškinti, remiantis neoklasikinio realizmo teorija, Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES priežastis ir procesą.

Šis baigiamasis darbas yra sudarytas iš trijų pagrindinių dalių. Pirmoji dalis yra įvadas, kuriame pateikiama pagrindinė informacija apie darbo naujumą, aktualumą, taip pat apžvelgiama pagrindinė literatūra, kuria remiamasi, iškeliamos pagrindinės problemos, tikslas, objektas, uždaviniai, ginamieji teiginiai, taip

pat aprašoma darbo struktūra. Pagrindinėje dalyje aprašoma neoklasikinio realizmo teorija, kuria remiamasi analizuojant šaltinius ir tiriant iškeltą darbo problemą. Tiriamojame dalyje analizuojama, kas lėmė Jungtinės Karalystės išstojimą iš ES, ir pasitraukimo procesas. Taip pat šioje dalyje tiriama, kas darė įtaką Jungtinės Karalystės piliečių pasirinkimui balsavimo metu pritarti ar nepritarti išstojimui iš ES. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, kurios apibendrina iškeltus uždavinius, tikslą ir problemą.

Darbe taikomas kokybinis tyrimo metodas. Naudojamas įvykių rinkinys, kalbų analizė ir pirminių bei antrinių šaltinių analizė.

Reikšminiai žodžiai: *neoklasikinis realizmas, užsienio politika, „Brexit“, Jungtinės Karalystės išstojimo priežastys, referendumas.*

Krn. Rokas Rinkūnas

JAV UŽSIENIO POLITIKA KINIJOSE GALIOS AUGIMO AKIVAIZDOJE

Darbo vadovas – doc. dr. Valentinas Beržiūnas

Kinijos ekonominis augimas pakeitė galių balansą pasaulio arenoje. Kinijai užėmus antrą vietą pasaulio ekonomikoje, atsirado naujas konkurentas Jungtinėms Amerikos Valstijoms tiek ekonomine, tiek politine prasme. Akivaizdu, kad pasaulis šiomis dienomis išgyvena dviejų valstybių varžybas dėl įsigalėjimo ir dominavimo pasaulio sistemoje. Atsižvelgdamos į tai, JAV privalo imtis tam tikros užsienio politikos, norėdamos išlikti dominuojančia valstybe. Todėl konkurencija tarp šių šalių atveria galimybę suvokti JAV užsienio politiką, taikomą Kinijos atžvilgiu.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti, kaip auganti Kinijos ekonominė galia veikia JAV užsienio politiką Kinijos atžvilgiu nuo 2017 metų iki 2022 metų. Tikslams įgyvendinti išskirti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti pasaulio sistemos perspektyvą, paaiškinant pagrindines jos sąvokas, 2) aprašyti ekonominius ir politinius geoekonominių zonų santykius, 3) suformuoti tyrimo modelį ir išskirti tyrimo metodus, 4) atskleisti Kinijos augimo arba ėjimo link „branduolio“ raidą, 5) aptarti JAV ėjimo link „periferijos“ prielaidas ir atskleisti kintančio ekonominio galių balanso pasaulinėje ekonominėje sistemoje poveikį JAV politikai, 6) parodyti, kaip kintantis ekonominis galių balansas pasaulinėje ekonominėje sistemoje veikia JAV užsienio politiką Kinijos atžvilgiu.

Šiame bakalauro baigiamajame darbe empiriniai tyrimo duomenys analizuojami taikant kokybinį tyrimo metodą. Teori-

nėje darbo dalyje pateikiami ir paaiškinami pagrindiniai teorijos bruožai ir sąvokos tam, kad, pritaikius pasaulio sistemos teoriją, būtų atskleisti pagrindiniai dinamikos tarp geoekonominių zonų pagrindai bei jų ekonominiai ir politiniai santykiai. Pagrindinėje darbo dalyje pateikiami ir analizuojami antrinių šaltinių (mokslinių darbų, žiniasklaidos svetainių, analitinių centrų), oficialių ir prieinamų valdžios institucijų dokumentų bei valdžios pareigūnų ir politinio elito atstovų pasisakymų, susijusių su JAV politika, Kinijos augimu ir JAV silpnėjimu, duomenys.

Reikšminiai žodžiai: *pasaulio sistemos teorija, pasaulinė ekonominė sistema, Kinija, JAV, D. Trumpas, J. Bidenas, protekcionizmas, užsienio politika, BVP.*

Krn. Mantas Runas

LIETUVOS IR VOKIETIJOS DVIŠALIAI SANTYKIAI 2004–2022 M.

Darbo vadovė – doc. dr. Gintarė Žukaitė-Zelenkienė

Atkūrusi nepriklausomybę ir įstojusi į NATO bei Europos Sąjungą, Lietuva privalėjo stiprinti santykius su Vakarų valstybėmis, ieškoti prekybos partnerių, įgyti stiprų užnugarį tarptautinėje arenoje ir užsitikrinti savo sienų saugumą. Vokietija yra viena didžiausių ir stipriausių šalių Europoje, todėl Lietuvai privalu turėti stiprius ryšius su šia valstybe ir vystyti ekonomi-
nį, politinį bei karinį bendradarbiavimą. Lietuvos ir Vokietijos ryšys fiksuojamas nuo tarpukario laikų. Šiuo laikotarpiu Vokietija buvo pagrindinė Lietuvos partnerė laisvės kovų metu. Antrą kartą Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Vokietija išliko viena iš pagrindinių partnerių, su kuria buvo privaloma vystyti dvišalius santykius.

Mažai tyrinėti Lietuvos ir Vokietijos santykiai 2004–2022 metais. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Lietuvos ir Vokietijos politinį, ekonominį ir karinį bendradarbiavimą 2004–2022 metais. Dėl tiriamojo objekto naujumo ir aktualumo tyrimas atliekamas taikant dokumentų analizę, nes pateikiama informacija yra faktinė. Remiantis liberalizmo teorija, bandoma atskleisti tarpvalstybinio bendradarbiavimo svarbą. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė analizė, siekiant išsiaiškinti, kaip keitėsi Lietuvos ir Vokietijos santykiai nurodytu laikotarpiu ir kokia jų svarba Lietuvai.

Darbas sudarytas iš penkių dalių: įvado, trijų skyrių ir išvadų. Įvade pateikiama pagrindinė informacija apie temos aktualumą, naujumą, apžvelgiama pagrindinė literatūra, iškeliamos tyrimo problemos, aprašomas tyrimo objektas, tikslas, uždavi-

niai, tyrimo metodai, pristatoma darbo struktūra. Pagrindinėje dalyje pateikiama teorija, kuria remiantis išskiriami ir aprašomi pagrindiniai Lietuvos ir Vokietijos karinio bei politinio bendradarbiavimo prieš ir po įstojimo į NATO bei Europos Sąjungą skirtumai. Empirinėje dalyje atsakoma į uždaviniuose iškeltus klausimus. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos ir Vokietijos bendradarbiavimas, karinis bendradarbiavimas, ekonominis bendradarbiavimas, politinis bendradarbiavimas, liberalizmas, dvišaliai santykiai.*

Krn. Dominykas Sabaliauskas

VOKIETIJOS IR RUSIJOS SANTYKIŲ DINAMIKA IR LIETUVOS NACIONALINIS SAUGUMAS

Darbo vadovas – dr. Justinas Juozaitis

Rusijos ir Ukrainos karas paskatino pažvelgti į Rusiją ir jos užsienio politiką kur kas kritiškiau net ir tas valstybes, kurios Rusiją daug dešimtmečių laikė savo partnere. Ne išimtis ir Vokietija, kurios glaudūs dvišaliai santykiai su Rusija šiandien kelia didžiulę grėsmę visai Europai. Vokietija, plėtodama karinį būvimą Lietuvoje, tiekdamą jai karinę techniką ir ginkluotę, išitraukdamą į kitas NATO iniciatyvas, tapo reikšminga Lietuvos nacionalinio saugumo dalimi. Tačiau Vokietija taip pat siekė išlaikyti pragmatiškus santykius su Rusija ir taip didino Europos Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos tiekiamų energetikos išteklių, apribodama bendrijos galimybes reaguoti į agresyvią Rusijos užsienio politiką. Vokietijos atlaidus požiūris į agresorių ir savo interesų siekis verčia sunerimti tokias valstybes, kaip Lietuva, kurioms NATO ir ES integralumas yra labai svarbus užtikrinant šalies nacionalinį saugumą.

Tyrimo tikslas – išnagrinėti Vokietijos ir Rusijos dvišalių santykių implikacijas Lietuvos nacionaliniam saugumui. Tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai: 1) pristatyti esminius klasikinio realizmo teorijos principus, 2) apžvelgti Vokietijos ir Rusijos dvišalių santykių dinamiką, 3) įvardyti Lietuvos nacionalinio saugumo sritis, kurias veikia Vokietijos ir Rusijos santykiai, 4) išskirti Vokietijos ir Rusijos santykių implikacijas Lietuvos nacionaliniam saugumui.

Šiame bakalauro baigiamajame darbe empiriniai tyrimo duomenys analizuojami taikant kokybinės turinio analizės metodą. Teorinėje darbo dalyje pristatomi klasikinio realizmo teorijos principai tam, kad per šią tarptautinių santykių paradigmą būtų atskleidžiamos Vokietijos ir Rusijos dvišalių santykių politikos sąsajos. Empirinėje darbo dalyje pateikiama antrinių šaltinių (mokslinių darbų, žiniasklaidos pranešimų), politinio elito pasisakymų ir oficialių dokumentų, susijusių su Vokietijos ir Rusijos dvišalių santykių dinamika, taip pat su šių santykių implikacijomis Lietuvos nacionaliniam saugumui, analizė.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuva, Vokietija, Rusija, nacionalinis saugumas, klasikinis realizmas, ES, NATO, energetika.*

Krn. Aurimas Sičiūnas

UKRAINOS PERSPEKTYVOS TAPTI NATO NARE

Darbo vadovė – lekt. dr. Agnietė Žotkevičiūtė-Banevičienė

Ukrainos narystė NATO yra svarbus ateityje Rytų Europos geopolitikos svirtas, tačiau Ukrainos perspektyvos tapti NATO nare neatsiejamoms ne tik nuo pačios Ukrainos pozicijos, bet ir nuo NATO ir Rusijos balansavimo. Viena vertus, Ukrainai tapus NATO nare, būtų taikomas NATO 5 straipsnis, dėl kurio karas su Ukraina būtų laikomas karu su visomis Aljanso narėmis. Kita vertus, Ukrainai atsidūrus Rusijos įtakos sferoje, Rusija turėtų saugią buferinę zoną Rytų Europoje ir išplėstų savo apsauginį žiedą. NATO plėtra kelia saugumo dilemą Rusijai, ir, remiantis puolamojo realizmo atstovu Johnu Mearsheimeriu, jai vienintelis būdas išsaugoti savo saugumą yra agresija.

Atsižvelgiant į šias prielaidas, baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** yra išanalizuoti Ukrainos narystės NATO perspektyvas. Tyrimo objektas – Ukrainos narystės NATO poveikis galios balanso kaitai. Darbe, remiantis neorealizmo teorine perspektyva, konkrečiai – puolamojo realizmu, suformuojami Ukrainos balansavimo su Rusija nesant NATO nare ir Ukrainos balansavimo su Rusija esant NATO nare teoriniai modeliai, kurių pagrįstumas tikrinamas tiriant empiriškai. Ukrainos galimybės tapti NATO nare tiriamos pasitelkiant keturių veiksnių analizę: Ukrainos ir Rusijos balansavimo kaitą, NATO plėtrą ir paramą Ukrainai, NATO ir Rusijos bendradarbiavimą bei *status quo* pokyčius. Visi šie veiksniai analizuojami remiantis dviem scenarijais: Ukrainai gaunant NATO valstybių paramą, tačiau nepriklausant NATO, ir Ukrainai esant NATO nare bei taikant NATO 5 straipsnį. Tyrime

apžvelgiamos Ukrainos galimybės balansuoti su Rusija vienu ir kitu atveju bei *status quo* pokyčiai, keliant klausimus, kiek tai paveiktų visą tarptautinę areną ir kokios yra Ukrainos perspektyvos tapti visaverte NATO nare.

Reikšminiai žodžiai: *neorealizmas, balansavimas, prisišliėjimas, geopolitinė padėtis, status quo.*

Krn. Ignas Simanynas

**RUSIJOS SULAIKYMŲ STRATEGIJA JAV
UŽSIENIO POLITIKOJE: DONALDO TRUMPO
IR JOSEPHO BIDENO ADMINISTRACIJŲ
PALYGINIMAS**

Darbo vadovė – vyresn. m. d. dr. Gerda Jakštaitė-Confortola

Galima teigti, kad tarp Rusijos ir Vakarų tvyranti įtampa pasiekė apogėjų. Saugumo aplinkai globaliai ir iš esmės keičiantis, Vakarų lyderiai grįžo prie užmirštos sulaikymo strategijos. Labiausiai tai buvo matoma po 2014 metų Ukrainos krizės, kai Rusija bandė ją okupuoti. Po šių įvykių NATO nusprendė didinti ir stiprinti savo pajėgas rytiniame Aljanso flange. George'as Kennanas, buvęs JAV diplomatas Maskvoje per Šaltąjį karą, vienas geriausių visų laikų kremlinologų, sulaikymo strategijos kūrėjas, 1947 metais į Vašingtoną išsiuntė „Ilgąją telegramą“. Gerai žinomas Donaldas Trumpos „žavėjimasis“ stipriais autoritariniais vadovais, turinčiais polinkį dominuoti savo šalyse ir ilgą laiką likti valdžioje. Per rinkimų kampaniją ir pirmuosius du pirmininkavimo mėnesius jis išreiškė didelę simpatiją Rusijos prezidentui Vladimirui Putinui ir stengėsi viešai jo nekritikuoti. Išrinktas naujas JAV prezidentas Josephas Bidenas turi viziją sukurti naują tvarią strategiją Rusijos atžvilgiu. Sukaupęs dešimtmečius patirties užsienio reikaluose, ypač transatlantiniuose santykiuose, jis puikiai pažįsta Rusiją bei patį V. Putiną, ir kas ne mažiau svarbu – jis pažįsta regioną. JAV prezidentas ir jo užsienio politikos ekspertų komanda puikiai supranta, kad pagrindinis JAV užsienio politikos agresorius yra Rusija ir kad turi naudoti sulaikymą Rusijos atžvilgiu, jog sumažintų jos galią.

Šio tyrimo objektas – Rusijos sulaikymo strategija JAV užsienio politikoje D. Trumpo ir J. Bideno prezidentavimo metu. **Tyrimo tikslas** – nustatyti, kaip buvo taikoma Rusijos sulaikymo strategija D. Trumpo ir J. Bideno prezidentavimo metu. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) pristatyti sulaikymo strategijos sampratą ir bruožus, 2) nustatyti, kaip sulaikymo strategija buvo taikoma iki D. Trumpo prezidentavimo, 3) išsiaiškinti, kaip sulaikymo strategija buvo taikoma D. Trumpo prezidentavimo metu, 4) išsiaiškinti, kaip sulaikymo strategija buvo taikoma J. Bideno prezidentavimo metu, 5) palyginti Rusijos sulaikymo strategijos taikymą D. Trumpo ir J. Bideno prezidentavimo metu.

Šiame bakalauro baigiamajame darbe naudojama kokybinė turinio analizė, išskiriamas jos pagrindinis tikslas ir bruožai. Tyrimo metodologija – žiniasklaidos, dokumentų ir mokslinių šaltinių analizė. Duomenų analizė yra susijusi su JAV užsienio politikos ir diplomatijos elgesio modeliu, susijusiu su tokiu veikėju, kaip Rusija. Taip pat yra naudojama lyginamoji analizė – lyginama, kuo skiriasi dabar taikoma JAV sulaikymo strategija nuo D. Trumpo prezidentavimo metu taikytos strategijos.

Taigi, atliekant kokybinę turinio analizę, siekiama atsakyti į pagrindinį tyrimo klausimą, ar skirtingų administracijų metu keitėsi Rusijos sulaikymo strategija. Jei keitėsi, tai kaip? Taip pat, pritaikant kokybinę lyginamąją analizę, siekiama palyginti strategijų taikymą D. Trumpo ir J. Bideno prezidentavimo metu ir taip gauti galutinį tyrimo rezultatą.

Reikšminiai žodžiai: *JAV, Rusija, sulaikymo strategija, „Ilgoji telegrama“, J. Bidenas, D. Trumpas.*

Krn. Karolis Simanynas

**JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ
PREZIDENTO JOSEPHO BIDENO
ADMINISTRACIJOS SAUGUMO POLITIKOS
POKYČIAI TRANSATLANTINĖJE ERDVĖJE
PO RUSIJOS INVAZIJOS Į UKRAINĄ 2022 M.**

Darbo vadovė – vyresn. m. d. dr. Gerda Jakštaitė-Confortola

Jungtinės Amerikos Valstijos yra viena iš didžiausių pasaulio valstybių, kurios priimami tiek kariniai, tiek politiniai sprendimai turi didelės įtakos tarptautinėje arenoje ir pasaulio ateičiai. XX a. JAV įgyta galia diktavo pasaulio tvarką ir net iki šiol veikia daugumos valstybių sprendimus. JAV vaidmuo tarptautinėje arenoje yra itin svarbus, o kiekviena nauja prezidento administracija atneša naujovių. Prasidėjus Rusijos invazijai į Ukrainą, naujajai JAV administracijai iškilo rimtas klausimas, kaip užtikrinti saugumo politiką ne tik nacionaliniu, bet ir transatlantiniu mastu.

Tebesitęsias Rusijos 2014 m. pradėtas konfliktas su Ukraina. Hibridinis karas Ukrainoje yra Rusijos atliekami plataus masto veiksmai ir karo nusikaltimai, pažeidžiantys tarptautinę teisę. 2022 m. prasidėjusi karinė Rusijos invazija į Ukrainą patraukė daugelio valstybių dėmesį. Siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą, JAV reakcija į karą Ukrainoje buvo gana kategoriška. Dar prieš invaziją Rusijai buvo taikomos sankcijos dėl kylančios įtampos ir provokacijų Ukrainos pasienyje. Šios sankcijos puikiai atskleidė J. Bideno administracijos poziciją, susijusią ne tik su nacionaliniu saugumu, bet ir su saugumo užtikrinimu NATO šalių regionuose. JAV vaidmuo užtikrinant šių regionų saugumą yra itin svarbus siekiant išlaikyti stipriausio aljanso statusą pa-

saulyje, nes didžioji dalis NATO valstybių yra Europoje. Pavojus, kurį Rusija kelia sąjungininkams, yra aiškus kaip niekad, o transatlantinio saugumo užtikrinimas tiesiogiai susijęs su JAV nacionaliniu saugumu. Be to, JAV atstovauja demokratijai, yra tarsi jos skleidėja, tad Rusijos veikslių pasmerkimas yra ne tik kova taikant sankcijas, bet ir demonstravimas, kokius neracionalius veiksmus gali atlikti demokratijos stokojanti valstybė.

Šio tyrimo tikslas – remiantis klasikinio realizmo teorija, išanalizuoti J. Bideno administracijos saugumo politiką transatlantinėje erdvėje nuo karo Ukrainoje pradžios, pagrindinių dėmesį skiriant kariniam saugumui. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) pristatyti naudojamą klasikinio realizmo teoriją ir galimybes aiškinant tiriamą fenomeną, 2) nustatyti Rusijos invazijos į Ukrainą keliamas grėsmes JAV nacionaliniam saugumui transatlantinėje erdvėje, 3) nustatyti, kokių veikslų ėmėsi J. Bideno administracija siekdama užtikrinti JAV nacionalinį saugumą transatlantinėje erdvėje.

Šiame baigiamajame darbe empiriniai tyrimo duomenys analizuojami taikant kokybinės turinio analizės metodą. Teorinėje dalyje aptariami klasikinio realizmo teorijos teiginiai. Šioje dalyje nagrinėjamas ir galios balansas, kuris leido suvokti, kaip valstybės veikia iškilus grėsmei tarptautinėje arenoje. Taip pat detaliam apibūdinama nacionalinio saugumo politika ir sektoriai, kurie yra gyvybiškai svarbūs valstybei siekiant išlaikyti savo saugumą. Empirinėje darbo dalyje pateikiama pirminių ir antrinių šaltinių analizė, susijusi su JAV nacionalinio ir transatlantinio saugumo užtikrinimu.

Ginamasis teiginys: siekdamas užtikrinti nacionalinį saugumą, JAV vykdo griežtą užsienio politiką Rusijos atžvilgiu ir stiprina transatlantinį bendradarbiavimą su NATO šalimis.

Reikšminiai žodžiai: *JAV, saugumo politika, klasikinis realizmas, galios balansas, vidinių jėgų balansavimas, išorinių jėgų balansavimas, nacionalinio saugumo politika, J. Bideno administracija, transatlantiniai santykiai, karas Ukrainoje.*

Krn. Rokas Šarkus

LIETUVOS ATSPARUMO HIBRIDINĖMS GRĖSMĖMS POLITIKOS SITUACIJA IR PERSPEKTYVOS

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

2014 metais pasikeitė regiono saugumo situacija ir grėsmių suvokimas. Tai yra priežastis, kodėl atsparumo hibridinėms grėsmėms politika pradėta formuoti nuo 2014 metų. Hibridinėms operacijoms būdingas platus spektras instrumentų, kurie gali būti taikomi skirtingais deriniais. Vadinas, priešininkas gali prisitaikyti prie formuojamos atsparumo hibridinėms grėsmėms politikos ir ieškoti naujų silpnybių.

Taigi kyla probleminis klausimas: kokia yra Lietuvos atsparumo hibridinėms grėsmėms politikos situacija ir perspektyvos? Tam, kad būtų galima išsiaiškinti politikos situaciją ir perspektyvas, privalu išanalizuoti Lietuvos atsparumo hibridinėms grėsmėms politiką 2014–2022 metais. **Tyrimo tikslas** – įvertinti Lietuvos atsparumo hibridinėms grėsmėms politikos perspektyvas, remiantis silpnybių, stiprybių, galimybių ir grėsmių analize. Šiam tikslui įgyvendinti iškeliami keturi tyrimo uždaviniai: 1) išanalizavus atsparumo hibridinėms grėsmėms teorinę koncepciją, pateikti atsparumo hibridinėms grėsmėms vertinimo modelį, 2) remiantis atsparumo hibridinėms grėsmėms teorine koncepcija, suformuluoti tyrimo dizainą, leidžiantį vertinti Lietuvos atsparumo hibridinėms grėsmėms politikos situaciją ir perspektyvas, 3) išanalizuoti Lietuvos atsparumo hibridinėms grėsmėms politikos situaciją, atsižvelgiant į atsparumo hibridinėms grėsmėms sintetinį modelį, 4) atlikti Lietuvos atsparumo hibridinėms grėsmėms politikos stiprybių, silpnybių, galimybių

ir grėsmių analizę.

Baigiamąjį darbą sudaro trys skyriai: 1) „Atsparumo hibridinėms grėsmėms teorinė koncepcija“, 2) „Empirinio tyrimo organizavimas“, 3) „Lietuvos atsparumo hibridinėms grėsmėms politika“. Empirinio tyrimo metu atlikta kokybinė dokumentų turinio analizė ir ekspertiniai interviu.

Reikšminiai žodžiai: *hibridinės grėsmės, atsparumo hibridinėms grėsmėms politika, Lietuva.*

Krn. Vitalijus Tyščukas

RUSIJOS ĮTAKA UKRAINOS GEOPOLITINĖS ORIENTACIJOS KAITAI 2014–2022 METAIS

Darbo vadovė – lekt. dr. Viktorija Rimaitė-Beržiūnienė

2014 metais įvykusi Euromaidano, arba Orumo, revoliucija Ukrainoje simbolizavo naują Ukrainos geopolitinės raidos etapą. Po SSRS žlugimo Ukraina, nepaisant vykdytos daugiavektoriškos politikos, iš esmės liko politinėje, ekonominėje ir kultūrinėje Rusijos įtakoje. 2014 metais įvykusi Rusijos agresija prieš Ukrainą, privertė šią valstybę susieti savo ateitį su Vakarais. Po 2014 metų vykdyti Ukrainos geopolitinio kodo tyrimai apžvelgia tik tam tikrus šios šalies geopolitinio kodo kaitos požymius, tad būtinas kompleksinis Ukrainos geopolitinio kodo tyrimo atnaujinimas. Norint suvokti dabartinės Ukrainos geopolitinės orientacijos pokytį, būtina suformuoti naują Ukrainos geopolitinį kodą, kuris padėtų suvokti, kokios istorinės bei geopolitinės priežastys jį lėmė, ir suprasti, kiek svarbūs Ukrainos geopolitinės orientacijos kaitai yra istoriškai susiklostę Rusijos ir Ukrainos santykiai bei pastarųjų metų Rusijos veiksmai Ukrainos atžvilgiu.

Tyrimo tikslas – vadovaujantis geopolitinio kodo koncepcija, nustatyti Ukrainos geopolitinės orientacijos kaitą ir ją pagrindžiančius procesus 2014–2022 metais. Tyrimo uždaviniai: 1) išanalizavus geopolitinių kodų teorinę koncepciją, suformuluoti teorines prielaidas valstybių geopolitinių kodų analizei, 2) remiantis teorinėmis prielaidomis, suformuluoti tyrimo metodologiją ir analitinę strategiją, apimančią duomenų atrankos principus ir konceptualų analizės modelį, 3) identifikuoti Ukrainos geopolitinę orientaciją iki 2014 m., atsižvelgiant į Ukrainos

geopolitinį kodą, 4) identifikuoti Ukrainos geopolitinę orientaciją 2014–2022 m., atsižvelgiant į Ukrainos geopolitinį kodą.

Tyrimui pasirinktas kokybinės turinio analizės metodas. Analizuojami pirminiai ir antriniai šaltiniai: pirminiai šaltiniai – Ukrainos įstatymai, tarptautinės sutartys, Ukrainos konstitucija, antriniai šaltiniai – Ukrainos ir kitų šalių politikos ekspertų, Ukrainos analitinių centrų mokslinė literatūra ir tyrimai Ukrainos geopolitikos, istorijos, santykių su Rusija ir Vakarais bei bendrijomis tematika. Metodologiniai tyrimo principai detaliau apibrėžiami metodologinėje darbo dalyje.

Ginamasis teiginys: Ukrainos geopolitinę orientaciją į Vakarus labiausiai veikė geoistoriniai santykiai su Rusija bei pastarosios mėginimas išlaikyti Ukrainą savo įtakos sferoje kariniais būdais.

Reikšminiai žodžiai: *geopolitika, geopolitinis kodas, geoistorija, Ukrainos ir Rusijos santykiai, geopolitinė kaita, dekomunizacija, geopolitinė orientacija, geopolitinė gravitacija, valstybinė tapatybė, geopolitinė tapatybė.*

Krn. Vilius Vaivada

**POLITINIAI KALINIAI
BALTARUSIJOJE 1996–2022 METAIS:
JŲ INSTRUMENTALIZACIJOS BALTARUSIJOS
UŽSIENIO POLITIKOJE KAITA**

Darbo vadovė – prof. dr. Irminda Matonytė

Po jau ne kartą suklastotų rinkimų Baltarusijoje galima stebėti opozicijos suaktyvėjimą. Šalyje opozicija jau seniai neturi žodžio laisvės, o pilietinės visuomenės atstovai yra persekiojami, kankinami ir įkalinami. 2020–2021 m. masinėse represijose išryškėjo dar viena tendencija: pilietinės visuomenės atstovai, užsienio valstybės piliečiai, dvigubą pilietybę turintys asmenys ir kiti režimui potencialiai naudingi arba pavojingi žmonės gali būti persekiojami ir įkalinami Baltarusijos režimo siekiant juos panaudoti vystant „vakarietišką“ užsienio politiką. Baltarusijos režimas, siekdamas išsilaikyti valdžioje, naudoja politinius kalinius ne tik kaip tam tikrą spaudimo įrankį opozicijai ir vidaus auditorijai, bet ir kaip priemonę gerinti ryšius su demokratinėmis Vakarų valstybėmis. 2022 m. pavasarį A. Lukašenkos iniciatyva dėl politinių kalinių amnestijos buvo siekiama tokių manipuliacinių tikslų tarptautinėje politikoje, tačiau Vakarų valstybės šiuo požiūriu išliko skeptiškos.

Baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – atskleisti, kokiomis vidaus politikos aplinkybėmis ir kaip Baltarusijos užsienio politikoje buvo vystomi „vakarietiškas“ *versus* „prokremliškas“ užsienio politikos vektoriai, žvelgiant per politinių kalinių instrumentalizacijos prizmę. Tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai: 1) išryškinti pagrindines neoklasikinio realizmo teorijos įžvalgas, kuriomis remiantis politinių kalinių temą galima nagrinėti

autoritarinės valstybės užsienio politikos kontekste, 2) parengti dvipakopį empirinio tyrimo dizainą, skirtą nustatyti, kaip Baltarusijos režimas, vystydamas vakarietišką ir prokremlišką užsienio politiką, instrumentalizuoja politinius kalinius, 3) apžvelgti nuo 1996 m. iki 2022 m. politinių kalinių vietą A. Lukašenkos vystomoje užsienio politikoje su „Vakarais“ ir Rusija, 4) susitelkiant į 2020–2021 m., atlikti „Viasna 96“ politinių kalinių Baltarusijoje duomenų bazės analizę, išryškinant jų politinį, socialinį profilį ir jo naudojimo „vakarietiškoje“ užsienio politikoje ribas.

Atliekant tyrimą, naudotas kokybinio tyrimo metodas. Mokslinė literatūra apžvelgiama akcentuojant neoklasikinio realizmo perspektyvą. Aprašomas visas A. Lukašenkos vadovavimo laikotarpis, daugiau susitelkiant į 2020–2021 m. vykčius protestus. Empiriniai duomenimis grįstoje dalyje pristatomi ir analizuojami pilietinės visuomenės atstovų politinio persekiojimo ir įkalinimo atvejai, politinių kalinių instrumentalizavimas vystant vakarietišką ir prokremlišką užsienio politiką. Taip pat ypatingas dėmesys kreipiamas į „Viasna 96“ veiklą ir šios organizacijos internetinėje svetainėje pateikiamą politinių kalinių duomenų bazę, kuri leidžia išryškinti politinių kalinių naudojimą Baltarusijos santykiuose su „Vakarais“.

Ginamasis teiginys: Baltarusijos režimo politinių kalinių naudojimas vykdant vakarietišką užsienio politiką yra (ir vis labiau tampa) ribotas. Papildomas ginamasis teiginys: Baltarusijos režimo politinių kalinių naudojimas vykdant prokremlišką politiką (santykiuose su Rusija) yra nerelevantiškas.

Reikšminiai žodžiai: *politinis kalinys, pilietinis protestas, neoklasikinis realizmas, „Viasna 96“, autoritarizmas, žmogaus teisės.*

Krn. Laurynas Veselga

KARINĖS STRATEGIJOS ĮTAKA KARINIAM EFEKTYVUMUI: RUSIJOS KARO UKRAINOJE ATVEJO ANALIZĖ

Darbo vadovas – doc. dr. Algirdas Revaitis

2022 m. vasario 24 d. tapo lemiamą dieną, nuo kurios pradėjo silpnėti Ukrainos nepriklausomybė. Pastebima, kad jau nuo 2014 m. ėmė didėti įtampa tarp Ukrainos ir Rusijos, kol ji išaugo į plataus masto karą, pradėtą Rusijos. Rusijos įsiveržimas į Ukrainą yra vienas iš didžiausių karų, prasidėjusių XXI amžiuje. Kadangi karas tebesitęsia ir įvykiai Ukrainoje yra visiškai nauji, šiame darbe tiriama Rusijos karinės strategijos, naudojamos Ukrainoje, įtaka kariniam efektyvumui. Dėl įvykių naujumo stinga platesnių analizių, ar Rusijos naudojama strategija pasiteisina jos ginkluotosioms pajėgoms.

Baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – išanalizuoti Rusijos karinės strategijos įtaką jos kariniam efektyvumui Rusijos ir Ukrainos kare nuo 2022 m. vasario 24 d. iki 2022 m. balandžio 2 d. Tikslui įgyvendinti keliami šie uždaviniai: 1) remiantis strategijos teorija, apibrėžti karinės strategijos ir karinio efektyvumo tarpusavio ryšį, 2) adaptuoti pasirinktą JAV mokslininkų Jeffrey Meiserio, Temmo Cramerio ir Ryano Turnerio-Brady teorinį modelį Rusijos karinės strategijos įgyvendinimo kare su Ukraina analizei, 3) išanalizuoti praktinį Rusijos karinės strategijos elementų taikymą kare su Ukraina, 4) įvertinti Rusijos karinės strategijos elementų įtaką kariniam efektyvumui kare Ukrainoje.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė bei empirinė dalys bei baigiamoji dalis. Pirmojoje, teorinėje, darbo dalyje atskleidžiamas ir apibūrinamas teorinis karinės strategijos ir karinio

efektyvumo santykis. Toliau šioje dalyje analizuojamas amerikiečių mokslininkų J. Meiserio, T. Cramerio ir R. Turnerio-Brady teorinis modelis, kuris vėliau pritaikomas analizuojant Rusijos naudojamos karinės strategijos įgyvendinimą kare su Ukraina. Empirinėje darbo dalyje tiriamas praktinis Rusijos karinės strategijos elementų: greičio ir netikėtumo naudojimo, karo kontrolės bei išteklių sutelkimo, taikymas kare su Ukraina ir atliekamas jų įtakos kariniam efektyvumui vertinimas.

Atliekant tyrimą, taikytas kokybinio tyrimo metodas. Duomenims rinkti pasirinkta pirminių ir antrinių šaltinių analizė, pasirinkto atvejo analizė.

Reikšminiai žodžiai: *karinė strategija, karinės strategijos elementai, Rusijos ir Ukrainos karas, karinis efektyvumas, invazija.*

Krn. Edmundas Ziekis

VALSTYBIŲ NARIŲ SANKCIONAVIMO MECHANIZMAS EUROPOS SĄJUNGOJE: LENKIJOS IR VENGRIJOS ATVEJAI

Darbo vadovas – doc. dr. Vytautas Isoda

Europos Sąjunga yra galingiausias ir daugiausiai įtakos turintis politinis darinys Europoje bei viena reikšmingiausių pasaulyje. Toks rezultatas buvo pasiektas tik visoms Bendrijos narėms veikiant kaip vieningam dariniui. Norint, kad valstybės narės veiktų vieningai, reikalingos įvairios priemonės. Tam skirti įvairūs sutarimai ir sutartys, iš kurių viena pagrindinių yra Europos Sąjungos sutartis, reglamentuojanti visoms narėms suprantamas normas. Nors Europos Sąjunga yra savanoriškumo principu grįsta bendrija, kyla prieštaravimų ar sąmoningo susitarimų ir reikalavimų nevykdymo. Tokiems atvejams suvaldyti ir buvo sukurtas sankcionavimo mechanizmas, susidedantis iš trijų lygių – baudų, finansavimo iš Europos Sąjungos biudžeto stabdymo ir narystės bei jos teikiamų teisių suspendavimo. Dėl pastarojo sankcijų lygio svarstomo pasitelkimo aktualu ištirti priežastis, sukėlusias būtent tokios priemonės naudojimo precedentą.

Tyrimo tikslas – nustatyti sankcijų prieš Lenkiją ir Vengriją priežastis. Tikslui įgyvendinti iškelti šie uždaviniai: 1) pristatyti ES socializacijos mechanizmą, remiantis konstruktyvizmo teorija, 2) išanalizuoti ES sankcijų Lenkijos atžvilgiu atvejį, atkreipiant dėmesį į Lenkijos įstojimą į Europos Sąjungą, dalyvavimą Bendrijos veiklose ir sankcijų pritaikymo precedentus, 3) išanalizuoti ES sankcijų Vengrijos atžvilgiu atvejį, atkreipiant dėmesį į patekimą į Europos Sąjungą, dalyvavimą Bendrijos veiklose ir

sankcijų pritaikymo precedentus, 4) atlikti Lenkijos ir Vengrijos atvejų lyginamąją analizę, atsižvelgiant į teorinius socializacijos bruožus.

Ginamasis teiginys: Europos Sąjunga, kaip vertybėmis grįstas valstybių kolektyvas, taiko sankcijas visais atvejais, kai kolektyvo narys tas vertybes pažeidžia.

Reikšminiai žodžiai: *socializacija, socialinė grupė, normos, identitetas, Kopenhagos (narytės ES) kriterijai.*

Krn. Marija Zubrickaitė

**KOLEKTYVINĖS ATMINTIES NAUDOJIMAS
LIETUVOS UŽSIENIO POLITIKOJE:
LIETUVIŠKŲ PAMINKLŲ JAV ANALIZĖ**

Darbo vadovė – lekt. Viktorija Rimaitė-Beržiūnienė

Vis dažniau akademikai, politikos formuotojai skiria daugiau dėmesio sąsajoms tarp įvairių atminties formų bei užsienio politikos. Domimasi, koks yra šių reiškinių santykis, kaip tai, kas kolektyviai atsimenama, galima panaudoti formuojant užsienio politikos darbotvarkę ir siekiant politinių tikslų. Kolektyvinė atmintis iš užsienio politikos perspektyvos Lietuvoje analizuojama gana menkai, nors daugelis praeities įvykių glaudžiai susiję su dabartimi. Tyrėjus, dirbančius atminties ir politikos santykio srityje Lietuvoje, išskirtinai domina sovietmetis, sociokultūrinės traumos ryšiai su kolektyvine atmintimi, kolektyvinės atminties pagalba formuojant įvaizdį, tautiniai veikėjai kaip kolektyvinės atminties formuotojai, o kolektyvinės atminties naudojimo per užsienio politikos prizmę tyrimų yra itin mažai.

Šio **tyrimo tikslas** – išanalizuoti kolektyvinės atminties naudojimą užsienio politikoje ir, remiantis dviejų atvejų (paminklų) analize, parodyti, kaip kolektyvinės atminties praktikos padeda įgyvendinti Lietuvos užsienio politiką. Tyrimo uždaviniai: 1) remiantis socialinio konstruktyvizmo teorija, pateikti teorinį tyrimo pagrindą, pristatantį socialinio konstruktyvizmo, kolektyvinės atminties ir užsienio politikos ryšį, 2) suformuluoti tyrimo metodologiją, kurios pagrindu analizuojama kolektyvinė atmintis kaip užsienio politikos įgyvendinimo įrankis, 3) išanalizuoti, kaip paminklas, skirtas S. Dariui ir S. Girėnui, yra pasitelkiamas

Lietuvos užsienio politikos tikslais, 4) išanalizuoti, kaip paminklas, skirtas A. Ramanauskui-Vanagai, yra pasitelkiamas Lietuvos užsienio politikos tikslais.

Baigiamąjį darbą sudaro šios dalys: santrauka, įvadas, pagrindinė dalis, išvados ir rekomendacijos, literatūros šaltinių sąrašas bei priedai. Įvade paaiškinamas temos aktualumas, ištirtumas, darbo problematika, apibūdinamas empirinis tyrimas, apibrėžiamas tyrimo klausimas, tikslas, tyrimo objektas, tyrimo uždaviniai, ginamasis teiginys, tyrimo metodas, teorinė prieiga. Pagrindinę darbo dalį sudaro trys skyriai: teorinis, metodologinis ir empirinis. Teorijos skyrius susideda iš trijų dalių: socialinio konstruktyvizmo teorinių prielaidų, kolektyvinės atminties ir socialinio konstruktyvizmo santykio bei kolektyvinės atminties įveiklinimo užsienio politikoje. Empirinėje dalyje taikoma diskurso analizė, ja remiantis atliekama atvejų analizė apie paminklus, skirtus A. Ramanauskui-Vanagai, S. Dariui ir S. Girėnui, kuri papildoma ekspertiniais interviu. Diskurso analizė: renkama medžiaga apie pasirinktus paminklus, URM pranešimai bei programos, tekstai, kuriuose aprašoma paminklų simbolika ir reikšmė. Ekspertiniai interviu: atlikus pasirinktų paminklų analizę, daromi ekspertiniai interviu su atminties tyrinėtojais, siekiant išsiaiškinti, kaip kolektyvinė atmintis yra pasitelkiama Lietuvos užsienio politikoje. Darbo pabaigoje pateikiamos apibendrinančios išvados, rekomendacijos ir literatūros šaltiniai bei priedai.

Iškelti du ginamieji teiginiai: 1) konstruktyvizmo teorinė prieiga suteikia pagrindą išanalizuoti kolektyvinės atminties naudojimą Lietuvos užsienio politikoje, 2) lietuvių diasporos pi-
lietinė iniciatyva formuoja tautinį tapatumą.

Reikšminiai žodžiai: *kolektyvinė atmintis, socialinis konstruktyvizmas, diskurso analizė, užsienio politika, atvejo analizė.*

**GYNYBOS IŠTEKLIŲ
VADYBOS PROGRAMOS
MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Mindaugas Bagdonavičius

**MIGRANTŲ INTEGRACIJOS VISUOMENĖJE
VERTINIMAS UŽTIKRINANT
SOCIALINĘ GEROVĘ**

Darbo vadovė – vyresn. m. d. dr. Renata Činčikaitė

Migracijos keliamos krizės bei jų mastas tampa iššūkiu ne vienai valstybei ir reikalauja imtis tam tikrų strateginių sprendimų, kurių rezultatus tos valstybės visuomenė pajus vėliau. Vienas iš strateginių sprendimų – tai sėkmingas migrantų integravimas visuomenėje. Integravimas yra daugialypis procesas, kuris turi būti tinkamai pasvertas ir pagrįstas migrantų integracijos visuomenėje vertinimais, nustatant lemiamų veiksnių poveikį migrantams ir valstybei.

Šio tyrimo objektas – migrantų socialinė gerovė visuomenėje. **Tyrimo tikslas** – suformuoti migrantų integracijos visuomenėje užtikrinant socialinę gerovę koncepcinį vertinimo modelį. Tyrimo uždaviniai: 1) atlikus mokslinės literatūros analizę, apibrėžti migrantų ir socialinės gerovės sampratas, išskirti migrantų socialinę gerovę visuomenėje lemiančius veiksnius ir suformuoti migrantų integracijos visuomenėje užtikrinant socialinę gerovę vertinimo koncepcinį modelį, 2) suformuluoti migrantų integracijos visuomenėje užtikrinant socialinę gerovę vertinimo metodologiją ir prielaidas, 3) pristatyti empirinio tyrimo rezultatus.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, išskiriamos penkios išorinių veiksnių grupės, kurios tiesiogiai veikia migrantų integraciją visuomenėje siekiant socialinės gerovės. Įvertinus mokslinės literatūros šaltiniuose pateikiamus individo hierarchinius poreikius, išskiriamos penkios tokių poreikių pakopos, tiesio-

giai nulemiančios asmenybės sėkmingą integralumą koreliuojant asmenybės poreikius su visuomenėje paplitusiu gyvenimo modeliu. Sujungus išorinius veiksnius ir individo hierarchinius poreikius į bendrą migrantų integracijos visuomenėje siekiant socialinės gerovės vertinimo sistemą, sukurtas migrantų integracijos visuomenėje koncepcinis vertinimo modelis.

Metodologinėje darbo dalyje išsamiai aptariamos migrantų integracijos visuomenėje užtikrinant socialinę gerovę tyrimo problemos, prielaidos, metodika, tyrimo algoritmas, instrumentai, atliekant tyrimą naudoti statistiniai duomenys, tyrimo imtis ir apribojimai.

Empirinėje migrantų integracijos visuomenėje užtikrinant socialinę gerovę tyrimo dalyje pateikiami kokybinio ir kiekybinio tyrimo rezultatai, kurie patvirtina glaudžias sąsajas ir tarp išorinių veiksnių bei individo hierarchinių poreikių, kurių rodikliai koreliuoja vieni su kitais. Lemiamų veiksnių identifikavimas leido sudaryti migrantų integracijos visuomenėje koncepcinį vertinimo modelį ir empiriniais tyrimais patikrinti jo taikymą praktikoje. Migrantų integracijos visuomenėje užtikrinant socialinę gerovę koncepcinis vertinimo modelis sudarė sąlygas įvertinti valstybės integralumą laiko ir kitų valstybių atžvilgiu.

Tyrimo rezultatai parodė, kad geriausias integralumo rezultatas pasiekiamas vertinant atskirais laikotarpio etapais, tam tikroje nustatytoje vietovėje taikant skirtingus veiksnius, kurie tenkina migranto poreikius. Vertinimo rezultatai taip pat turėtų būti naudojami siekiant pagerinti integracijos procesą ir užtikrinti, kad migrantai taptų produktyvūs ir visaverčiai visuomenės nariai.

Reikšminiai žodžiai: *migracija, migrantai, socialinė gerovė, vertinimas, integracija visuomenėje.*

Donatas Dilys

SAVIVALDYBIŲ BENDRADARBIAVIMO SU PRIVAČIU SEKTORIUMI GALIMYBĖS MOBILIZACIJOS ATVEJU

Darbo vadovė – vyr. m. d. dr. Ieva Meidutė-Kavaliauskienė

Šiuolaikinis nuolatos besikeičiantis pasaulis įpareigoja visas mūsų valstybės institucijas būti pasirengusias reaguoti į ekstremaliausias situacijas ir grėsmes nacionaliniam saugumui. Tačiau pastarųjų metų ekstremaliosios situacijos atskirose šalyse ir visame pasaulyje, tokios kaip pabėgėlių krizė Europoje, COVID-19 pandemija, karas Ukrainoje, įrodė, kad viešasis sektorius su iššūkiais susitvarko daug lengviau į pagalbą pasitelkdamas privataus sektoriaus subjektus.

Kadangi viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje mūsų valstybėje yra gana naujas reiškinys, svarbu išsiaiškinti, kaip tarpinstitucinis bendradarbiavimas vyksta šiuo metu, nustatyti šio bendradarbiavimo galimus trūkumus, viešojo ir privataus sektorių lūkesčius, pasiūlyti teorinį tokio bendradarbiavimo modelį.

Baigiamojo magistro darbo problema: nėra detaliai įvertintos privataus sektoriaus gyvybiškai svarbių paslaugų ar prekių teikimo galimybės tenkinant savivaldybių poreikius mobilizacijos metu ir tam neišnaudotas privataus sektoriaus potencialas. **Tyrimo tikslas** – sukurti savivaldą ir privatų sektorių tenkinančią teorinį bendradarbiavimo modelį teikiant mobilizacijos metu savivaldai reikalingas gyvybiškai svarbias paslaugas ar tiekiant būtinas prekes. Šiam tikslui pasiekti suformuluoti trys uždaviniai: 1) atlikti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo mobilizacijos atveju teorinių aspektų analizę, 2) išanalizuoti

galimo savivaldybių bendradarbiavimo su privačiu sektoriumi mobilizacijos metu esamą situaciją, 3) sukurti teorinį bendradarbiavimo modelį, kuris tenkintų savivaldybių poreikį apsirūpinti gyvybiškai svarbiomis paslaugomis ar prekėmis mobilizacijos atveju ir kuris būtų patrauklus privačiam sektoriui.

Tyrimo metu atliktas kokybinis tyrimas, naudojant pusiau struktūruotą interviu. Apklausiant patirtį mobilizacijos srityje turinčius savivaldybės darbuotojus, siekta identifikuoti esmines problemas ir galimus problemų sprendimo būdus efektyviai išnaudojant privataus sektoriaus teikiamas galimybes mobilizacijos atveju.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) savivaldybėse civiline sauga, mobilizacija ir ekstremaliųjų situacijų valdymu besirūpinantys specialistai, puikiai žinodami apie bendradarbiavimo su verslo ir nevyriausybinio sektoriu galimybes, ne visada šio sektoriaus subjektus įtraukia į tokių situacijų valdymo planus, 2) viešojo ir privataus sektorių teisinis reglamentavimas esant mobilizacijai ir ekstremaliosioms situacijoms yra painus, sudėtingas, viešajam ir privačiam sektoriams keliantis daug baimių ir neaiškumų, o dėl prastos viešojo sektoriaus specialistų ir institucijų komunikacijos arba visiško jos nebuvimo, verslo ir nevyriausybinio sektoriaus subjektai negauna informacijos apie esamą poreikį ir galimybes bendradarbiauti sprendžiant mobilizacijos ir ekstremaliųjų situacijų valdymo klausimus jų žinių ir kompetencijos ribose, 3) situaciją galima pakeisti, jei būtų imtasi šių priemonių: sudarytas aiškesnis teisinis reglamentavimas, atliktas tyrimą, nustatytas verslo ir nevyriausybinio sektoriaus turimas prisidėjimo potencialas (inžinerinis, finansinis, logistinis ir kt.), vykdomi nuolatiniai skirtingų sektorių atstovų susitikimai, supažindinant su reagavimu esant mobilizacijai ar kitoms ekstremaliosioms situacijoms bei galimybėmis bendradarbiauti.

Reikšminiai žodžiai: *viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas, mobilizacija, ekstremalioji situacija.*

Linās Gerbutavičius

KARINIO ŽMOGIŠKOJO KAPITALO ĮTAKA NACIONALINIAM SAUGUMO SUVOKIMUI: SAUSUMOS PAJĖGŲ VADOVYBĖS ATVEJIS

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų vadovybės štabo žmogiškojo kapitalo įtaka nacionaliniam saugumo suvokimui yra menkai iširta. Mažai tyrinėjama karinio personalo įtaka nacionaliniam saugumui, taip pat nedaug tyrimų, besigilinančių, kur Sausumos pajėgos turėtų daugiau investuoti tobulindamos žmogiškojo kapitalo elementus.

Tyrimo pagrindinis objektas – Sausumos pajėgų vadovybės štabo karinio žmogiškojo kapitalo įtaka nacionaliniam saugumo suvokimui. Šio **tyrimo tikslas** – išnagrinti Sausumos pajėgų vadovybės štabo žmogiškojo kapitalo įtaką nacionaliniam saugumo suvokimui. Tikslui pasiekti iškelti uždaviniai: 1) išnagrinti žmogiškojo kapitalo ir nacionalinio saugumo teorinius aspektus, 2) įvertinti Sausumos pajėgų vadovybės štabo žmogiškojo kapitalo įtaką nacionaliniam saugumo suvokimui, 3) identifikuoti nacionalinio saugumo suvokimo silpnąsias ir stipriąsias puses iš žmogiškojo kapitalo perspektyvos.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, keturi teoriniai skyriai, kuriuose aptariama žmogiškojo kapitalo samprata, nacionalinio saugumo teoriniai ir teisiniai aspektai, žmogiškojo kapitalo svarba nacionaliniam saugumui: karinis aspektas ir vadybos modelis, taip pat tyrimo metodologija, tiriamoji dalis, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Rengiant šį baigiamąjį darbą, buvo panaudoti 75 literatūros šaltiniai. Atliekant tyrimą, taikyta kiekybinė metodologija. Empiriniam duomenų

rinkimui buvo pasitelkta anketinė apklausa. Duomenys surinkti Sausumos pajėgų vadovybės štabe. Iš 169 profesinės karo tarnybos karių apklausta 120, nes kai kurie kariai buvo išvykę į komandiruotes arba atostogavo. Prieš tyrimą buvo susisiekiama su skyrių viršininkais dėl leidimo išdalyti anketas jiems pavaldiems kariams, sutariant tinkamiausią dieną ir laiką.

Atlikus tyrimą apibendrinant rezultatus, pastebėta, kad ne visos hipotezės buvo patvirtintos. Pirmoji patvirtinta hipotezė, kad kario motyvacija daro didžiausią poveikį nacionaliniam saugumo suvokimui vertinant karių asmenines savybes. Antroji hipotezė buvo iš dalies atmesta, nes vertinant klausimyno karių patirties bloką, išryškėjo, kad didžiausią įtaką nacionaliniam saugumo suvokimui daro kompetencija, tačiau visi veiksniai, vertinant karių patirtį, daro įtaką nacionaliniam saugumo suvokimui ir tarpusavyje koreliuoja. Trečioji hipotezė taip pat iš dalies atmesta, nes, vertinant klausimyno lyderių savybių bloką, atskleista, kad didžiausią įtaką nacionaliniam saugumo suvokimui daro lyderių atsakomybės jausmas, tačiau visi veiksniai, vertinant lyderio savybes, daro įtaką nacionaliniam saugumo suvokimui ir tarpusavyje koreliuoja.

Reikšminiai žodžiai: *žmogiškasis kapitalas, nacionalinis saugumas, žmogiškojo kapitalo elementai, nacionalinio saugumo elementai, nacionalinio saugumo teisiniai aspektai, Sausumos pajėgos.*

Eugenijus Grigas

REVERSINĖS LOGISTIKOS PROCESŲ VERTINIMAS LIETUVOS KARIUOMENĖJE

Darbo vadovas – prof. dr. Aidas Vasilis Vasiliauskas

Akivaizdūs klimato pokyčiai, senkantys gamtos ištekliai ir dideli sukauptų atliekų kiekiai sąvartynuose rodo žmogaus ūkinės veiklos daromą nepataisomą žalą aplinkai. Aplinkos tarša tiesiogiai veikia visuomenės sveikatą ir gyvenimo kokybę, todėl reikia sukurti ir pritaikyti naujus teorinius vadybos modelius praktikoje, kur ilgus metus formavosi abejingas požiūris į aplinkos apsaugą.

Lietuvos kariuomenė yra didelė organizacija, ir joje sunkiai įgyvendinamos naujovės. Padaliniai veikia visoje Lietuvos teritorijoje, o apie atliekų tvarkymo organizavimą viešai prieinamų duomenų beveik nėra, todėl šio baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – atlikti esamos Lietuvos kariuomenės atliekų tvarkymo sistemos vertinimą ir pateikti koncepcinį atliekų tvarkymo modelį, pagrįstą reversinės logistikos principais.

Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) išanalizuoti reversinės logistikos teorinius ir praktinius aspektus, 2) išnagrinėti šiuo metu Lietuvos kariuomenėje taikomos atliekų tvarkymo sistemos ypatumus, 3) pasiūlyti koncepcinį atliekų tvarkymo modelį, grindžiamą reversinės logistikos principais ir atitinkantį Lietuvos kariuomenės poreikius.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys pagrindinės dalys: pirmojoje dalyje nagrinėjami teoriniai reversinės logistikos aspektai, antrojoje – aprašomi tyrimo metodai, trečiojoje dalyje pateikiamas tyrimas apie atliekų tvarkymo padėtį Lietuvos ka-

riuomenėje ir pristatoma Lietuvos kariuomenei sukurta bei pritaikyta metodika, kuri leistų pagerinti atliekų apskaitą ir kontrolę. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, literatūros sąrašas ir priedai.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenys rinkti pasitelkus dokumentų analizės ir interviu metodus. Tyrimui svarbiausi du ekspertai, kurie organizuoja ir administruoja Lietuvos kariuomenės padaliniuose susidarančių atliekų tvarkymą. Atliekant tyrimą, lyginamuoju ir aprašomuoju metodais buvo vertinami įvairių atliekų tvarkymo rodikliai. Atliekų tvarkymas yra organizuotas, jos išvežamos laiku ir nekeičiant aplinkosaugos problemų. Esami trūkumai išsprendžiami ir negali neigiamai paveikti pagrindinių Lietuvos kariuomenės funkcijų.

Reikšminiai žodžiai: *Lietuvos kariuomenė, atliekų tvarkymas, atliekos, rūšiavimas, tobulinimas.*

Egidijus Grudzinskas

BIUDŽETO PROCESO VALDYMAS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOJE

Darbo vadovė – doc. dr. Gitana Dudzevičiūtė

Geopolitiniai įvykiai Sakartvele (2008 m.) ir Ukrainoje (nuo 2014 m. iki dabar) paskatino Lietuvą peržiūrėti gynybai skiriamą finansavimą. Krašto apsaugos biudžetas nuosekliai didėja tiek absoliučiais skaičiais, tiek skaičiuojant procentais nuo BVP. Svarbu suprasti, kaip tai paveikė krašto apsaugos sistemą, – ar biudžeto proceso valdymas vyksta sklandžiai.

Baigiamojo darbo tyrimo objektas yra biudžeto proceso valdymas krašto apsaugos sistemoje. **Tyrimo tikslas** – išanalizavus biudžeto proceso valdymą krašto apsaugos sistemoje, nustatyti trūkumus ir situacijos gerinimo veiksmus. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti biudžeto sampratos teorinius ir teisinius aspektus, 2) išanalizuoti biudžeto proceso valdymą krašto apsaugos sistemoje, 3) identifikuoti biudžeto proceso valdymo trūkumus, numatyti situacijos gerinimo veiksmus.

Atlikta krašto apsaugos sistemos vadovų ir aukštesnių pozicijų tarnautojų apklausa, taikant pusiau struktūruoto interviu metodą. Taip pat atlikta finansinė analizė: biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitų horizontalioji ir vertikalioji analizė, statistinių duomenų lyginimas, grafinis duomenų vaizdavimas.

Išanalizavus mokslinę literatūrą, identifikuoti esminiai veiksniai, į kuriuos būtina atkreipti dėmesį valdant biudžeto procesą, taip pat atskleisti krašto apsaugos sistemos biudžeto proceso etapai, jų reikšmė ir sąsajos. Naudojant finansinę analizę, įvertinti trejų metų biudžeto asignavimų ir jų struktūros pokyčiai. Kokybinio tyrimu identifikuotos biudžeto proceso valdymo problemos ir preliminarūs sprendimo būdai.

Reikšminiai žodžiai: *biudžetas, biudžeto procesas, gynybos biudžetas, pajėgumų planavimas, strateginis planavimas, krašto apsaugos sistema.*

Saulius Ivanauskas

REVERSINĖS LOGISTIKOS SISTEMOS LIETUVOS KARIUOMENĖJE ORGANIZAVIMAS PASITELKIANČIAS UŽSAKOMĄSIAS PASLAUGAS

Darbo vadovas – prof. dr. Aidas Vasilis Vasiliauskas

Tiriama problema yra aktuali ne tik Lietuvos ir Europos Sąjungos, bet ir pasauliniu mastu. Pasak F. Alcoforado, 2015 metais vartojimo tempas ir gamtos išteklių poreikis viršijo 41 % nepanaudotų Žemės pajėgumų. Jei šis poreikis ir toliau didės tokiu greičiu, tai iki 2030 m., kai pasaulyje gyvens 10 milijardų žmonių, jam patenkinti prireiks dviejų Žemių. F. Alcoforado teigia: „Būtina pabrėžti, kad nuo 2050 m., kai pasaulio gyventojų skaičius viršys 10 milijardų, Žemė nebegalės patenkinti tokių gamtos išteklių poreikių.“

Siekiant ištirti, kokios yra Lietuvos kariuomenės galimybės prisidėti prie Europos Sąjungos žiedinės ekonomikos iniciatyvos mažinti gamtos išteklių vartojimą didinant uždarojo ciklo tiekimo grandinės vertę, išlaikant produktus tinkamus vartoti kuo ilgiau, išanalizuota Lietuvos kariuomenės reversinės logistikos sistema ir civilinio sektoriaus užsakomųjų paslaugų naudojimo jame galimybės. Šis tyrimas leidžia parengti Lietuvos kariuomenės reversinės logistikos organizavimo, pasitelkiant užsakomąsias paslaugas, koncepcinį modelį.

Norint pasiekti iškeltą tyrimo tikslą, nustatyti trys **tyrimo uždaviniai**: 1) išanalizuoti teorinius reversinės logistikos ir užsakomųjų paslaugų bei jų taikymo kariuomenei teorinius aspektus, 2) ištirti dabartinę užsakomųjų paslaugų taikymo Lietuvos kariuomenės reversinės logistikos srityje situaciją,

3) parengti koncepcinį Lietuvos kariuomenės reversinės logistikos, grindžiamos užsakomosiomis paslaugomis, organizavimo modelį.

Atliekant tyrimą, taikyti kokybinio tyrimo metodai. Tiriant Lietuvos kariuomenės reversinės logistikos atsakomybes ir sistemą, atlikta prieinamų dokumentų analizė, naudojant dokumentų turinio analizės metodą. Giluminis interviu, imant jį nuotoliniu būdu, pasirinktas siekiant apklausti krašto apsaugos sistemos / Lietuvos kariuomenės logistikos ir pirkimų specialistus, norint geriau suprasti ir įvertinti reversinės logistikos sistemą bei kaip ši sistema yra remiama pasitelkiant užsakomąsias paslaugas.

Atliktas tyrimas parodė, kad nors krašto apsaugos sistemos / Lietuvos kariuomenės tvarkose ir aprašuose tiesiogiai nekalbama apie krašto apsaugos sistemos / Lietuvos kariuomenės uždarojo ciklo tiekimo grandinę ir Lietuvos kariuomenės reversinę logistiką, krašto apsaugos sistemoje / Lietuvos kariuomenėje egzistuoja ir funkcionuoja uždarojo ciklo tiekimo grandinė ir joje veikia Lietuvos kariuomenės reversinė logistika. Tik šie procesai nėra sujungti į vieną visumą ir nėra vadinami taip, kaip mokslinėje literatūroje. Lietuvos kariuomenės reversinės logistikos veiklos yra detalios aprašytos, tačiau pasigendama jungiančios visumos ir aiškaus tų veiklų tikslo, kai reversinės logistikos veiklos yra siejamos su uždarojo ciklo tiekimo grandine ir nacionalinės žiedinės ekonomikos tikslais. Užsakomosios paslaugos Lietuvos kariuomenėje galimos ir yra naudojamos, daugeliu atveju ir užtikrinant reversinės logistikos veiklas: remontus, sandėliavimą, transportavimą, modernizaciją ir pan.

Reikšminiai žodžiai: *žiedinė ekonomika, uždarojo ciklo tiekimo grandinė, reversinė logistika, užsakomosios paslaugos, reversinės logistikos veiklos.*

Almantas Liepuonis

**LIETUVOS GELEŽINKELIŲ TRANSPORTO
SEKTORIAUS ATITIKTIES ŠIAURĖS
ATLANTO SUTARTIES ORGANIZACIJOS
REIKALAVIMAMS ANALIZĖ**

Darbo vadovė – vyr. m. d. dr. Ieva Meidutė-Kavaliauskienė

Geresnis karinis mobilumas Europoje yra laikomas vienu iš svarbiausių aspektų užtikrinant atgrasymą. Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (toliau – NATO) valstybės narės yra suinteresuotos greitai perkelti gynybos pajėgas, atsargas ir įrangą visoje Europoje. Transportuojant karinius krovinius geležinkeliais nuo taško A iki taško B, susiduriama su įvairiais iššūkiais, todėl šio baigiamojo darbo **tyrimo tikslas** – išanalizuoti Lietuvos geležinkelių atitiktį NATO keliams reikalavimams, nustatant infrastruktūros trūkumus ir grėsmes vykdant karinės įrangos transportavimą.

Įgyvendinant tyrimo tikslą, atliekama mokslinės literatūros analizė geležinkelių transporto sektoriaus tematika, analizuojamas Lietuvos geležinkelių transporto sektoriaus pajėgumas priimti sąjungininkių šalių karinius krovinius ir Lietuvos geležinkelių infrastruktūros atitiktis NATO keliams reikalavimams. Nagrinėjami temą ir problemą pagrindžiantys moksliniai straipsniai, įstatymai ir oficialūs NATO dokumentai: standartai, doktrinos.

Tyrimui pasirinkta antrinių duomenų analizė ir kokybinis pusiau struktūruotas ekspertų interviu. Tyrime dalyvavę ekspertai atrinkti pagal homogeninių atvejų atrankos metodą. Iš antrinių duomenų išskirti geležinkeliams keliami NATO rei-

kalavimai, atlikta Lietuvos geležinkelių infrastruktūros analizė, įvertintas karinių krovinių transportavimo laikas Lietuvos atveju. Remiantis interviu metu surinktais ekspertų atsakymais apie Lietuvos geležinkelių infrastruktūros būklę, identifikuotos karinių krovinių transportavimo problemos ir išskirti veiksniai, galintys padidinti karinių krovinių transportavimo efektyvumą.

Analizuojant gautus rezultatus, nustatyta, kad Lietuvos geležinkeliai neatitinka NATO keliamų reikalavimų, bet gali vykdyti karinių krovinių pervežimą pagal teisės aktą SMGS (Tarptautinio krovinių vežimo geležinkeliais susitarimas). Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, nustatyta, kad esminis geležinkelių infrastruktūros trūkumas yra nestandartinis vėžės plotis, kuris gali skirtis šalies viduje arba tarp šalių, o tai apriboja sklandų krovinių gabenimą. Suformuluotos rekomendacijos, galinčios padidinti transporto sektoriaus pajėgumą priimti NATO sąjungininkių šalių karinius krovinius ir jų transportavimo greitį.

Reikšminiai žodžiai: *Šiaurės Atlanto sutarties organizacija, Lietuvos geležinkelių transportas, karinės įrangos transportavimas, NATO standartai.*

Justinas Martinaitis

**LIETUVOS KARIUOMENĖS MITYBOS
LOGISTINIŲ PROCESŲ VALDYMO
OPTIMIZAVIMO GALIMYBIŲ VERTINIMAS**

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

Efektyvi organizacijų veikla užtikrina maksimalų rezultatą su kuo mažesnėmis sąnaudomis. Siekiant prisitaikyti prie greitai besikeičiančios aplinkos ir dinamiškų poreikių, reikalinga optimaliai veikianči logistikos sistema. Logistikos procesų optimizavimas gali būti pasiektas nuolatiniu sistemų efektyvumo stebėjimu, matuojant procesus ir juos nuolat gerinant.

Šio magistro darbo **tyrimo tikslas** – sistemingai ištirti Lietuvos kariuomenės (toliau – LK) maitinimo logistikos procesus ir atskleisti galimus optimizavimo procesą stabdančius veiksnius. Atlikus mokslinės literatūros analizę, išskirtos trys pagrindinės LK maitinimo logistikos dalys: LK maitinimo logistikos elementai, LK maitinimo logistikos administravimas, LK maitinimo poreikio tenkinimas. Remiantis moksliniais šaltiniais ir Lietuvos kariuomenės patvirtintais dokumentais, atskleista šių dalių sandara ir sąveika.

Įgyvendinti šie tyrimo uždaviniai: 1) apibrėžti kariuomenės maitinimo logistikos teorinius aspektus, sampratą, procesus, sudedamąsias dalis ir taikomus metodus, 2) įvertinti Logistikos valdybos Įgulų aptarnavimo tarnybos vykdomus maitinimo logistinius procesus, jų valdymo ypatumus, 3) nustatyti kariuomenės maitinimo logistikos veiklos trikdžius ir, remiantis sudarytu LK maitinimo logistikos procesus stabdančių veiksnių valdymo modeliu, pateikti galimus šių trikdžių šalinimo sprendimus.

Paneigtos šios darbo autoriaus suformuluotos hipotezės: H1

„LK maitinimo logistikos organizavimo procesai vyksta sklandžiai“, H2 „LK maitinimo logistikos administravimo procesai vyksta sklandžiai“, H3 „LK maitinimo poreikio tenkinimo procesai vyksta sklandžiai“.

Tyrimui pasitelkta kokybinė turinio analizė, taip pat mokslinės literatūros analizė. Mokslinės literatūros, teisės dokumentų ir kitų dokumentų analizei naudotas analitinis metodas. Empirinėje dalyje atliktas kiekybinis tyrimas – anketinė apklausa. Duomenys apdoroti taikant „Excel“, SPSS ir AMOS programinės įrangos paketus.

Reikšminiai žodžiai: *karių maitinimo logistika, logistikos optimizavimas, logistikos skaitmenizavimas, karinės logistikos elementai, vadybos modelis, Lietuvos kariuomenė.*

Marius Martinaitis

**KERTINIO VALSTYBĖS TELEKOMUNIKACIJŲ
CENTRO VEIKLA EKSTREMALIŲJŲ
SITUACIJŲ IR KRIZIŲ METU: TREČIŲJŲ
ŠALIŲ INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ
PASLAUGŲ TEIKIMO UŽTIKRINIMAS**

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Pasaulinėje literatūroje yra daug tiriamosios ir aprašomosios medžiagos apie įvairių šalių ekstremaliųjų situacijų, kitaip apibūdinamų kaip nestabilios būklės, apimančios artėjančius staigius ar reikšmingus pokyčius, valdymo struktūras, kurios skiriasi pagal šalių teisinį ir administracinį reguliavimą. Svarbu atsižvelgti į tai, kad ekstremaliųjų situacijų valdymas yra greita ir efektyvi reakcija į susidariusią situaciją.

Kertinis valstybės telekomunikacijų centras (toliau – KVTC) yra saugiojo duomenų perdavimo tinklo tvarkytojas. Saugiojo tinklo esminė užduotis ekstremaliosios situacijos metu šalyje yra veiklos tęstinumas, paslaugų pasiekiamumas, vientisumas ir informacijos konfidencialumas. Norint užtikrinti sklandų paslaugų teikimą, daliai paslaugų pasitelkiama trečiųjų šalių infrastruktūra.

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuojamas trečiųjų šalių paslaugų teikimo patikimumas ir galimų tyrimo metu atskleistų rizikų eliminavimas, užtikrinant kokybiškas paslaugas. Tyrimo problemai spręsti buvo numatytas **tyrimo tikslas** įvertinti, kokiomis sąlygomis ir kokiais veiksmais bei išsipareigojimais teigiamai ar neigiamai gali būti paveiktas paslaugų įmonei užtikrinimas ekstremaliosios situacijos metu. Tikslui pasiekti iš-

kelti trys uždaviniai, siekiant identifikuoti pagrindinius trečiųjų šalių rizikos faktorius KVTC tinkle ir įvertinti trečiųjų šalių mažinančius rizikos faktorius. Taikytas kokybinis tyrimas. Naudoti šie tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, įmonės veiklos paslaugų teikimo identifikavimas ekstremaliosios situacijos metu. Išanalizavus tyrimo rezultatus, nustatyta, kad tiek trečiųjų šalių, tiek KVTC tinkluose yra rizikų, jos identifikuotos. Pateiktos rekomendacijos, kas gali būti tobulinama ir sėkmingai įgyvendinama.

Reikšminiai žodžiai: *ekstremaliųjų situacijų valdymas, ekstremalioji situacija, trečiosios šalys, saugusis tinklas, trečiųjų šalių valdymas, paslaugų užtikrinimas.*

Gediminas Samas

EKSPERTŲ PASITELKIMAS PROJEKTŲ VALDYMUI GYNYBOS SISTEMOJE

Darbo vadovė – doc. dr. Olga Navickienė

Gynybos sistemai būdinga dažna personalo kaita, dėl to gynybos sistema negali surinkti atitinkamos ekspertizės tinkamam projektų valdymui. Be to, gynybos sistema yra išskirtinė tarp viešojo sektoriaus įstaigų ar institucijų, todėl jai galbūt reikėtų labiau pritaikytų projektų valdymo metodikų bei rekomendacijų arba pagalbos pritaikant metodikas kiekvienam projektui, nes patys projektai labai skiriasi pagal tipus, turimus resursus ir kitas sąlygas. Projektų valdymo pagrindų galbūt būtų galima išmokyti, bet išmokyti gynybos sistemai būdingo specifiškumo ir parengti tam pastovų personalą sudėtinga, ypač jei tam tikri su projektų valdymu susiję dalykai yra nepastovūs, reti ir reikalingi tik konkrečiam projektui įgyvendinti per tam tikrą laiką. Šiuos pagrindinius iššūkius galbūt padėtų įveikti pasitelkta papildoma ekspertizė.

Tyrimo objektas – ekspertų įsitraukimas į gynybos sistemos projektų valdymą. **Tyrimo tikslas** – pateikti koncepcinį įvairių kompetencijų ekspertų pasitelkimo gynybos sistemos projektų valdymui modelį. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti teorinius projektų valdymo aspektus, akcentuojant gynybos sistemos projektų vykdymo ypatumus, 2) atlikti esamos gynybos sistemos projektų valdymo situacijos analizę, atskleidžiant pagrindinius procesus bei dalyvaujančių subjektų vaidmenis, 3) pateikti koncepcinį gynybos sistemos projektų valdymo modelį, atspindintį įvairių kompetencijų ekspertų grupių įtraukimą.

Kokybinio ir kiekybinio tyrimo metu buvo apklausti ekspertai, dirbantys ar dirbę su projektais, susijusiais su gynybos sistema. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus surinktus duomenis, suformuluotas ginamasis teiginys: įvairių kompetencijų ekspertų pasitelkimas gynybos sistemos projektų valdymui palengvintų ir supaprastintų paskirtiems projektų valdymo nariams projekto inicijavimo bei įgyvendinimo procesus.

Rekomendacijose pateikiami siūlymai: 1) gynybos sistemai pasitelkti papildomus ekspertus skirtingais projektų valdymo etapais, atsižvelgiant į konkretų projektą, 2) daugiau dėmesio skirti išmoktų projektų valdymo gynybos sistemoje pamokų bei gerosios praktikos pasidalijimui, įtraukiant tuos, kurie turi (-ėjo) panašių projektų patirties, 3) identifikuoti pagrindinius gynybos sistemos darbuotojus, kurie galėtų vadovauti projektų valdymo grupėms ar sritims, ir siųsti juos į projektų valdymo kursus.

Reikšminiai žodžiai: *projektų valdymas, gynybos sistema, iššūkiai, ekspertizė, projektų valdymo modelis, sprendimų priėmimo procesas.*

Rolandas Skabickas

**TAUTINIŲ IR SEKSUALINIŲ
MAŽUMŲ PADĖTIES VERTINIMAS
X KARINIAME VIENETE**

Darbo vadovė – vyresn. m. d. dr. Renata Činčikaitė

Šiuo metu Lietuvos kariuomenės vienetuose tikrąją karo tarnybą atlieka ne vienas tautinėms ar seksualinėms mažumoms atstovaujantis karys, tačiau kariuomenė yra visuomenės atspindys, o pastaruoju metu visuomenėje būdingos nepalankios nuotaikos tiek tautinių mažumų atžvilgiu po Rusijos pradėto karo Ukrainoje, tiek seksualinių mažumų atžvilgiu siekiant lygybės dėl partnerystės. Viešojoje erdvėje girdima įvairių raginimų imtis veiksmų tiek tautinių, tiek seksualinių mažumų atžvilgiu. X kariniame vienete niekada nebuvo tirta, kaip vertinama tautinių ir seksualinių mažumų padėtis, todėl, siekiant būti demokratišku ir žmogaus teises gerbiančiu kariniu vienetu, būtina atsakyti į šį klausimą.

Tyrimo objektas – tautinių ir seksualinių mažumų padėtis X kariniame vienete. **Tyrimo tikslas** – suformuoti tautines ir seksualines mažumas priimančios aplinkos tarnyboje koncepcinį vadybos modelį, leidžiantį sujungti į bendrą sistemą veiksnius, gerinančius dabartines tarnybos sąlygas X kariniame vienete tarnaujančioms tautinėms ir seksualinėms mažumoms. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) apžvelgti tautinių ir seksualinių mažumų teorinius ir teisinio reglamentavimo aspektus, nustatant veiksnius, darančius poveikį tautinių ir seksualinių mažumų padėčiai organizacijoje, ir sukuriant teorinį tautines ir seksualines mažumas priimančios aplinkos organizacijoje koncepcinį vadybos modelį, 2) suformuluoti tyrimo metodologijos ir vadybos modelio praktinio taikomumo patikrinimo algoritmą bei metodolo-

gines prielaidas, 3) išanalizuoti tautinių ir seksualinių mažumų teisinį reglamentavimą X kariniame vienete ir vadovaujančio personalo požiūrį į tautines ir seksualines mažumas, palyginant jį su mažumų pozicija dėl jų padėties vertinimo, 4) pagal gautus empirinio tyrimo rezultatus patvirtinti arba paneigti tautines ir seksualines mažumas priimančios aplinkos organizacijoje koncepcinį vadybos modelį.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija, duomenys rinkti pasitelkiant interviu ir antrinių šaltinių (oficialių dokumentų) analizę. Kokybinio tyrimo pirminiai duomenys rinkti iš dalies struktūruoto interviu su įvairaus lygio vadovaujamas pareigas einančiais kariais forma bei pasitelkiant giluminį interviu su kariais, priskiriančiais save tautinėms ar seksualinėms mažumoms.

Atlikus mokslinės literatūros analizę ir empirinį tyrimą, gauti šie pagrindiniai rezultatai: teorinės analizės metu nustatyti veiksniai, darantys poveikį tautinių ir seksualinių mažumų padėčiai organizacijoje, bei jų pagrindu sukurtas teorinis tautines ir seksualines mažumas priimančios aplinkos organizacijoje koncepcinis vadybos modelis. Metodologinėje dalyje sudarytas vertinimo algoritmas, leidžiantis patikrinti tautines ir seksualines mažumas priimančios aplinkos teorinio modelio praktinį taikomumą. Empirinio tyrimo metu gauti duomenys patvirtino teorinės analizės metu nustatytus veiksnius, veikiančius tautines ir seksualines mažumas, bei teorinį tautines ir seksualines mažumas priimančios aplinkos organizacijoje koncepcinį vadybos modelį.

Reikšminiai žodžiai: *tautinės mažumos, seksualinės mažumos, diskriminacija, tolerancija, lygiateisiškumas.*

Gytis Ugvarija

**ORGANIZACINIO VEIKLOS
VERTINIMO MODELIO TAIKYMAS
GENEROLO ADOLFO RAMANAUSKO
KOVINIO RENGIMO CENTRE**

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Šiame magistro baigiamajame darbe, remiantis užsienio ir Lietuvos autorių moksliniais darbais, išanalizuoti veiklos vertinimo modeliai, kokybės standartai ir principai: Bendrasis vertinimo modelis, Europos kokybės vadybos fondo tobulumo modelis, Subalansuotų rodiklių sistema, vieno langelio principas, Kokybės vadybos standartai: ISO 9001, 21001, Malcolm Baldrige modelis. Taip pat adaptuotas karinės organizacijos veiklos vertinimo modelis, tinkamas vertinti karinės organizacijos veiklą, ir atliktas Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centro veiklos vertinimas. **Tyrimo tikslas** – identifikuoti karinio vieneto problemines sritis, pateikti galimus sprendimo būdus ir taip nustatyti vertinimo modelio stipriąsias bei silpnąsias puses.

Sukurtą veiklos vertinimo modelį sudaro 12 kriterijų: lyderystė, strateginis valdymas, procesų valdymas, žmogiškieji resursai, partnerystė ir išteklių valdymas, poreikių tenkinimas, rezultatų valdymas, rizikos valdymas, tiesioginis veiklos valdymas, nuolatinis tobulinimas, pilietinė atsakomybė ir infrastruktūros valdymas bei plėtra. Baigiamąjį darbą sudaro teorinių aspektų analizė, veiklos vertinimo modelio kūrimo dalis ir tyrimas. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas struktūruotas interviu metodas. Tyrime

dalyvavo 5 vertinamojo karinio vieneto karininkai iš skirtingų vieneto padalinių ir skyrių. Prieš tyrimą visi ekspertai (respondentai) buvo instruktuoti apie tyrimo eigą, pateikti tyrimo tikslai ir uždaviniai.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) stipriosios organizacijos sritys: partnerystė ir išteklių valdymas, pilietinė atsakomybė, infrastruktūros valdymas ir plėtra, 2) tobulintinos organizacijos sritys: lyderystė, strateginis valdymas, procesų valdymas, žmogiškųjų išteklių valdymas, karių poreikių tenkinimas, veiklos rezultatų valdymas, rizikų valdymas, tiesioginis veiklos valdymas, nuolatinis tobulinimas, 3) itin opios problemos: didelis personalo trūkumas, karių kompetencijos trūkumas, neefektyvus išteklių paskirstymas, 4) adaptuoto vertinimo modelio trūkumai: rizikų valdymo kriterijus nepakankamai suprantamas ekspertams, neišsamus, procesų valdymo kriterijus neatskleidžia švietimo srities organizacijos, 5) modelis yra tinkamas vertinti karinę organizaciją, bet ne karinę švietimo organizaciją.

Reikšminiai žodžiai: *organizacinis veiklos vertinimo modelis, karinės organizacijos veiklos vertinimas, karinė švietimo organizacija, kokybės vadyba, veiklos efektyvumas, veiklos veiksmingumas.*

Audrius Ulys

KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ SUVOKIMAS LIETUVOS VISUOMENĖJE

Darbo vadovas – prof. dr. Aušrius Juozapavičius

Vertinant pastarųjų metų tendencijas, kai vis daugiau asmeninio gyvenimo ir darbinės veiklos perkeliama į skaitmeninę erdvę, atsiranda naujų technologijų (pvz., 5G, daiktų internetas) ir vyksta hibridinis karas, kibernetinių grėsmių pavojus auga. Lietuvoje kibernetinio saugumo klausimais aktyviai dirbama nacionaliniu lygiu, yra specialios programos, skirtos valstybinėmis institucijomis, verslas taip pat stengiasi įveikti kibernetinius iššūkius, tačiau gyventojų kibernetiniam išprusimui skiriama per mažai dėmesio.

Tyrimo tikslas – ištirti Lietuvos visuomenės kibernetinių grėsmių suvokimo lygį. Tyrimo uždaviniai: 1) išsiaiškinti kibernetinio saugumo situaciją Lietuvoje, kibernetinių grėsmių apibrėžimą, jų klasifikacijos ir kibernetinių grėsmių suvokimo teorinius aspektus, apibrėžti kibernetinių grėsmių suvokimo Lietuvos visuomenėje vadybinį modelį, 2) nustatyti kibernetinių grėsmių suvokimo lygį Lietuvos visuomenėje, 3) numatyti veiksmus, leisiančius pagerinti Lietuvos gyventojų kibernetinių grėsmių suvokimą.

Rengiant baigiamąjį darbą, buvo atliekamas kiekybinis tyrimas, naudojami antriniai duomenys, analizuojami „Eurobarometro“ ir „Omnibuso“ tyrimų duomenys. Tyrimas buvo organizuojamas tokiais etapais: mokslinės literatūros paieška, mokslinės literatūros analizė, antrinių duomenų paieška, antrinių duomenų sisteminimas ir grupavimas, antrinių duomenų analizė, gautų rezultatų apibendrinimas, išvados ir rekomenda-

cijos.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, pastebėta, kad Lietuvoje didžiausias dėmesys yra skiriamas valstybės, viešojo sektoriaus ir privataus sektoriaus organizacijų kibernetinėms grėsmėms užkardyti bei nacionaliniam saugumui užtikrinti, o gyventojams lengvai prieinamos ir suprantamos informacijos apie kibernetines grėsmes nėra. Pasinaudojus mokslininkų bei ekspertų įžvalgomis, buvo sukurtas modelis, kuriame kibernetinių grėsmių suvokimas apibrėžtas kaip 3 dedamųjų kompleksas, susidedantis iš gyventojų informuotumo ir gebėjimo atpažinti kibernetines grėsmes, gebėjimo tinkamai įvertinti kylantį pavojų ir saugaus gyventojų elgesio skaitmeninėje erdvėje. Įvertinus kibernetinių grėsmių suvokimo tyrimo, atlikto pagal sukurtą modelį, rezultatus, nustatyta, kad Lietuvos visuomenės kibernetinių grėsmių suvokimo lygis nėra aukštas, nes gyventojai mano, kad jie geba apsisaugoti nuo kibernetinių grėsmių, tačiau jų elgesys rodo elementarios kibernetinės higienos trūkumą ir nemokėjimą saugiai elgtis skaitmeninėje erdvėje.

Reikšminiai žodžiai: *kibernetinis saugumas, kibernetiniai nusikaltimai, kibernetinės grėsmės, kibernetinis incidentas, kibernetinių grėsmių suvokimas.*

Marius Žitkauskas

RŪDNINKŲ KARINIO POLIGONO ATKŪRIMO PROJEKTO VERTINIMAS

Darbo vadovė – prof. dr. Svajonė Bekešienė

Šiuo tyrimu siekiama iširti, ar Rūdninkų karinio poligono atkūrimas ir plėtra vyksta efektyviai ir pagal nustatytus terminus. Tyrimo objektas – Rūdninkų karinio poligono atkūrimo projekto procesas. **Tyrimo tikslas** – įvertinti Rūdninkų karinio poligono atkūrimo projekto procesus. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) apžvelgti karinių poligonų sampratos, įrengimo, funkcijų, eksploatavimo, NATO standartų teorinius aspektus, 2) įvertinti Rūdninkų kariniame poligone vykstančių atkūrimo procesų būklę, 3) nustatyti trikdžius, kurie veikia procesus, 4) sudaryti karinio poligono atkūrimo proceso gerinimo modelį.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė analizė, tiriamoji dalis, išvados ir rekomendacijos, literatūros sąrašas, santrauka ir priedai. Teorinę analizę sudaro trys skyriai, kuriuose pateikiama karinių poligonų apžvalga, karinio poligono atkūrimo teisiniai aspektai, vadybinis modelis. Karinių poligonų apžvalgą sudaro trys poskyriai, kuriuose aptariama karinių poligonų samprata, jų funkcijos, karinių poligonų valdymas. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti šie pagrindiniai rezultatai:

1. Siekiant atkurti poligoną, svarbu užtikrinti algoritmo, apimančio išminavimo darbus, išmiškinimą, infrastruktūros statybą, vykdymą. Algoritmo pabaiga užtikrins infrastruktūros statybos baigimą. Įrengta infrastruktūra suteiks galimybę vykdyti poligonui iškeltas užduotis, išnaudoti poligoną kariuomenės vienetais bei sąjungininkams treniruoti ir rengti.

2. Atkūrimo procesą reikia tobulinti. Nustatyta, kad iškeltų tikslų pasiekti nepavyks, ir poligono plėtra iki 2027 metų nebus baigta. Atsižvelgus į teritorijoje esančius draustinius, vandens telkinius, pelkėtas vietas, darytina išvada, kad poligono teritorijoje bataliono kovinė grupė visaverčio manevro vykdyti negebės.

3. Didžiausią poveikį turi šie veiksniai: darbų trukmė, išlaidų pokytis dėl pasikeitusių kainų, darbų kokybės užtikrinimas, ginčai, pasikeitę darbų reikalavimai, taip pat nustatytos rizikų valdymo priemonės.

Reikšminiai žodžiai: *Rūdninkų karinis poligonas, poligono atkūrimas, poligono valdymas, poligonas, kariuomenė.*

**GYNYBOS STUDIJŲ PROGRAMOS
MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ
*BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS***

Kęstutis Bauža

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS INDĖLIS Į JAUNIMO PILIETINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMĄ

Darbo vadovė – doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė-Markelienė

Šiame darbe keliamas **tyrimo tikslas** – įvertinti pilietinio ir patriotinio ugdymo poveikį vaikams ir jaunimui kaip būtinybę auginant pilietinio pasipriešinimo nuostatas Lietuvos saugumo ir gynybos sistemoje. Tyrimo objektas – Tauragės apskrities moksleivių pilietiškumo ir patriotiškumo nuostatos, dalyvaujant pilietines ir patriotines vertybes puoselėjančiame ugdyme.

Teorinėje dalyje aptariami nacionalinio saugumo iššūkiai, teritorinės gynybos samprata, nevyriausybinių ir paramilitaristinių organizacijų indėlis užtikrinant šalies nepriklausomybę, Lietuvos šaulių sąjungos (toliau – LŠS) vaidmuo saugumo ir gynybos sistemoje. Palyginamas vietinis kontekstas su užsienio valstybių kontekstu. Apžvelgiamos valstybinės sukarintos organizacijos ir jų transliuojamos žinutės. Aptariama LŠS komunikacija su visuomene, jos įgyvendinama pareiga formuoti suaugusiųjų, ypač jaunimo, pilietines ir patriotines nuostatas. Atliekant tyrimą, daugiausia dėmesio skirta dabartinio jaunimo pilietinių ir patriotinių nuostatų, kaip pilietinio pasipriešinimo pamato, stiprinimo problematikai.

Tyrimo dalyje atliekamas kiekybinis pilietinių ir patriotinių nuostatų lyginimas – lyginamos Tauragės apskrities mokyklų 76 jaunųjų šaulių ir 76 kontrolinės grupės mokinių nuostatos. Rezultatai rodo statistiškai reikšmingus skirtumus, atskleidžiančius, kad jaunieji šauliai turi daugiau pilietinių ir patriotinių nuostatų, tačiau tyrimas atskleidė, kad šauliškos patirties daly-

vaujant jaunųjų šaulių neformaliame ugdyme įtaka nėra reikšminga pačioje eksperimentinėje grupėje. Jaunesnio amžiaus jaunieji šauliai demonstruoja tokias pačias aukštas pilietiškumo ir patriotiškumo vertybes, kaip ir vyresni jaunieji šauliai. Tyrimo rezultatai leidžia kelti prielaidą, kad jaunųjų šaulių būrelius daugiau renkasi mokiniai, jau turintys didesnes asmenybės pilietiškumo ir patriotiškumo tendencijas, galbūt įgytas šeimoje ir artimoje visuomenės aplinkoje. Todėl išlieka didelė LŠS reikšmė vykdant visuomenės ląstelės – šeimos pilietinį ir patriotinį ugdymą, vystant nesmurtinio pilietinio pasipriešinimo nuostatas, susijusias su valstybės gynyba.

Reikšminiai žodžiai: *pilietinis ir patriotinis ugdymas, pilietinis pasipriešinimas, jaunieji šauliai, Lietuvos šaulių sąjunga.*

Ričardas Dryža

ŠIUOLAIKINIŲ VADYBOS PRIEIGŲ IR METODŲ TAIKYMAS PLANUOJANT KARINIUS PAJĖGUMUS

Darbo vadovas – doc. dr. Gintaras Labutis

Atsižvelgiant į kylančias geopolitines grėsmes regione, kuriami kariniai pajėgumai. Jiems planuoti reikia naudoti šiuolaikines planavimo prieigas ir metodus. Tinkamai nesuplanavus pajėgumų, nebus užtikrintas tinkamas atsakas į kylančią grėsmę. Pajėgumų planavimas yra sudėtingas procesas, reikalaujantis daug laiko, specifinių žinių, resursų, koordinavimo. Suplanuoti pajėgumai turi sąveikauti vieni su kitais, taip pat su sąjungininkų pajėgumais.

Nagrinėjama tema yra aktuali, nes reikia išanalizuoti šiuolaikinius planavimo metodus ir prieigas, taikomus planuojant karinius pajėgumus, taip pat nustatyti jų trūkumus ir privalumus, identifikuoti galimas tobulinimo sritis tam, kad suplanuoti pajėgumai, reikalui esant, efektyviai sureaguotų į grėsmę ir atliktų užduotį, pasiektų jiems keliamą tikslą. Tinkamai suorganizavus Lietuvos kariuomenės pajėgumus remiantis šiuolaikiniais planavimo metodais, bus sumažinta arba išvengta netinkamų pajėgumų planavimo, vystymo ir diegimo rizikų.

Šio darbo tyrimo objektas – karinių pajėgumų planavimo ir įgyvendinimo procesas. Tyrimo probleminiams klausimams spręsti nustatytas **tyrimo tikslas** – įvertinti šiuolaikinių vadybos prieigų ir metodų taikymą planuojant karinius pajėgumus ir nustatyti, koks pajėgumų planavimo metodas geriausias ir kodėl jis tinkamiausias planuojant Lietuvos kariuomenės pajėgumus.

Tyrimui atlikti iškelti šie uždaviniai: 1) išryškinti karinio pajėgumo sampratą, jo sudedamąsias dalis, 2) išryškinti šiuolaikines vadybos planavimo prieigas ir metodus, taikomus planuojant ir vystant pajėgumus, 3) išanalizuoti Lietuvos kariuomenėje taikomus karinių pajėgumų planavimo metodus ir prieigas, 4) parengti tyrimo modelį, 5) atlikti empirinį tyrimą, 6) pateikti išvadas ir rekomendacijas.

Šiam tyrimui atlikti buvo pasirinkta kokybinės turinio analizės strategija. Duomenims rinkti buvo naudojama mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, atliktas struktūruotas atvirų klausimų nuotolinis interviu raštu, pasitelkiant elektroninį paštą. Duomenų analizei atlikti pasirinktas kokybinės turinio analizės metodas. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti rezultatai.

Galima daryti išvadą, kad Lietuvos kariuomenėje naudojami pajėgumų planavimo ir įgyvendinimo procesai negali užtikrinti tinkamo ir efektyvaus pajėgumų vystymo, tad pajėgumų planavimo ir įgyvendinimo procesai yra tobulintini. Būtina aiškiai atskirti planavimo procesus strateginiu, operaciniu ir taktiniu lygiu. Planuojant skirtingus pajėgumus, būtina taikyti skirtingus planavimo metodus ir pajėgumų gyvavimo ciklus. Sėkmingam pajėgumų planavimui, diegimui, vystymui reikalingi atnaujinti pajėgumų planavimo metodai, kad sumažintų rizikas ir pajėgumai būtų tinkamai įdiegti Lietuvos kariuomenėje.

Reikšminiai žodžiai: *kariniai pajėgumai, karinių pajėgumų planavimas, pajėgumų planavimo metodai, valstybės gynybos planavimo procesai, karinių pajėgumų vystymo dalys.*

Aurimas Pocius

**KORUPCIJOS PREVENCIJA IR KONTROLĖ
LIETUVOS KARIUOMENĖS
PERSONALO VALDYME**

Darbo vadovė – doc. dr. Dalia Prakašienė

Korupcijos valdymas viešajame ar privačiame sektoriuje yra itin sudėtingas procesas, pasireiškiantis įvairiomis apraiškomis. Vienas pagrindinių korupcijos valdymo garantų yra tinkamas ir savalaikis antikorupcinių priemonių taikymas. Korupcijos apraiškoms stabdyti sukurtos įvairiausios institucijos, leidžiami teisės aktai, organizacijose paskiriami atsakingi asmenys korupcijos atvejams nustatyti ir tirti, tačiau dėl besikeičiančių vertybių pastebima, kad žmonės, siekdami karjeros aukštumų, gali imtis nesąžiningiausių veiksmų, taip pat pasitelkti pažintis ar giminystės ryšius, turėdami tikslą įgyti įtaką prieš aukštesnius vadus. Tam, kad korupcijos apraiškos nebūtų dažnas reiškinys Lietuvos kariuomenėje, kuriami ir tvirtinami korupcijos prevenciją ir kontrolę užtikrinantys planai, skiriamos pareigybės, kurioms tiesiogiai pavedamos korupcijos užkardymo užduotys, leidžiami įsakymai ir tvirtinami aprašai, kuriuose apibrėžiamos korupcinių reiškinų stabdymo priemonės. Visgi, atsižvelgiant į Lietuvos kariuomenėje vykstančių procesų sudėtingumą ir personalo gausą, visiškai panaikinti korupcijos apraiškų, ko gero, neįmanoma.

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuojamas personalo skyrimo į pareigas problemų segmentas Lietuvos kariuomenėje. Tyrimo problema: korupcijos prevencijos ir kontrolės priemonių taikymo neefektyvumas komplikuoja skaidrų skyrimo į pareigas proceso įgyvendinimą Lietuvos kariuomenėje. Tyrimo

objektas – korupcijos prevencija ir kontrolė, užtikrinant skaidrų personalo skyrimo į pareigas procesą Lietuvos kariuomenėje. **Tyrimo tikslas** – ištirti korupcijos prevencijos ir kontrolės priemones personalo skyrimo į pareigas procese Lietuvos kariuomenėje ir pateikti sprendimo vadybinį modelį. Iškeltam tikslui pasiekti nustatyti šie uždaviniai: 1) atskleisti korupcijos sampratą bei formas, paplitusias Lietuvos kariuomenėje, 2) nustatyti korupcijos prevencijos ir kontrolės Lietuvos kariuomenėje pagrindinius teisinio reglamentavimo aspektus, 3) išnagrinėti Lietuvos kariuomenėje taikomas korupcijos prevencijos ir kontrolės priemones, skiriant personalą į pareigas, 4) nustatyti Lietuvos kariuomenei kylančius korupcijos iššūkius, skiriant personalą į pareigas, 5) sukurti modelį, užtikrinantį Lietuvos kariuomenėje korupcijos prevenciją ir kontrolę, skiriant personalą į pareigas. Tyrimui atlikti buvo taikomas mišrusis tipas – kokybinis (dokumentų turinio analizė ir ekspertų interviu) ir kiekybinis (anketinė apklausa) tyrimo metodai.

Nustatyta, kad skiriant kareivius ir puskarininkius į pareigas Lietuvos kariuomenėje, korupcijos tikimybė yra galima. Taip pat ištirta, kad nėra teisės aktų, kurie galėtų visiškai užkardyti galimus korupcinius reiškinius, skiriant personalą į pareigas. Pagal respondentų nuomonę, dažniausiai pasireiškiantis korupcinio pobūdžio reiškinys yra kronizmas, aptinkamas neskaidraus karių skyrimo į pareigas metu. Nors, ekspertų nuomone, kareivių ir puskarininkių skyrimo į pareigas procesas yra skaidrus, identifikuota didžiulė komunikacijos stoka tarp aukščiausias pareigas einančių karininkų bei puskarininkių ir žemiausios grandies kareivių atskleidžia, kad skyrimo į pareigas metu galima aptikti korupcinių apraiškų, ir šis procesas nėra skaidrus.

Reikšminiai žodžiai: *korupcija, prevencija ir kontrolė, skyrimas į pareigas, kronizmas, nepotizmas, Lietuvos kariuomenė.*

Vidas Žūkas

KARINIO IR CIVILINIO BENDRADARBIAVIMO MODELIAI EKSTREMALIOSIOS SITUACIJOS ATVEJU

Darbo vadovė – prof. dr. Rasa Smaliukienė

Ekstremaliosios situacijos kelia pavojų ne tik visuomenės gerovei, bet ir valstybės saugumui. Tinkamas kariškių ir civilių bendradarbiavimas kilus ekstremaliajai situacijai lemia greitą ir koordinuotą atsaką į tokias situacijas, dėl to sumažinamas žalos mastas. Kariškių ir civilių bendradarbiavimo nacionalinių ekstremaliųjų situacijų atveju tyrimai vis dar reti, todėl trūksta moksliniais tyrimais pagrįstų žinių, kokie bendradarbiavimo modeliai yra efektyvūs valdant ekstremaliąsias situacijas nacionaliniu lygiu.

Tyrimo objektu pasirinktas karinis ir civilinis bendradarbiavimas valdant ekstremaliąsias situacijas. **Tyrimo tikslas** – identifikuoti efektyvias karinio ir civilinio bendradarbiavimo formas valdant ekstremaliąsias situacijas Lietuvoje. Tikslui pasiekti keliami uždaviniai: 1) išanalizuoti ekstremaliosios situacijos valdymo sampratą, 2) išskirti teorines karinio ir civilinio bendradarbiavimo formas, 3) identifikuoti karinio ir civilinio bendradarbiavimo kilus ekstremaliajai situacijai efektyvumą lemiančius veiksnius.

Baigiamasis magistro darbas sudarytas iš trijų dalių: įvado, dėstomosios dalies ir išvadų bei rekomendacijų. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinktas pusiau struktūruotas interviu su atvirojo tipo klausimais. Tyrimo dalyvių atrankos kriterijai buvo jų asmeninė patirtis valdant ekstremaliąsias situacijas bei priklausymas KASP ir VSAT

institucijoms. Visi tyrimo dalyviai vykdė bendradarbiavimo procesą ir taikė bendradarbiavimo būdus ekstremaliosios situacijos valdymo metu.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus karinio ir civilinio bendradarbiavimo modelius ekstremaliosios situacijos atvejais, nustatyta, kad kariškių ir civilių bendradarbiavimas pagrįstas pagrindiniais tarpinstitucinio bendradarbiavimo principais. Todėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo modelius: sąveikavimą konkuruojant, tinklų kooperaciją, partnerystę ir integracinę bendradarbiavimą, galima vadinti teoriniais karinio ir civilinio bendradarbiavimo modeliais. Siekiant, kad ekstremalioji situacija būtų sėkmingai valdoma, būtinas tarpinstitucinis bendradarbiavimas nuo strateginio iki taktinio lygio. Karinių ir civilinių institucijų bendradarbiavimas bei taikomi bendradarbiavimo modeliai šiandien yra nauja socialinių tyrimų kryptis, todėl reikalauja detalesnių mokslinių tyrimų.

Reikšminiai žodžiai: *ekstremaliosios situacijos valdymas, bendradarbiavimas, karinis ir civilinis bendradarbiavimas, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, bendradarbiavimo modelis.*

**KARINĒS DIPLOMATIJOS
PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS
STUDIJŪ
*BAIGIAMŪJŪ DARBŪ
SANTRUKOS***

Julija Baškytė

**NORVEGIJOS IR DANIJOS ARKTIES
SAUGUMO STRATEGIJOS IR JŲ
ĮGYVENDINIMO SKIRTUMAI
KLIMATO KAITOS KONTEKSTE**

Darbo vadovas – prof. dr. Mindaugas Jurkynas

Atsižvelgiant į esminę klimato kaitos įtaką Arkties regionui, didėjančią geopolitinę įtampą ir konkurenciją tarp valstybių dėl naujų ekonominių galimybių, didėjančius karinius pajėgumus regione ir eskaluojamas galimas grėsmes iki šiol būdingam bendradarbiavimui Arktyje, šiuo tyrimu siekiama įvardyti ir palyginti, kas lemia iš pažiūros panašių mažųjų regiono valstybių Arkties saugumo strategijų skirtumus. Iškelta tyrimo problema: kokie veiksniai, formuojantys valstybių strategijas, lemia dviejų mažųjų Arkties tarybos šalių, turinčių regiono teritorijų, – Norvegijos ir Danijos – Arkties strategijų skirtumus šiandieniniame klimato kaitos kontekste?

Tyrimo tikslas – nustatyti, kaip Norvegijos ir Danijos Arkties strategijas formuojantys veiksniai lemia Norvegijos ir Danijos Arkties saugumo strategijų bei jų įgyvendinimo skirtumus klimato kaitos kontekste. Tyrimu siekta įgyvendinti šiuos uždavinius: 1) aptarti Arkties regioną tarptautinių santykių kontekste ir pagal Angliškosios mokyklos tarptautinės visuomenės koncepciją identifiikuotus veiksniai, formuojančius valstybių Arkties strategijas, 2) pristatyti klimato kaitos konteksto svarbą Arkties tarybos šalių saugumo politikai ir valstybių Arkties strategijų pokyčiams, 3) atsižvelgiant į teorinę tyrimo priegai, nustatyti, kokie konkretūs veiksniai lemia Norvegijos ir Danijos Arkties strategijas, 4) palyginti, kaip skiriasi Norvegijos ir Danijos Arkties saugumo strategijos bei jų įgyvendinimas, atsižvel-

giant į skirtingus jas formuojančius veiksnius bei klimato kaitos įtaką visam Arkties regionui.

Formuojant tyrimo modelį, pasirinkta kokybinė metodologija ir taikyti šie tyrimo metodai: dokumentų turinio analizė, aukščiausių valstybių pareigūnų pasisakymų analizė, statistinių duomenų analizė, lyginamoji surinktų duomenų analizė.

Atlikus tyrimą, gautos šios pagrindinės išvados: 1) Angliškiosios mokyklos tarptautinių santykių koncepcija pabrėžia šiuolaikinio suvereniteto ir teisėtumo klausimų kompleksiskumą, valstybių strategijų dinamiškumą, atsižvelgiant į besikeičiančias aplinkybes, bei antrinių institucijų svarbą ir socialinių elementų mastą, 2) vykstant klimato kaitos procesams, mažėjant ledo dangos plotui ir atsirandant naujoms perspektyvoms dėl gamtinių išteklių išgavimo, atsiveriančių naujų kelių bei laivybos galimybių, Arktis tapo neatsiejama ir nuo geopolitinių varžybų tarp Arkties tarybai priklausančių šalių, taip pat sulaukiant ir vis didesnio dėmesio iš kitų valstybių bei tarptautinių veikėjų, todėl suinteresuotoms valstybėms nebeužtenka kliautis bendradarbiavimo dvasia regione, o didėjanti Arkties geoekonominė svarba bei gausėjančios saugumo dilemos lemia nacionalinių Arkties strategijų kūrimą ar atnaujinimą, 3) atsižvelgiant į teorinę tyrimo priegą, pagrindiniai veiksniai, lemiantys šalies saugumo strategiją tarptautinėje sistemoje, yra galios pusiausvyra tarp valstybių, tarptautinės teisės ir institucijų vaidmuo bei bendrų valstybių normų ir vertybių kūrimas, tačiau šios strategijos priklauso ne tik nuo minėtų dinamiškų aplinkybių, bet ir nuo istorinio, geopolitinio konteksto, įvairių šalies vidaus politikos veiksnių, 4) Norvegijos ir Danijos Arkties saugumo strategijos, vertinant klimato kaitos įtaką saugumo situacijai regione, yra iš esmės skirtingos, nepaisant abiejų šalių dalyvavimo tose pačiose tarptautinėse institucijose bei pasirašytų jų pačių memorandumų dėl klimato kaitos.

Reikšminiai žodžiai: *Arkties regionas, Arkties saugumo strategija, strategijas formuojantys veiksniai, klimato kaita, Norvegija, Danija.*

Lauryna Bubnytė

TREČIŪJŲ KONFLIKTO ŠALIŲ INTERVENCIJŲ TIPUS LEMIANTYS VEIKSNIAI JEMENO PILIETINIAME KARE

Darbo vadovas – prof. dr. Giedrius Česnakas

2014 m. Jemene kilo pilietinis karas, kuris tapo tarptautinis į vidaus konfliktą įsitraukus Saudo Arabijai ir Iranui. Trečiųjų šalių įsitraukimas į vidaus konfliktus daro įtaką konflikto trukmei ir mastui, tampa įrankiu plėsti įtaką regione, paveikti stabilumą. Iranas intervenciją vykdė netiesiogiai: rėmė finansiškai, ginklais ir apmokė teokratinę sukilėlių grupuotę „Houthi“ (liet. Husiai). Saudo Arabija vykdė tiesioginę karinę intervenciją į Jemeno teritoriją, politiškai remdama Jemeno prezidentą Abdrabbuh'ą Mansur'ą Hadi'į. Tai rodo, kad trečiosios šalys pasirinko skirtingus intervencijų tipus. Dažniausiai Jemeno konflikte yra tiriami trečiųjų šalių motyvai dėl intervencijų vykdymo ir intervencijų tipai.

Šio tyrimo problema: kokie veiksniai lėmė Saudo Arabijos ir Irano pasirinktus skirtingus intervencijų tipus Jemeno pilietinio karo atveju? Tyrimo objektas – trečiųjų šalių (Saudo Arabijos ir Irano) intervencijų tipai Jemeno pilietiniame kare. **Tyrimo tikslas** – nustatyti Saudo Arabijos ir Irano intervencijos į Jemeno pilietinį karą tipo pasirinkimo priežastis. Tikslui pasiekti keliami tyrimo uždaviniai: 1) remiantis intervencijų teorijomis, apibrėžti ginkluoto konflikto trečiųjų šalių intervencijų teorinę sampratą ir klasifikaciją, 2) remiantis ginkluoto konflikto trečiųjų šalių intervencijų teorine samprata, sukonstruoti tyrimo dizainą, skirtą Jemeno karo analizei, 3) pagal pasirinktą tyrimo dizainą, ištirti Irano ir Saudo Arabijos pasirinktus intervencijų tipus, 4) išty-

rus Irano ir Saudo Arabijos intervencijų tipus, nustatyti, kokie veiksniai lėmė skirtingų intervencijų tipų pasirinkimą Jemeno kariniame konflikte.

Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, metodologijos pristatymas, tiriamoji dalis ir išvados. Teorinėje dalyje pateikiama literatūros analizė ir teorinė tyrimo samprata. Antroji dalis skirta tyrimo dizaino pristatymui, trečioji – atvejo tyrimui. Tyrimas pagrįstas kokybine analize. Duomenims rinkti pasirinkti turinio analizės ir atvejo analizės metodai, taip pat antrinių statistinių duomenų ir žiniasklaidos analizės metodai. Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, nustatyti keturi trečiųjų šalių intervencijų tipo pasirinkimą lemiantys veiksniai. Papildomas veiksnys – tarptautinės bendruomenės parama. Gavusi tarptautinių organizacijų pritarimą, Saudo Arabija įvykdė tiesioginę karinę intervenciją į Jemeną. Iranas tokios paramos neturėjo, todėl pasirinko intervenciją vykdyti netiesioginiais būdais.

Reikšminiai žodžiai: *Jemenas, Saudo Arabija, Iranas, intervencija, tarptautinė bendruomenė.*

Aurelijus Bukatka

**PREZIDENTO VOLODYMYRO ZELENSKIO
RETORIKA FORMUOJANT UKRAINOS ĮVAIZDĮ
TARPTAUTINĖJE BENDRUOMENĖJE
PO 2022 M. RUSIJOS FEDERACIJOS INVAZIJOS**

Darbo vadovas – doc. dr. Viktor Denisenko

2022 m. vasario 24 d. prasidėjusi Rusijos Federacijos invazija į Ukrainą sudavė netikėtą pirminį smūgį visai valstybei, tačiau, išgyvenusi sudėtingiausias pirmąsias karo dienas, Ukraina sugebėjo išlaikyti visas valstybei būdingas funkcijas ir pasipriešinti agresoriui. Teigiama, kad viena pagrindinių to priežasčių yra prezidentas Volodymyras Zelenskis, kuris sėkminga retorika sugebėjo sutelkti ukrainiečius ir konsoliduoti partnerius teikti paramą Ukrainai. Iš to kyla tyrimo problema: kaip Ukraina buvo reprezentuojama prezidento V. Zelenskio viešosiose kalbose Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą kontekste 2022 metais.

Tyrimo objektas – Ukrainos įvaizdis prezidento V. Zelenskio viešosiose kalbose Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą kontekste 2022 metais. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti Ukrainos prezidento V. Zelenskio naudojamą retoriką bei jos tęstinumą arba kintamumą formuojant Ukrainos įvaizdį tarptautinėje bendruomenėje karo su Rusijos Federacija metu. Iškelti šie tyrimo uždaviniai: 1) remiantis tarptautinių santykių socialinio konstruktyvizmo teorija, apibrėžti strateginės komunikacijos teorinę koncepciją ir jos svarbą, 2) remiantis strateginės komunikacijos teorine samprata, sukonstruoti tyrimo dizainą, skirtą Ukrainos prezidento retorikos atvejo analizei, 3) taikant retorinę diskurso

analizę, atlikti Ukrainos prezidento V. Zelenskio oficialių viešųjų kalbų, pasakytų trijų skirtingų Rusijos Federacijos invazijos į Ukrainą etapų kontekste, analizę, 4) palyginti, kaip kito Ukrainos prezidento V. Zelenskio formuojamas valstybės įvaizdis per pirmuosius metus nuo karo su Rusijos Federacija pradžios.

Atliekant tyrimą, buvo taikoma kokybinė metodologija, pasitelkiant retorinę diskurso analizę, kurios metu dekonstruojami pagrindiniai naratyvai ir paveikios komunikacijos strategijos, kurias V. Zelenskis naudoja viešosiose kalbose. Lyginamosios analizės metodu surinkti duomenys lyginami trimis skirtingais laikotarpiais, atsižvelgiant į karo dinamiką, siekiant nustatyti panašumus arba skirtumus.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) socialinis konstruktyvizmas, kaip tarptautinių santykių teorija, retoriką arba komunikaciją paaiškina kaip socialinę sąveiką, kuri konstruoja suvokimą apie pasaulį, priskiria prasmes ir formuoja įsitikinimus; šiuo atveju, valstybių lyderiai, pasitelkdami įtikinėjimo ar poveikio strategijas, gali formuoti, keisti arba kontroliuoti viešąją nuomonę, 2) pirmąjį mėnesį po Rusijos Federacijos invazijos į Ukrainą pradžios V. Zelenskis naudojo du pagrindinius naratyvus, formuodamas Ukrainos įvaizdį tarptautinėje bendruomenėje; siekdamas įtikinti auditoriją daugiausia rėmėsi patoso ir etoso retorikos strategijomis, 3) po 2022 m. prasidėjusio Ukrainos kontrpuolimo V. Zelenskis retorikoje daugiau dėmesio skyrė ne Ukrainos, bet Rusijos Federacijos įvaizdžio formavimui; šiame etape daugiausia buvo remiamasi patoso ir logos retorikos strategijomis, 4) 2022 m. paskutinį mėnesį V. Zelenskis dėmesį skyrė Ukrainos įvaizdžio formavimui ir tam pasirinko du pagrindinius naratyvus; šiame etape V. Zelenskis daugiausia rėmėsi patoso strategija, o etoso bei logos strategijos naudotos epizodiškai,

5) atlikus V. Zelenskio retorikos lyginamąją analizę, nustatyta, kad Ukrainos įvaizdis tarptautinėje bendruomenėje buvo formuojamas atsižvelgiant į karo dinamiką. Siekdamas įtikinti ir paveikti auditoriją, V. Zelenskis daugiausia rėmėsi patoso strategija, kuria apeliavo į klausytojų emocionaliąją pusę ir emocines reakcijas.

Reikšminiai žodžiai: *Ukraina, Rusijos Federacija, karas, retorika, strateginė komunikacija.*

Vytautas Drejeris

**SUOMIJOS IR ŠVEDIJOS STRATEGINĖS
PARTNERYSTĖS GYNYBOS POLITIKOS
SRITYJE 2014–2022 M. VERTINIMAS**

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

Šiame baigiamajame darbe aptariama strateginės partnerystės koncepcija tarptautiniuose santykiuose ir analizuojamas Suomijos ir Švedijos bendradarbiavimas gynybos srityje. Remiantis mokslinės literatūros analize, galima teigti, kad strateginė partnerystė yra gana naujas užsienio politikos įrankis, grindžiamas bendrais tikslais, bendradarbiavimu saugumo srityje ir panašiomis vertybėmis. Darbe aprašomas šalių karinės integracijos vertinimo modelis, kuris padeda analizuoti Suomijos ir Švedijos bendradarbiavimą gynybos srityje nuo 2014 iki 2022 metų. Taip pat pabrėžiama, kad šių šalių bendradarbiavimas gynybos srityje kryptingai artėjo link susivienijimo arba naujo karinio aljanso kūrimo.

Autorius pabrėžia Suomijos ir Švedijos bendradarbiavimo būtinybę bei poreikį vieningai spręsti strateginius iššūkius, turėti bendrą gynybos politiką. Tačiau tiriamojo darbo problema yra šalių karinių aljansų kokybinis vertinimas ir siekis paaiškinti, kas būtent skatina valstybes siekti bendros gynybos politikos. Dėl to, atliekant tyrimą, naudojamosi sugrėsminimo teorija, leidžiančia paaiškinti, kad strategiškai suderinamos valstybės, didėjant išorinės grėsmės lygiui, yra priverčiamos vykdyti karinės integracijos procesą, kaip atsvarą kylančiai grėsmei, nes, nebūdamos susivienijusios arba karinio aljanso narėmis, jos negali užsitikrinti saugumo. Suomijos ir Švedijos atvejis tinkamai tai iliustruoja,

nes šios šalys, vertindamos agresyvią Rusijos užsienio politiką, pradėjo stengtis labiau bendradarbiauti gynybos politikos srityje, o 2022 metais prasidėjus Rusijos karui su Ukraina, per 83 dienas nuo karo pradžios galutinai apsisprendė kartu siekti narystės NATO ir būti vieno karinio aljanso visateisėmis narėmis.

Tyrimo objektas – Suomijos ir Švedijos strateginė partnerystė 2014–2022 metais gynybos politikos srityje. **Tyrimo tikslas** leido paaiškinti Suomijos ir Švedijos vykdytą gynybos politiką nagrinėjamu laikotarpiu. Tyrimo metu buvo keliami šie uždaviniai: 1) apibrėžti dviejų šalių strateginės partnerystės teorinę koncepciją, 2) suformuluoti strateginių partnerystės gynybos srityje analizės metodologiją, 3) išanalizuoti Suomijos ir Švedijos bendradarbiavimą gynybos srityje nuo 2014 iki 2022 metų. Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė dokumentų turinio analizė, ekspertų apklausa ir interviu.

Atliekant tyrimą, apklausti Suomijos ir Švedijos gynybos ekspertai, o gauti rezultatai patvirtino, kad Suomijos ir Švedijos bendradarbiavimas gynybos srityje augo nuo 2014 metų. Tačiau, ekspertų vertinimu, Suomija ir Švedija nebuvo iki galo pasirengusios karinei integracijai operaciniu ir taktiniu lygiu, dėl to joms būtų kilę daug sunkumų vadovaujant viena kitos arba bendriems kariniams vienetams. Nepaisant to, vertinant šalių karinę integraciją, peršasi išvada, kad kariuomenių integracija iki bendrų karinių pratybų rengimo etapo yra gana lengvai įgyvendinama, sulaukianti žiniasklaidos dėmesio, o visi aukštesni integracijos laipsniai yra sunkiai pasiekiami. Tam reikalinga politinė valia, laikas ir investicijos, nes suderintos vadovavimo ir valdymo sistemos kūrimas bei diegimas yra ne vienus metus trunkantis procesas, kurio vertinamojo laikotarpio pabaigoje ir buvo įstrigusi Suomija ir Švedija. Dėl to galima teigti, kad trumpiausias ir efektyviausias kelias į karinį aljansą siekiant

saugumo garantijų buvo ne kurti naują, bet jungtis prie jau egzistuojančio NATO ir pasinaudoti jau esančia infrastruktūra bei galimybėmis bendradarbiauti su sąjungininkais, kartu prisii-
mant naujus įsipareigojimus, kurie mažai Švedijos kariuomenei
neišvengiamai sukels naujų iššūkių planuojant NATO rytinių
sienų gynybą. Dėl to tyrime taip pat minimi bendrų karinių
bazių kūrimo strateginio prasingumo bei bendros gynybos
politikos apibrėžimo klausimai siekiant tobulinti integracijos
vertinimo modelį.

Reikšminiai žodžiai: *Suomija, Švedija, strateginė partnerystė, gynybos politika, karinė integracija.*

Valdas Lukianskas

**NAUJAS INTEGRACIJOS UŽSIENIO
POLITIKOJE DĖMUO NEOFUNKCIONALIZMO
TEORIJOJE: EUROPOS SĄJUNGOS ATSAKO
Į KINIJOS LIAUDIES RESPUBLIKOS
SPAUDIMĄ LIETUVAI ATVEJIS**

Darbo vadovas – prof. dr. Gediminas Vitkus

Neofunkcionalizmo teoriją integracijos tyrimuose taikantys mokslininkai, apibrėždami įvairius Europos Sąjungos (toliau – ES) integraciją užsienio politikos srityje skatinančius veiksnius, neįvardija tiesioginio trečiųjų valstybių spaudimo Bendrijai ar atskiroms jos narėms faktoriams. Tuo metu Kinijos politinio, ekonominio ir diplomatinio spaudimo Lietuvai sukelta ES reakcija indikuoja apie galimą tokio integracinio poveikio egzistavimą.

Šio tyrimo objektas – integracija ES užsienio politikos srityje. **Tyrimo tikslas** – atskleisti, kad Bendrijos atsakas į Kinijos spaudimą Lietuvai demonstruoja integracijos ES užsienio politikos srityje stiprėjimo požymius, ir tai gali būti pagrindas įtraukti papildomą integracijos veiksnį plėtojant neofunkcionalizmo teoriją. Šiam tikslui įgyvendinti keliami trys uždaviniai: 1) išanalizuoti neofunkcionalizmo teorinės perspektyvos įžvalgas apie ES integraciją užsienio politikos srityje ir šiai integracijai įtakos turinčius veiksnius, 2) suformuoti konkretaus atvejo tyrimo metodologiją, skirtą išorinio spaudimo poveikiui integracijos ES užsienio politikos srityje procesams įvertinti, 3) atlikti atvejo studiją, kuria tiriama ES integracija užsienio politikoje veikiant Kinijos spaudimo Lietuvai faktoriui.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmoji skirta teorinės perspektyvos ir mokslinės problemos analizei. Antroje pristatoma integracijos užsienio politikos srityje tyrimo, pasitelkiant konkretų atvejį, metodologija. Trečiojoje dalyje pateikiami ir interpretuojami atvejo studijos rezultatai. Atliekant tyrimą, buvo taikoma kokybinė metodologija, duomenų rinkimo metodas – dokumentų analizė. Teorinėje dalyje daugiausia pasitelkiami pastarųjų 10 metų laikotarpiu neofunkcionalistų atlikti integracijos užsienio politikoje tyrimai ir su tuo susijusios atvejų studijos. Empirinėje dalyje tiriami viešai prieinami 2021–2023 m. pirminiai ir antriniai informacijos šaltiniai, susiję su ES reakcija į Kinijos spaudimą Lietuvai. Taikomi kokybinės dokumentų analizės ir proceso sekimo duomenų analizės metodai.

Teorinė ir empirinė analizė atskleidė šiuos pagrindinius rezultatus: 1) ES integracijos užsienio politikoje procesų tyrimuose neofunkcionalizmo teorijoje pasigendama reikšmingo egzogeninio integracijos veiksnio – tiesioginio trečiosios valstybės spaudimo, 2) toks Kinijos Lietuvai taikytas spaudimas suveikė kaip katalizatorius skirtingiems integracijos ES užsienio politikoje požymiams pasireikšti, todėl yra pagrįstai laikytinas integraciją užsienio politikoje skatinančiu veiksniu.

Reikšminiai žodžiai: *neofunkcionalizmas, integracija, integracijos persilieėjimas, Europos Sąjunga.*

Laurynas Muraška

LIETUVOS STRATEGINĖS PARTNERYSTĖS SU VOKIETIJA 2016–2023 M. VERTINIMAS

Darbo vadovė – doc. dr. Ieva Gajauskaitė

Lietuvos ir Vokietijos dvišalių santykių eiga yra viena aktualesnių temų Baltijos regiono saugumo ir gynybos politikoje. Vokietija nuo 2016 m. vadovauja NATO priešakinių pajėgų bataliono pajėgoms Lietuvoje ir yra dislokavusi šalyje bataliono dydžio karinį vienetą. Po Rusijos pradėto karo Ukrainoje Vokietija nusprendė didinti savo karinį buvimą Lietuvoje iki brigados dydžio padalinio, tačiau dėl Lietuvos infrastruktūros trūkumo numatytas vienetas nėra dislokuotas šalyje. Atsižvelgiant į prastęjančią saugumo situaciją, Berlynas tampa vienu iš pagrindinių saugumo garantų Lietuvai, todėl itin aktualu nagrinėti abiejų valstybių strateginės partnerystės įgyvendinimą, identifikuoti kylančius sunkumus ir numatyti ateities perspektyvas.

Tyrimo tikslas – įvertinti Lietuvos ir Vokietijos strateginį suderinamumą išorės grėsmių bei tarptautinės sistemos vertinimo atžvilgiais ir išnagrinti strateginės partnerystės įgyvendinimą 2016–2023 m., pradedant politiniais susitarimais ir toliau nagrinėjant instituciniu lygiu tarp abiejų valstybių Krašto apsaugos ministerijų įgyvendinamą partnerystę saugumo ir gynybos politikos srityje. Atliekant tyrimą, siekiama aprašyti strateginių partnerystės koncepcijas ir identifikuoti partnerių suderinamumo kriterijus. Taip pat remiantis saugumo ekspertų pateikiama metodika, išanalizuoti Lietuvos ir Vokietijos strateginę partnerystę, akcentuojant valstybių strateginio suderinamumo laipsnio pateikimą bei strateginės partnerystės vertinimą politiniu bei instituciniu lygiu.

Atliekant tyrimą, taikyta kokybinė metodologija. Duomenims rinkti pasirinkta kokybinė dokumentų turinio analizė, siekiant įvertinti valstybių suderinamumą išorės grėsmių ir tarptautinės sistemos vertinimo atžvilgiais. Sudaryta dokumentų bazė, kurioje sudėti abiejų valstybių pagrindiniai strateginiai dokumentai, nurodantys valstybių suprantamas grėsmes ir identifikuojantys valstybių tarptautines vizijas. Siekiant surinkti informaciją apie politinę bei institucinę strateginės partnerystės įgyvendinimą, vykdyti struktūruoti interviu su Lietuvos ir Vokietijos dvišalių santykių ekspertais, kurių darbo veikla yra arba buvo susijusi su šių dvišalių santykių įgyvendinimu saugumo ir gynybos srityje. Siekiant įvertinti partnerystės įgyvendinimą politiniu lygiu, analizuotos Lietuvos ir Vokietijos forumo konferencijos 2018 ir 2022 metais.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus duomenis, gauti pagrindiniai rezultatai, kurie nurodo, kad valstybių strateginis suderinamumo laipsnis yra mažas, kadangi valstybių strateginiuose dokumentuose skiriasi fundamentalūs vertinimai Rusijos atžvilgiu. Tiesa, instituciniu lygiu abiejų valstybių Krašto apsaugos ministerijų bendradarbiavimas yra aukštas, o šalių lyderių pasiektas susitarimas dėl Vokietijos brigados dislokavimo Lietuvoje instituciniams ryšiams suteikė struktūrą. Vis dėlto politiniu lygiu yra nesutarimų, kurie lemia, kad dvišaliai santykiai negali būti laikomi strateginiais, kadangi Vokietija nėra įvykdžiusi politinių įsipareigojimų Lietuvai, o Lietuva kelia klausimus dėl Berlyno patikimumo. Nustatyta, kad santykiai bus pakelti į strateginį lygį, kai valstybių strateginis suderinamumas bus aukštesnio laipsnio ir abiejų valstybių grėsmių vertinimai Rusijos atžvilgiu bus panašesni.

Reikšminiai žodžiai: *Vokietija, Lietuva, strateginė partnerystė, strateginis suderinamumas, dvišaliai santykiai, karinis bendradarbiavimas, saugumo ir gynybos politika.*

Andrius Rimkevičius

KARINIS BENDRADARBIAVIMAS IŠAUGUSIOS GRĖSMĖS KONTEKSTE: VOKIETIJOS IR LIETUVOS ATVEJO TYRIMAS

Darbo vadovė – m. d. dr. Ringailė Kuokštytė

Akademinėje literatūroje prioritetas skiriamas karinių aljansų aiškinimui, tačiau nepakankamas dėmesys kreipiamas į karinio bendradarbiavimo veiksnius. Pravartu pasiūlyti papildomą veiksmų, lemiančių valstybių karinio bendradarbiavimo santykių tvarumą, vertinimą.

Šiame tyrime, konstatavus Vokietijos ir Lietuvos karinio bendradarbiavimo reikšmingą kokybinį pokytį Rusijai pradėjus karą Ukrainoje, kariniai dvišaliai santykiai pasitelkiami minėtam vertinimui atlikti. Remiamasi prielaida, kad Rusijos karas nėra pakankamas veiksnys Vilniaus ir Berlyno karinio bendradarbiavimo pokyčiui paaiškinti.

Tyrimo objektas – Lietuvos ir Vokietijos karinis bendradarbiavimas nuo 1990 m. spalio 3 d. iki 2023 m. gegužės 30 d. Siekiant pateikti objektyvų ir įvairiapusišką Vokietijos ir Lietuvos karinį bendradarbiavimą lemiančių veiksmų vertinimą bei atlikti sistemingą analizę, suformuluoti šie uždaviniai: 1) atskleisti dvišalio karinio bendradarbiavimo veiksmų teorinę sampratą, pasitelkus neorealizmo ir konstruktyvizmo teorines prieigas, 2) teorijai padėjus identifikuoti veiksnius, toliau suformuluoti Vokietijos ir Lietuvos karinio bendradarbiavimo veiksmų tyrimo metodologiją, 3) įvertinti Vokietijos karinius įsipareigojimus kitiems tarptautinių santykių veikėjams (pirmas veiksnys), 4) atlikti Lietuvos karinio bendradarbiavimo ir priimančios šalies paramos (antras veiksnys) galimybių analizę, 5) atlikti Vokietijos ir

Lietuvos strateginės kultūros (trečias veiksnys) tapatumo analizę. Darbe remiamasi atvejo studijos kokybine tyrimo prieiga, taikomas aprašomasis analitinis dokumentų, įvykių, pasisakymų analizės metodas.

Suformuluotas ginamasis teiginys: Vokietijos ir Lietuvos vis glaudesnę karinį bendradarbiavimą, ypač Rusijai pradėjus karą Ukrainoje, labiausiai paskatino dinamiška Vokietijos strateginė kultūra, tačiau Vokietijos kariniai įsipareigojimai ne Lietuvos atžvilgiu, Bundesvero kovinė parengtis ir Lietuvos, kaip priimančios šalies, paramos galimybės šią akceleraciją veikė slopinamai.

Atlikus Vokietijos turimų įsipareigojimų Šiaurės Atlanto sutarties organizacijai ir kitiems tarptautinių santykių veikėjams analizę, darytina išvada, kad šie Vokietijos materialūs pajėgumai esminės įtakos karinių santykių plėtojimui su Lietuva neturėjo. Dabartinė Vokietijos ginkluotųjų pajėgų kovinės parengties būklė ir augančios karinės paramos Ukrainai apimtys Lietuvos atžvilgiu slopina Vokietijos karinio potencialo dinamikos augimą. 2022 m. vasario 24 d. Rusijos pradėtas karas Ukrainoje inicijavo reikšmingą Bundesvero finansavimo augimą, kuris mažina bendradarbiavimo neigiamos dinamikos efektą, tačiau bendras Vokietijos turimų įsipareigojimų ir galimybių balanso poveikis karinio bendradarbiavimo santykiams išlieka neigiamu veiksmu. Vokietijos brigados vienetų dislokacijai skirtos infrastruktūros, vėlgi darbe nagrinėjamos kaip atitinkančios materialius valstybės pajėgumus, vystymas yra ilgalaikis etapais formuotas procesas, apimantis visą ciklą, įskaitant politines derybas. Šių Lietuvos materialinių išteklių trūkumas vidutinėje perspektyvoje neigiamai veikia dvišalių karinių santykių plėtros galimybes.

Atlikus Vokietijos strateginės kultūros analizę, galima teigti, kad kaltės dėl Antrojo pasaulinio karo jausmo atpirkimo feno-

menas karybos klausimą Vokietijos visuomenės sluoksniuose iki šiol daro nepopuliarų, o NATO įsipareigojimų vykdymas nacionalinę gynybos politiką įrėmino politiniuose sluoksniuose. Vokietijos ir Lietuvos karinės jėgos naudojimo laipsnis sutampa, o bendri NATO gynybos principai dar labiau sutvirtina bendrus Lietuvos ir Vokietijos gynybos principus.

Reikšminiai žodžiai: *Vokietija, Lietuva, karinis bendradarbiavimas, įsipareigojimas, pajėgumai, karinė infrastruktūra, strateginė kultūra.*

Žygimantas Solovjovas

MERKANTILIZMAS IR RUSIJOS ENERGETIKOS POLITIKA UKRAINOJE

Darbo vadovas – doc. dr. Valentinas Beržiūnas

Šiandien nėra aišku, kodėl Rusija pradėjo karą su Ukraina, ką reiškia Vladimiro Putino minima „denacifikacija“, kokie tikrieji Rusijos tikslai Ukrainoje. Politinės ir ekonominės logikos sugretinimas daugiausia dėmesio skyrė empirinei analizei, ypač dujotiekių politikai, ir parodė gana ribotą supratimą apie energetikos sektoriaus pagrindus. Tai neišvengiamai iškreipė teorinius vertinimus tokiose esminėse sąveikos srityse, kaip prekyba ištekliais, transportavimas ir investicijų apsauga. Rusijos energetikos politikos pagrindams aiškinti pasitelkiama merkantilizmo ekonomikos teorija, kadangi ji apima prekybos ištekliais, transportavimo ir investicijų apsaugos aiškinimą dažniausiai įvairiomis protekcionistinėmis formomis.

Tyrimo objektas – Rusijos energetikos politikos įgyvendinimas Ukrainoje, paremtas merkantilistiniais energetikos politikos principais. **Tyrimo tikslas** – remiantis merkantilizmo teorinėmis prielaidomis apie energetinę valstybių politiką, ištirti Rusijos pradėtos karinės invazijos į Ukrainą racionalius energetikos politikos motyvus. Tyrimo uždaviniai: 1) remiantis merkantilizmo teorinėmis prielaidomis apie energetinę valstybių politiką, suformuoti analizės teorinį modelį Rusijos ir Ukrainos konflikto analizei, 2) aptarti tyrimo metodologines nuostatas, sujungiančias sudarytą teorinį modelį ir empirinius duomenis, 3) remiantis suformuotu analizės teoriniu modeliu, nustatyti vykdomos Rusijos energetikos politikos ir ekonomikos politikos

merkantilizmo teorijos sąsajas, 4) remiantis suformuotu analizės teoriniu modeliu, nustatyti racionalius Rusijos energetikos politikos motyvus pradėti karinius veiksmus Ukrainoje, 5) pateikti konceptualias darbo išvadas susiejant suformuotą teorinį modelį su gautais tyrimo rezultatais.

Atliekant tyrimą, pasitelktas kokybinis turinio analizės metodas. Pagrindiniai naudojami duomenys yra moksliniai straipsniai, monografijos, statistikos duomenų bazių statistiniai duomenys, energetikos infrastruktūros žemėlapiai, mokslinės monografijos, energetikos raportai ir apžvalgos.

Pirmiausia išsamiai apžvelgiami moksliniai straipsniai, aiškinantys Rusijos ir Ukrainos konfliktą, toliau analizuojami straipsniai apie Rusijos energetikos politiką ir strategijas. Analizė atskleidė, kaip šios politikos kryptys ir strategijos veikia šalies ekonomikos vystymąsi ir tarptautinę politiką. Toliau surinkti moksliniai straipsniai ir monografijos, aiškinantys ekonomikos ir energetikos politikos veikimą taikant ekonomikos politikos merkantilistinius principus. Išanalizavus šiuos šaltinius, buvo sudarytas tyrimui reikalingas teorinis modelis. Tada, norint pagrįsti sudarytą teorinį modelį, buvo renkami statistiniai duomenys, iškastinio kuro ir energetikos transportavimo žemėlapiai, mokslininkų straipsniai bei monografijos. Pabaigoje pateikiamos išvados susiejant suformuotą teorinį modelį ir gautus tyrimo rezultatus.

Duomenys buvo tiriami kruopščiai juos analizuojant ir pateikiant atsakymus į iškeltus ginamuosius teiginius, darbo uždavinius. Atsakymai pateikiami sujungiant autorių atliktus tyrimus, juos interpretuojant ir apibendrinant. Žemėlapiai, lentelės ir grafikai naudojami tam, kad iliustruotų pateiktus argumentus ir pagrįstų keliamus teiginius. Taikant tą patį metodą, pateikiamos atlikto tyrimo išvados susiejant sudarytą teorinį modelį ir tyrimo rezultatus.

Reikšminiai žodžiai: merkantilizmas, politinė ekonomija, energetikos politika, Rusija, Ukraina.

Gytis Suzanovičius

**VIDINIAI KONFLIKTAI NATO: PREZIDENTO
JOE BIDENO IŠRINKIMO IR RUSIJOS
KARO UKRAINOJE PADARINIAI
JAV IR TURKIJOS SANTYKIAMS**

Darbo vadovas – doc. dr. Vytautas Isoda

Šio tyrimo problema yra NATO vienybė per dvišalių santykių prizmę ir egzistuojančios tarptautinių santykių teorijos aiškinamasis potencialas. Kyla du probleminiai klausimai: 1) kokius padarinius sukėlė 2021 m. pasikeitusi JAV politinė valdžia dvišaliams JAV ir Turkijos santykiams? 2) kaip daugiašaliu NATO lygiu įvardyta visiems sąjungininkams bendra grėsmė – Rusija ir jos invazija į Ukrainą – paveikė JAV ir Turkijos santykius?

Tyrimo objektas yra JAV ir Turkijos dvišaliai santykiai nuo antrosios Turkijos prezidento R. T. Erdogano kadencijos pradžios 2018 m. birželio 24 d. tarptautinės ir vidaus politikos pokyčių kontekste. **Tyrimo tikslas** – atskleisti, kokius padarinius JAV ir Turkijos santykiams sukėlė 2021 m. pasikeitusi JAV aukščiausia valdžia bei 2022 m. Rusijos pradėtas konvencinis karas Ukrainoje. Tyrimo uždaviniai: 1) atskleisti, kokie faktoriai lemia vidinius konfliktus aljansuose, 2) atskleisti viešojoje erdvėje apibūdinamą dvišalių Turkijos ir JAV santykių eigą pagal informaciją viešojoje erdvėje, 3) nustatyti, kokius padarinius NATO sąjungininkų santykiams sukėlė naujai išrinkta JAV politinė valdžia, 4) nustatyti, kokius padarinius Turkijos ir JAV santykiams sukėlė bendro įvardyto priešo (Rusijos) keliamas suintensyvėjusi grėsmė po jos konvencinės invazijos į Ukrainą.

Atliekant tyrimą, naudotos neorealizmo ir naujojo libera-

lizmo teorinės prieigos. Renkant empirinius duomenis, naudoti BBC naujienų agentūros pranešimai portale www.bbc.co.uk. Analizės ir sisteminimo metodas – įvykių rinkinys.

Teoriškai ir empiriškai išanalizavus problemą, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) pagrįstas neorealizmo teiginys, kad mažesnė šalis (Turkija) minkštai balansuoja siekdama pakeisti didesnės šalies (JAV) vykdomą politiką, 2) pagrįstas naujojo liberalizmo teiginys, kad vidinis šalies kitimas (naujojo JAV prezidento išrinkimas) daro esminį poveikį užsienio politikai (šiuo atveju santykiams su Turkija), 3) labiausiai teigiamai dvišalius Turkijos ir JAV santykius veikia pokyčiai JAV valdyme, artėjantys NATO viršūnių susitikimai ir bendrų grėsmių didėjimas, 4) labiausiai neigiamai dvišalius Turkijos ir JAV santykius veikia Turkijos siekis minkštai balansuoti ir taip priversti JAV keisti vykdomą politiką taip, kaip Turkijai yra naudinga, 5) Rusijos invazija į Ukrainą bei NATO susitelkimas situacijai spręsti ir kontroliuoti sudarė sąlygas dvišalius nesutarimus šiek tiek atidėti ir šalis permąstyti savo vykdomą politiką. Tad po pradėto Rusijos konvencinio karo Ukrainoje galima teigti, kad dvišaliai Turkijos ir JAV santykiai stabilizavosi.

Reikšminiai žodžiai: *NATO, JAV, Turkija, vidiniai konfliktai, dvišaliai santykiai.*

Mantas Žinkevičius

**NETEISĖTOS MIGRACIJOS
INSTRUMENTALIZAVIMAS BALTARUSIJOS
UŽSIENIO POLITIKOJE 2021–2022 M.
LIETUVOS ATŽVILGIU**

Darbo vadovas – prof. dr. Giedrius Česnakas

2020 m. vasarą Baltarusijoje įvyko prezidento rinkimai, kuriuos eilinį kartą laimėjo Aliaksandras Lukašenka, tačiau jų nepripažino nei Europos Sąjunga (toliau – ES), nei Lietuva – laiko juos suklastotais, o Baltarusijos lyderį – faktiniu, bet ne teisėtu vadovu. Galiausiai ES paskelbus ekonomines sankcijas Baltarusijai, pasipylė A. Lukašenkos grasinimai ES ir Lietuvai. Netrukus 2021 m. vasarą Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos pasienyje prasidėjo iki tol precedento neturėjusios neteisėtos migracijos srautų didėjimas dešimtimis kartų, kol pasiekė iki tol nematytą lygį, kai tapo akivaizdu, kad neteisėta migracija yra remiama valstybiniu mastu ir naudojama kaip Baltarusijos užsienio politikos instrumentas.

Tyrimo objektas – neteisėtos migracijos instrumentalizavimas Baltarusijos užsienio politikoje 2021–2022 m. Lietuvos atžvilgiu. **Tyrimo tikslas** – nustatyti, kaip Baltarusija siekia užsienio tikslų naudodama neteisėtą migraciją kaip užsienio politikos instrumentą Lietuvos atžvilgiu 2021–2022 metais. Tyrimo uždaviniai: 1) aprašyti neteisėtos migracijos instrumentalizavimą užsienio politikoje, 2) sukonstruoti tyrimo metodologiją, leidžiančią įvertinti neteisėtos migracijos instrumentalizavimą siekiant užsienio politikos tikslų, 3) identifikuoti Baltarusijos užsienio politikos tikslus 2021–2022 m., 4) remiantis surinktais duome-

nimis, nustatyti tikslų pasiekimą instrumentalizuojant neteisėtą migraciją Lietuvos atžvilgiu.

Atlikus tyrimą, gauti šie pagrindiniai rezultatai: neteisėta migracija nebuvo tinkamas Baltarusijos užsienio politikos instrumentas tikslams pasiekti, kadangi neleido pasiekti pagrindinių tikslų Lietuvos atžvilgiu 2021–2022 metais. Neteisėtos migracijos instrumento neveiksmingumą lėmė tai, kad Lietuva labai greitai (per du mėnesius) nustatė, jog susidūrė su neteisėta valstybiniu mastu organizuojama migracija, ir ėmėsi griežtos apgręžimo politikos, kuriai neprieštaravo ES.

Reikšminiai žodžiai: *Baltarusijos užsienio politikos tikslai, neteisėta migracija, instrumentalizavimas.*

Michailas Žuravliovas

**AUTORITARIZMO DINAMIKA BALTARUSIJOJE:
ALEKSANDRO LUKAŠENKOS VALDŽIOS
KONSOLIDACIJOS MECHANIZMAI**

Darbo vadovas – prof. dr. Virgilijus Pugačiauskas

Pagrindinė šiame darbe nagrinėjama problema – konsolidacijos mechanizmų įtaka A. Lukašenkos autoritarinio režimo Baltarusijoje dinamikai. Didelė mokslinė spraga yra šių mechanizmų stipriųjų ir silpnųjų pusių tyrimų trūkumas. Darbe pabrėžiama, kaip svarbu įvertinti režimo priklausomybės nuo represijų ir manipuliavimo rinkimais ribas, suprasti jo prisitaikymą prie besikeičiančių aplinkybių. Tiriant šiuos veiksnius, siekiama geriau suprasti, kaip konsolidacijos mechanizmai veikia autoritarinio režimo dinamiką Baltarusijoje.

Baigiamojo darbo tyrimo objektas – Baltarusijos režimo konsolidacijos mechanizmai. **Tyrimo tikslas** – išanalizuoti A. Lukašenkos valdžios konsolidacijos mechanizmus. Iškelti tyrimo uždaviniai: 1) pritaikyti autoritarizmo teoriją Baltarusijos režimui ir nustatyti, ar apibrėžti teorijoje konsolidacijos mechanizmai naudojami Baltarusijos atveju, 2) išanalizuoti mechanizmuose vykdomų praktikų stipriąsias ir silpnąsias puses, 3) atlikti praktikų lyginamąją analizę.

Vertinant Baltarusijos politines praktikas, darbe remiamasi autoritarizmo teorija, kaip pagrindine analitine prieiga. Taikant kokybinės turinio ir lyginamosios analizės metodą, siekiama įvertinti Baltarusijos autoritarizmo konsolidacijos mechanizmus. Nagrinėjami pirminiai ir antriniai šaltiniai. Tiriamasis laikotarpis – nuo 2010 m. iki 2023 m.

Ginamasis teiginys – A. Lukašenkos naudojami konsolidaci-

jos mechanizmai silpnina autoritarinį režimą.

Nustatyti autoritarizmo konsolidacijos mechanizmai: prievarta taikoma prieš konkurentus, pajamų gavimas, piliečių registravimas (stebėjimas) ir priklausomybės auginimas. Šie mechanizmai dažnai yra tarpusavyje susiję ir stiprina vienas kitą, kad sukurtų nuoseklią autoritarinės kontrolės sistemą. Norint suprasti autoritarinio valdymo patvarumą, labai svarbu suprasti, kaip šie mechanizmai veikia.

Reikšminiai žodžiai: *Baltarusija, autoritarizmas, represijos, finansai, stebėjimas, politinė priklausomybė.*

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
2022–2023 mokslo metais apgintų
**BAKALAURO IR MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ BAIGIAMŲJŲ DARBŲ
SANTRAUKOS**

Atsakingasis redaktorius Aidas Vasilis Vasiliauskas

Redagavo Nerija Jodelienė

Maketavo Jolanta Girnytė

2023-09-11. Tiražas 100 egz. Užsakymas GL-470.

Išleido Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija,
Šilo g. 5A, LT-10322 Vilnius
Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras,
Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.

